

SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM
TERMÉSZETTUDOMÁNYI ÉS INFORMATIKAI KAR
GAZDASÁG-ÉS TÁRSADALOMFÖLDRAJZ TANSZÉK

MENEKÜLTÜGYI ÉS ILLEGÁLIS BEVÁNDORLÁSI HELYZETKÉP MAGYARORSZÁGON ÉS TÁRSADALMI MEGÍTÉLÉSE A SZERB-MAGYAR HATÁRTÉRSÉGBEN

Tudományos Diákköri Dolgozat

Készítette:
Kriska Olivér
Földrajz BSc, III. évfolyam

Témavezető:
Nagy Gyula
egyetemi tanársegéd

Szeged
Lezárva: 2015. 01. 06.

TARTALOMJEGYZÉK

Bevezetés	3
1. Kérdésfelvetés	4
2. Módszertan	4
3. Fogalmi áttekintés, a migráció és a menekültek	7
3. 1. A migráció fogalma	7
3. 2. A vándorlás típusai	9
3. 3. A migráció és a menekültek	10
4. Nemzetközi szabályozási háttér	14
4. 1. Nemzetközi dokumentumok, ajánlások	14
4. 2. Az Európai Unió menekültpolitikája	18
5. Menekültügyi rendszer Magyarországon	27
5.1. A menekülők elhelyezése	28
5.2. A határrendészet intézményi háttére	29
5.3. A menekültügy hazai jogszabályi háttére	30
6. Az idegenellenesség és megjelenése Magyarországon	34
7. Magyarország helye a nemzetközi irreguláris migrációban és a menekültáradatban ...	38
8. A kutatás eredményei	44
8.1. Bevándorlással kapcsolatos általános vélemények	45
8.2. Az illegális bevándorlás megítélése	47
8.3. A válaszadók menekültellenessége	49
8.4. A menekültellenesség befolyásolhatósága	54
Összegzés	59
Hivatkozások	63
Irodalomjegyzék	65
1. Függelék	67
2. Függelék	68
3. Függelék	72

BEVEZETÉS

Magyarország az Európai Unióhoz történő csatlakozása után földrajzi elhelyezkedéséből adódóan kiemelt szakpolitikai helyzetbe került a menekültügyet illetően. Schengeni külső határ lévén még nagyobb felelősség nehezedik hazánkra az illegális határátlépés hatékony kezelésében is. Különösen nagy kihívást jelent, hogy az országba érkező menekültek koncentráltan éppen egy külső határ, Szerbia felől érkeznek hozzánk, és több mint 90%-uk illegálisan próbál bejutni Magyarországra, ahonnan az EU nyugati országaiba indulnak tovább. Magyarország Európai Unió tagjaként egy hosszas jogharmonizációs folyamat során az EU-val összhangban lévő, a nemzetközi jognak is megfelelő határrendészeti rendszert hozott létre. Ennek működését, a főbb migrációs trendeket vizsgálok kiválasztott mintaterületemen keresztül.

Dolgozatom két fő egységre tagolható. Első felében szakirodalmi áttekintést végeztem, a szakirodalom és a jogszabályok segítségével meghatározom a dolgozatban használt migrációhoz ezen belül a menekültekhez és az illegális migrációhoz kapcsolódó fogalmakat. Ebben a fejezetben bemutatom a menekültügyi rendszer nemzetközi, főként EU-s és különösképpen magyar sajátosságait. Napjaink globális felgyorsult világában, a távolságok relatív értelemben vett csökkenésével számos gazdasági, politikai, társadalmi folyamat hatására az említett intézményrendszer egyre fontosabbá válik. Számos olyan esemény zajlik, mely egyre több kihívás elé állítja az EU határtérségeit pl. iraki, iráni háború, közel-keleti válság, gazdasági válságok, észak-Afrikai tavasz, ebola járvány stb.

Mint minden folyamatnak, a globális-makroregionális léptékű menekült migrációnak is megvan a sajátos lokális szintű kivetülése. Felmerül a kérdés, hogy a határ közelében élő emberek mit érzékelnek ezekből a folyamatokból. Hogyan viszonyulnak a menekültekhez és az illegális határátlépőkhöz? A dolgozat második felében saját kutatás eredményei alapján mutatom be az általam kiválasztott szerb-magyar határtérségben található mintaterületet. A kutatás során a helyi társadalom általános véleményét, a menekültellenesség, és az előítéletesség megjelenését vizsgáltam. Mórahalmon és Röszkén a határ „innenső” oldalán, és Horgoson a határ „túlsó” oldalán. A mintaterület kiválasztását indokolta, hogy a szerb-magyar határtérség mentén élőknek jóval több lehetőségük van tiltott határátlépésről értesülni, azt hallani, látni. Feltehetően a területen élők mindennapi életében sokkal nagyobb szerepet játszik

a folyamat, mint más, nem határ menti területeken, ezáltal körükben relevánsabb ez a vizsgálat.

1. KÉRDÉSFELVETÉS

A dolgozatban vizsgálom, hogy a migráció fogalma hogyan jelenik meg a hazai és külföldi szakirodalmakban, hogyan lehet definiálni, és csoportosítani a migráció különböző fajtáit, a menekültek, és az irreguláris bevándorlók hol helyezkednek el a migráció összetett rendszerében? A dolgozat második fő kérdése, hogy a nemzetközi egyezmények hogyan határozzák meg a menekült fogalmát, mikor alakultak ki a nemzetközi menekültügyi rendszer alapjai? Milyen szabályozások vannak érvényben napjainkban, és hogyan fog változni ez a közeljövőben?

Harmadik fő kérdésként vizsgálom a dolgozatban, hogy Magyarország hogyan illeszkedik az említett nemzetközi rendszerbe, és az miként befolyásolja a magyar menekültpolitikát? Hogyan alakul az ország mozgástere az Unión belül, és milyen hatással vannak erre a nemzetközi menekültügyi és ember jogi szervezetek? Milyen folyamatok és tendenciák játszanak legfontosabb szerepet napjainkban Magyarországon az irreguláris migrációt és a menekültügyet tekintve? Mely országokból érkeznek leginkább, hányan lépik át a határt szabálytalanul, és hányan kapnak nemzetközi védelmet hazánkban? Hogyan változott ez az elmúlt években?

A negyedik fő kérdés, hogy az említett folyamatoknak milyen lokális kivetülései vannak, és a lakosok mit érzékelnek ezekből, hogyan vélekednek róla a szerb-magyar határ mentén élők? Vajon jobban befolyásolja őket, mint más területeken élőket vagy sem? Mennyire része a mindennapjaiknak a menekültekkel való találkozás, esetleg kapcsolat felvétel? Mennyire jellemző körükben a menekültellenesség? Milyen erős ez az álláspontjuk? Mennyire befolyásolható ez?

A dolgozatban a felsorolt kérdésekre kerestem a választ a kutatásom során, elsősorban kvantitatív módszereket alkalmazva.

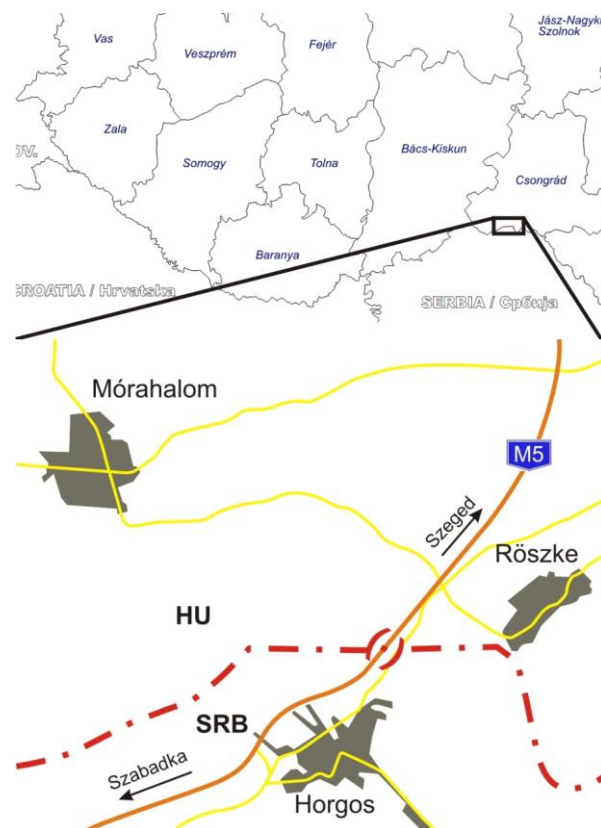
2. MÓDSZERTAN

A tanulmány első részében a szakirodalmak ismertetésével helyeztem el az illegális migrációt valamint a menekülést, illetve a menekülteket a horizontális mobilitás fogalmi rendszerében.

Magyarország menekültügyi és illegális bevándorlási helyzetképét jelentősen befolyásolják, és meghatározzák azok a nemzetközi és Közösségi dokumentumok, jogszabályok, amelyekhez hazánk csatlakozott. Így a hazai helyzet megismerését a globális, valamint a makroregionális jogszabályokkal, egyezményekkel kezdtem. Az igen bonyolult rendszert elemezve próbáltam egy átlátható, átfogó és egyszerűbb képet vázolni a rendszerről a tanulmányban, mind a nemzetközi, mind az Európai Unió és mind az ezekre épülő magyarországi rendszer esetében.

Majd a rendelkezésre álló Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal, valamint a Rendőrség illetve az Eurostat statisztikai adatai elemzésével helyeztem el a Magyarországot a globális menekült migráció tekintetében Unió és regionális léptékben. Az adatok alapján határoztam meg az országba érkező irreguláris migránsok, és menekülők főbb nemzetiségi, útvonalbeli, és mennyiségi tendenciáit, jellemzőit.

A helyi lakosság véleményének megismerésére kérdőíves vizsgálatot végeztem. A kérdőíves vizsgálat mintaterületét 3 település alkotta, a határ „innenső”, vagyis belső oldaláról Mórahalom illetve Röszke, a „túlsó”, külső oldaláról pedig Horgos (1. ábra).



1. ábra: A mintaterület elhelyezkedése (Saját szerkesztés)

Ezek azok a területek, amelyeken a szomszédos Szerbiából érkező menekülők áthaladnak, és ez által a migrációs folyamatok a lakosok mindennapjainak részévé válhatnak, hiszen a lakosok találkoznak és akár kapcsolatba is kerülnek a migránsokkal. A kérdőíves vizsgálat két részből tevődött össze, egyrészt személyes megkeresés, másrészt internetes kérdőíves módszert alkalmaztam.

A kutatás során egy 46 kérdést tartalmazó önkitöltős kérdőívet használtam, melynek kérdései 3 csoportba voltak sorolhatóak. Általánosan a bevándorlás, majd az illegális bevándorlás, illetve a menekültekre vonatkozó kérdések alkották a kérdőívet.

Mindhárom kérdéscsoportban több kérdés vonatkozott az idegenellenességre, menekültellenességre, hiszen a dolgozat egyik célja volt megállapítani, hogy a válaszadók hogyan viszonyulnak a migránsokhoz, mennyire ellenségesek, befogadóak illetve mennyire jellemző a menekültellenesség velük szemben. A menekültellenességre vonatkozó kérdésekre adott válaszok alapján a válaszadókat csoportosítottam menekültellenes, látens menekültellenes, differenciált viszonyuló, semleges, valamint befogadó kategóriákba. Bár a kérdőívben több bevándorlásra, bevándorlókra vonatkozó kérdés szerepelt, úgy gondoltam hibás következtetés lenne „idegenellenesnek” nevezni a menekültellenes csoportot, hiszen a kutatás témája elsősorban a menekültek voltak.

A megkérdezettek előítéletességét is feltártam. A vizsgálat során kétfajta, azaz egy „A” és egy „B” típusú kérdőívet használtam. A két típus a kérdőívben végén szereplő fiktív személyben különbözött (2. függelék). Az „A” típusú kérdőív esetében egy Afganisztánból gyermekkorában menekült, majd pedig Magyarországon jogi diplomát szerzett, és ma jogi tanácsadóként dolgozó személyről szól, a „B” típusú kérdőív esetében a különbség az volt, hogy az egyén befogadó állomáson lakik, és alkalmi munkákból látja el magát. Tehát egy fiktív menekültől pozitív és negatív képet festettem a válaszadóknak. A két személy leírását követően újra szerepelt néhány kérdés az elutasítottságra, idegenellenességre vonatkozóan, amelyek a kérdőív korábbi szakaszában már előfordultak kissé más megfogalmazásban. Így megfigyelhetővé vált, hogy a két típus esetében van-e változás az egyes kérdéseknél, illetve meghatározott információ biztosításával, tájékoztatással befolyásolható-e a menekültellenesség.

A kérdőívezés során szisztematikus mintavételi stratégiát alkalmaztam, és a mintaterület magyarországi településein minden harmadik házat vontam be a kutatásba. Amennyiben visszautasították a válaszadást, akkor a mellette lévő házban kérdeztem le a kérdőívet. A mintavételi alapegység a háztartás volt, azonban egy háztartásból csupán egy személyt kérdeztem meg. Horgos esetében a mintavételi stratégia más típusú volt, a

helyi általános iskolában osztottam szét a kérdőíveket, melyet a magyar anyanyelvű gyerekek szülei otthon töltöttek ki. Ennek eredményeként 203 kérdőív született a három településről, a teljes mintaterületről.

Az internetes kérdőívek mind „A” típusúak voltak és összesen 314 kitöltés érkezett. Ezek csoportosíthatóak voltak Magyarországról érkező, és Szerbiából érkező válaszadókra. A különböző országból való kitöltések jó összehasonlítási alapot nyújtottak a mintaterület lakosságának véleményeivel kapcsolatban, annak eltéréseiről a külső és belső helyzet tekintetében. A kutatás során tehát összesen 517 kérdőív került elemzésre (1. táblázat).

Az adatok kiértékeléséhez Excel valamint SPSS programokat használtam. Az elemzéshez megvizsgáltam a skálázható válaszok átlagértékét, az attól való eltéréseket, és az eltérések változását az egyes pozitív és negatív életrajz után. Mindemellett vizsgáltam az egyes kérdések közti korrelációs értékeket, hogy megállapítsam, hogy az egyes „idegenellenesnek” vagy „befogadónak” titulált kérdésekre hasonló válaszokat adtak-e a megkérdezettek. Mindezen vizsgálatok alapján alakítottam ki a már korábban említett öt csoportot a menekültellenesség kategorizálására.

	„A” típusú kérdőívek (db)	„B” típusú kérdőívek (db)	Összesen:
Kérdőívek a mintaterületről összesen	121	82	203
Horgos	48		
Mórahalom, Röske	155		
Internetes kérdőívek összesen	314	-----	314
Magyarország	241	-----	
Szerbia	73	-----	

1. táblázat: a mintavétel során kitöltött kérdőívek száma, megoszlása

3. FOGALMI ÁTTEKINTÉS, A MIGRÁCIÓ ÉS A MENEKÜLTEK

3.1. A MIGRÁCIÓ FOGALMA

A migráció latin eredetű szó, mely magyar jelentése a vándorol, megy, költözik és ehhez hasonló tartalmú szavak (RÉDEI M. 2007). A Magyar értelmező kéziszótár

definíciója szerint a migráció a népesség mozgását jelöli valamely országon belül, vagy két ország között (JUHÁSZ J. et al. 1996).

A migráció (vándorlás) a történelem során más-más formában, léptékben és indíttatásban, de mindig fontos szerepet játszott az emberiség életében, hiszen „a mozgás maga az élet, korlátozása ellentétes az emberi léttel” (RÉDEI M. 2007). A migráció a környezetünkben végbemenő gazdasági, politikai folyamatoknak a látható formája (RÉDEI M. 2007). A migráció egy komplex folyamat, mely számos pszichológiai, szociológiai, gazdasági, politikai stb. tényező együttes hatásaként alakul ki (CASTLES, S. – MILLER, J. M. 2009). Így tehát ezen irányoknak, folyamatoknak a felderítése, a mögöttes ok-okozati összefüggések feltárásával mind a küldő, mind a fogadó területeken fontos társadalmi, gazdasági, politikai folyamatokra, kérdésekre kaphatunk válaszokat.

Jelentősége többek között, hogy a vizsgált területegységben a természetes szaporodás vagy éppen fogyás mellett a migráció határozza meg a tényleges népességszám-változást (KOVÁCS Z. 2007). Emellett a migráció a mobilitás csak egy részét alkotja, a horizontális, térbeli mobilitást, mely szorosan összefügg a mobilitás másik, vertikális összetételével (ez a társadalmi mobilitás) (KOVÁCS Z. 2007). Tehát a vándorlás a társadalmi-gazdasági struktúra változásának egy fontos befolyásolója. (BECSEI J. 2003).

Nem egyszerű viszont megfelelő definíciót találni a migrációra. Hiszen szorosan függ attól, hogy a tér mely elemét vizsgáljuk. A meghatározásba beletartozik az, hogy az egyén megváltoztatja lakóhelyét, és ezt teheti időben huzamosabb ideig vagy csak ideiglenesen, esetleg periodikusan, illetve mindeközben átléphet egy bizonyos közigazgatási, kulturális vagy valamilyen egyéb határt, mely függ attól, hogy milyen területegységben gondolkodunk. Lehet kontinens, Európai Unió, ország, régió, megye és település, településrész, de akár kognitív is.

Az általános statisztikai értelmezés a települést tekinti alapegységnek, viszont jelentős az ennél kisebb egységben, az egyes városokon belüli, más városrészbe történő migráció is (KOVÁCS Z. 2007). Azonban találkozunk más meghatározással is, miszerint a migráció a lakóhely huzamos idejű vagy állandó lakó- és munkahely áthelyezést jelent egyik országból a másikba (RÉDEI M. 2007). A migráció meghatározásához tehát mindenképp figyelembe kell venni az időbeliséget, valamint egy térbeli elemet is, mely a vizsgálatunkhoz alkalmas területegység függvénye.

A migráció mindemellett egy olyan jelenség, mely rendelkezik mind pozitív, mind negatív jellemzőkkel (ERDEI N. – TUKA Á. 2011, ÖRDÖG I. 2013) többek között tekintve a kiinduló-, és a célország vagy a tranzitterületek társadalmát. Maga a migráns szemszögéből is rendelkezik a migráció ilyen hatásokkal. Elérhet magasabb jövedelmet és életszínvonalat, mely egyértelműen pozitív, de ehhez azonban alkalmazkodnia kell a társadalomhoz, és lehetséges, hogy családját is otthon kell hagynia hosszabb időre, mely negatívan hathat a migránsra.

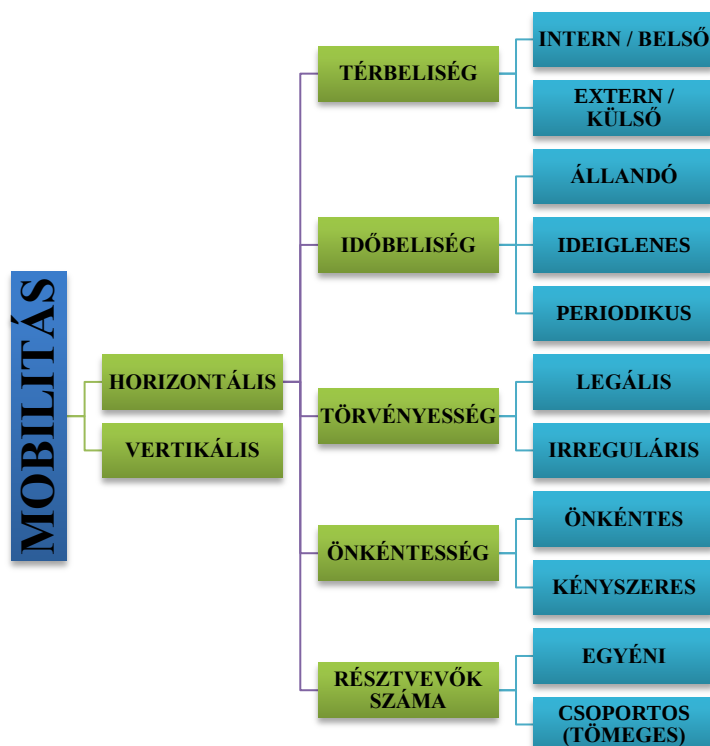
3. 2. A VÁNDORLÁS TÍPUSAI

A migrációt sok szempontból, többféleképpen feloszthatjuk (2. ábra). Az első osztályozást Ravenstein végezte el a XIX. század utolsó negyedében. Művében a fő szempont a távolság volt. Megkülönböztetett helyi, azaz településen belüli, kis távolságú tehát adott országon, területegységen belüli, és nagy távolságú mozgást. Valamint ezen kívül megalkotott két más csoportot is, a többlepcsős és az ideiglenes vándorlást (KOVÁCS Z. 2007). Földrajzi távolság szerint csoportosíthatjuk a migrációt. Beszélhetünk kontinentális, és interkontinentális mozgásról, lehet regionális, és interregionális is. Egyszerűbben a vizsgált területegységtől függően lehet egy vándorlás belső, vagy külső. Külső abban az esetben, ha a mozgás átlépte az adott területegység határát. Ha kontinenseken vagy országhatárokon ível át, akkor nemzetközi migrációról beszélünk (KOVÁCS Z. 2007). A nemzetközi migráció tovább csoportosítható letelepedésre, munkavállalási alapon történő mozgásra, ún. „postázott munkásokra” akik magasan képzettek, illegális tartózkodókra, valamint menedéket kérőkre, és menekültekre (RÉDEI M. 2007).

A területi lehatárolás mellett az időtartam szerint is megkülönböztetünk különböző típusú migrációkat, ezek alapján lehet ideiglenes, időszakos vagy periodikus (például az idénymunka), és tartós vagy állandó vándorlás (amikor az egyén feladja korábbi állandó lakhelyét) (RÉDEI M. 2007).

A megmozgatott emberek száma alapján lehet a vándorlás egyéni vagy csoportos, illetve ha társadalmi méreteket ölt, akkor tömegvándorlás (RÉDEI M. 2007). Törvényesség alapján két egyszerű csoportot alkothatunk, méghozzá a legális és illegális migráns csoportokat (RÉDEI M. 2007). Viszont nemzetközileg és idehaza is egyre elterjedtebb, és elfogadottabb az illegális migráns helyett az irreguláris migráns kifejezés. Előbbi ugyanis hordoz egyfajta kriminalizációs, és kevésbé humánus jelentést

(nemzetközi egyezmények alapján egy ember soha nem lehet törvényen kívüli, hiszen alapvető jogok megilletik még a szabálytalanul érkező migránsokat is) (KAROLINY E. – MOHAY Á. 2007, ÖRDÖG I. 2013, STEPPER P. 2014).



**2. ábra: A mobilitás és a migráció felosztása
feldolgozott irodalom alapján: Saját szerkesztés (2014)**

William Peterson elméletében két fő kritériumot határoz meg a migráció felosztásában. Az első a migráns motivációja. E szerint lehet a migráns „innovatív” amennyiben a vándorlással valami újat szeretne elérni, és lehet „konzervatív” amennyiben a küldő területen lévő állapotot, kiváltó okokat szeretné maga mögött hagyni. A második fő kritérium a kiváltó okok. Peterson felosztásában a természet által kiváltott vándorlás a „primitív migráció”, beszélhetünk az állam által kiváltott „üldözött migrációról”, és „szabad migrációról” amely a vándorló szabad döntésén alapul, például gazdasági okokból. Külön csoportként értelmezi a tömegvándorlást, amelyet kollektív viselkedésnek nevez. (BÖCKER, A. – HAVINGA, T. 1998).

3. 3. A MIGRÁCIÓ ÉS A MENEKÜLTEK

A. Richmond két csoportra osztja a migránsokat, „reaktív” és „proaktív” csoportokra. Menekültként tekint minden „reaktív” migránsra, (BÖCKER, A. – HAVINGA, T. 1998). akik egy kialakuló helyzetre válaszként tekint a menekülésre. E.

Kunz elméletében pedig a menekültek a küldő területen jelentkező „push” faktorok hatására indulnak útnak (BÖCKER, A. – HAVINGA, T. 1998).

A vándorlásokat alapvetően több tényező is kiválthatja. Ilyenek:

- természeti tényezők (kevés termőföld, kifogyóban lévő ivóvízkészlet, stb.)
- gazdasági tényezők (alacsony fizetés, kevés munkahely, stb.) (CHISWICK, B. R. 2005)
- politikai, vallási tényezők (bizonyos vallási, politikai csoportok üldöztetése)
- társadalmi tényezők (a személy különböző életciklusai) (KOVÁCS Z. 2007).

Ezen tényezők elsősorban a küldő területeken jelentkeznek, így ezeket sorolhatjuk a push vagy taszító tényezők közé.

Kunz elméletével csak részben egyezik Johansson, ugyanis szerinte a menekültek migrációjában fontos szerepet kapnak más tényezők is. (BÖCKER, A. – HAVINGA, T. 1998). Ilyenek a befogadó célország előnyös munkaerőpiaca, magasabb fizetése, karrierépítés lehetősége, már ott élő rokonok, ezek mind a pull vagy húzóerőkhöz tartoznak. Ezekre épített egy modellt E.S. Lee, amelyet push-pull migrációs modellnek nevezett el (KOVÁCS Z. 2007). A sikeres migrációt több tényező is hátráltathatja, például a beutazáshoz, és munkavállaláshoz kapcsolódó jogi feltételek, a hozzáférhető információ mértéke a célországgal és az úttal kapcsolatban, a korábban már „kitaposott utak” amelyek rokonok sikeres vagy sikertelen próbálkozásai, iskolázottsági szint, stb. (RÉDEI M. 2007). A push-pull modell mellett illetve, ahogy fentebb ismertettem, a modellbe is jól illeszkedő más elméletek is léteznek a migrációra. Ilyenek a gazdasági okok, azaz a két ország között meglévő jövedelmi, szociális juttatási különbségek, amelyet lehet makro-ökonómiai vagy mikro-ökonómiai szempontból is vizsgálni, vagy a történelmi-politikai tényezők, amelyek igen nagy szerepet játszanak a célország kiválasztásában (BÖCKER, A. – HAVINGA, T. 1998), a korábban meglévő gyarmati kapcsolat nagyon jól érzékelhető ebben az esetben (BÖCKER, A. – HAVINGA, T. 1998). A „közösségi-társadalmi faktor” esetében pedig a már a célországban jelenlévő rokonok, ismerősök játszanak fontos szerepet, amely egyfajta lánc-migrációt is elindíthat a rokonok között a célországba (BÖCKER, A. – HAVINGA, T. 1998).

A dolgozat központi témája a menekültek és az illegális határátlépés. Viszont ezt az „állapotot” és „történést” a származási országban fellépő üldözés előzi meg, amelyre mintegy válaszként kényszer hatására menekülésbe kezd az illető. Mégis a menekülés az üldözéssel közel egy időben alakulhatott ki a történelem során, hiszen menekülni természeti katasztrófák esetén is kényszerült és kényszerül a mai napig az ember (TÓTH

J. 1994). Míg az üldözés mögött csak társadalmi / antropogén illetve politikai háttér állhat, addig a menekülés mögött a természet is. E kettő viszont gyakran összefonódhat (TÓTH J. 1994). Gondoljunk csak arra, hogy az ember milyen nagymértékben változtatja meg már hosszú évtizedek óta a környezetét. Melynek eredménye az üvegházhatás erősödése például, amely közvetetten akár menekülés megindulásához is hozzájárulhat.

Az ENSZ meghatározott néhány elsődleges taszító faktort, mely kiválthatja a menekülést. Ezek az emberi jogok megsértése, a kisebbségek fenyegetettsége, háborúk/polgárháborúk, kirekesztés, marginalizáció, környezeti gondok, gazdasági kilátástalanság (CSERESNYÉS F. 1999).

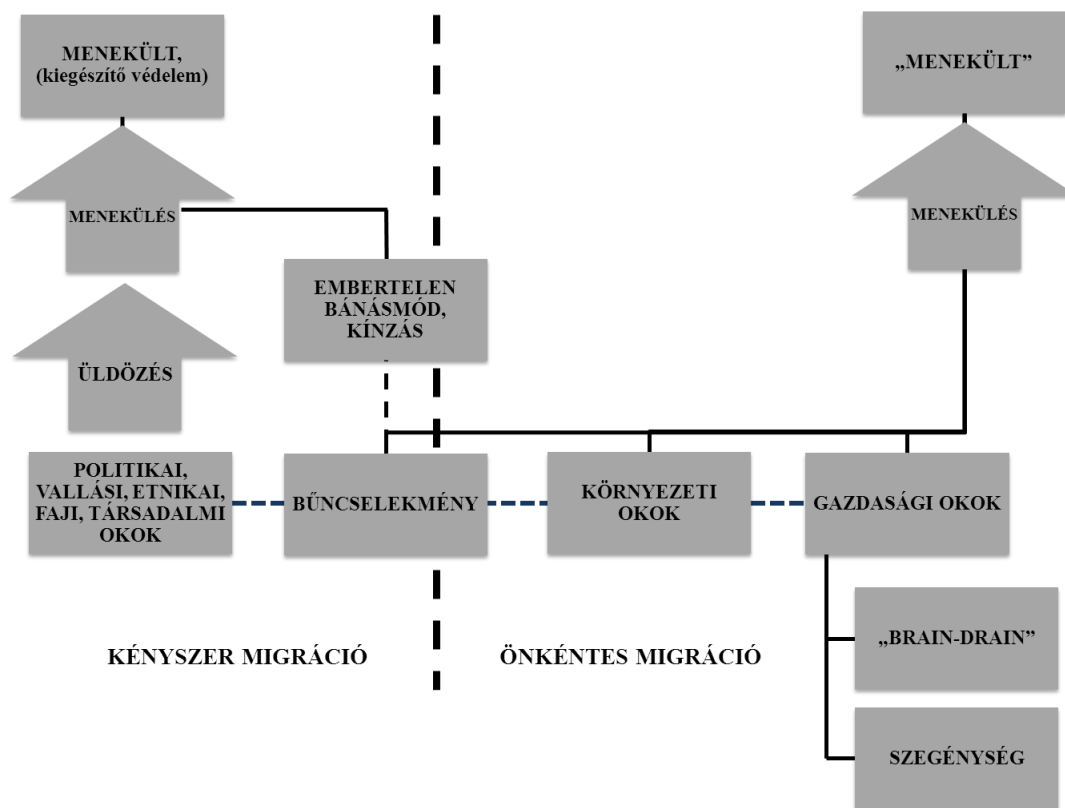
Nem csak a vándorlás típusait, de a vándorlókat és ezen belül a menekülteket is csoportosíthatjuk (3. ábra), és akár megjelenésük szerint időrendbe is „sorolhatjuk őket”. Az első ilyen nagy migráns csoport a birodalmak széteséséhez, nemzetállamok létrejöttéhez, vallási/etnikai homogenizációhoz köthető, ők a politikai menekültek.

A globalizáció következtében a kialakuló centrum-periféria viszonyok hatására a periféria államai nem tudták a megfelelő közszolgáltatásokat ellátni (víz, egészségügy), főleg a vidéken, így országon belüli úgynevezett szegénység-menekültek vándoroltak a városokba, amely fokozott városodást, a városokban pedig slumosodást váltott ki. Hasonló okokra vezethető vissza a centrum elszívó hatása, amely a periféria, és félperiféria országaiban a fiatal értelmiségi réteg elvándorlását jelenti, azaz a „brain-drain”. Az „agyelszívás” valamint a szegénység-menekülteket nevezzük együtt gazdaság-menekülteknek. Legújabb keletű a környezet túlterhelése, csökkenő termőterület, globális felmelegedés hatására jelentkező környezeti menekült. Ezen csoportok elkülönítése a gyakorlatban igen nehéz, gyakran több ok is közrejátszik a vándorlásban (CSERESNYÉS F. 1999).

A menekülés a migráció egy típusa, mely általában valamilyen kényszer hatására jön létre. Egy fennálló helyzetre adott válasz, az emberi erőforrás mozgása. A menekülés során jóval kisebb az egyén mozgástere magát a vándorlást tekintve, hiszen azt a külső tényezők, külső befolyásoló erők sokkal inkább behatárolják (TÓTH J. 1994). Nem egyszerű viszont az említett okokat elkülöníteni egymástól, a migráció, így a menekülés megindulásában, mint már korábban említettem több kiváltó tényező is közrejátszhat (BÖCKER, A. – HAVINGA, T. 1998, ÖRDÖG I. 2013). Ezért a kényszerű és az önkéntes migráció közötti „választóvonal” sem fix és egyértelmű.

A Genfi Menekültügyi Konvenció definíciója így hangzik a menekültekről: A menekült olyan személy, aki faji, vallási, nemzetiségi okok, bizonyos társadalmi

csoporthoz tartozása, politikai meggyőződése miatti üldöztetése vagy az üldözéstől való megalapozott félelme miatt kényszerül elhagyni hazáját, és oda nem is szándékozik visszatérni (CSERESNYÉS F. 1999).



3. ábra: A menekülők csoportosítása.
Feldolgozott irodalom alapján: Saját szerkesztés (2014)

A menekültek csoportjának meghatározására elengedhetetlen volt egy általánosan elfogadott fogalom meghatározása. Ehhez viszont meg kellett teremteni a megfelelő szervezeti, és egyeztetési kereteket, amelyek messze túlmutatnak a nemzeti, de még a Községi szinten is.

Ugyanakkor, az irreguláris migránsok, - és mivel a migráció e fajtája szoros kapcsolatban van a meneküléssel, - gyakran komoly biztonságpolitikai kockázatot jelentenek. Jelentsen ez katonai, politikai, gazdasági, szociális vagy környezeti biztonságot (STEPPER P. 2014), mely a 2001-es terrorcselekmények után még inkább előtérbe került (STEPPER P. 2014). A menekültmigráció illegális tevékenységek melegágyává is válhat, amennyiben a menekülő hamis okmányokkal érkezik, hamis vízumra tett szert, illetve a hatalmas problémát jelentő embercsempészettel összefüggésben (PÓCZIK SZ. 2008b). Ez 2009-ben már több halálos áldozatot követelő tragédiába torkollott, amikor 18 koszovói személy próbált átjutni Magyarországra

szabálytalanul, a Tiszán keresztül Szeged közelében, és amelynek következtében többen a folyóba fulladtak [36].

Így e tekintetben is szükséges, de egyben nehéz is a valóban biztonságpolitikai veszélyt jelentő, és a valódi menekültek közötti különbségtétel, erre azonban nemzeti szinten túlmutató együttműködésre van szükség.

4. NEMZETKÖZI SZABÁLYOZÁSI HÁTTÉR

Az egyre nagyobb területeket érintő politikai, gazdasági konfliktusok, természeti veszélyek okán a menekülők hatékony védelme csak országokon átívelő egységes tekintetben vihető végbe (TÓTH J. 1994). Ehhez nemzetközi együttműködések kellenek. Ez nem egyszerű, hiszen meg kell találni a kényes egyensúlyt az egységesítés és a megőrzött nemzeti szuverenitás tekintetében, úgy, hogy megóvásra kerüljenek a menekülők és a célország érdekei is. A téma érzékenysége és összetettsége miatt a jogfejlődés ezen a területen különösen lassan haladhat az elmúlt évtizedekben (TÓTH J. 1994).

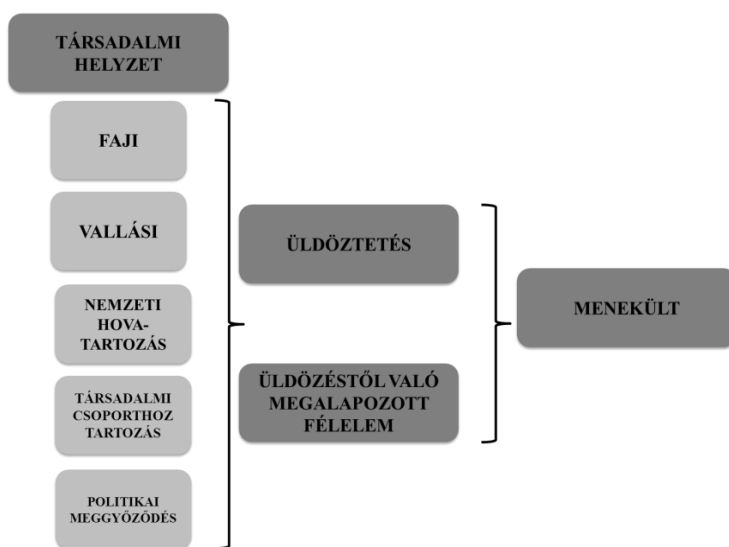
4. 1. NEMZETKÖZI DOKUMENTUMOK, AJÁNLÁSOK

A kezdetleges nemzetközi egyezmények mind a Népszövetség idejében mind az ENSZ-ben (1951-ig) született egyezmények mind meghatározták, hogy a védelmet mely csoportokra vonatkoztatva biztosítják. Ezek a dokumentumok mindig egy bizonyos menekülthullámra adott ad-hoc válaszok voltak. Ilyen volt az 1930-as években a spanyolországi menekültek, vagy a németországi nácizmus elől menekülők esete is (TÓTH J. 1994).

Majd a XX. század közepén, hidegháborús környezetben született meg, az ENSZ illetve az UNHCR (ENSZ - Menekültügyi Főbiztosságának Hivatala) égisze alatt a Genfi Menekültügyi Konvenció. A Genfi Konvenció több szempontból is igen jelentős a menekültügy szempontjából. A dokumentumot 1951 júliusában hirdették ki, és 1954. április 22-én ratifikálták (CSERESNYÉS F. 1999). Mondhatni, ez a menekültügy legfontosabb dokumentuma [1]. A Konvencióhoz a 2011. április 1-i állapot szerint 144 ország csatlakozott [2]. Az ilyen nagyfokú elfogadáshoz az is hozzájárulhatott, hogy az egyezmény nem foglalkozik a menekültkénti elismerés eljárásával, nem részletezi annak menetét, így ebben megmarad az aláíró országok szuverenitása (TÓTH J. 1994).

Az Egyezmény először alkalmaz nemzetközileg elfogadott definíciót a menekültekkel kapcsolatban, és összefoglalja a menekültek jogait is, miszerint az elismert menekült élvezzen ugyanolyan jogokat, mint a fogadó ország állampolgára, és már ekkor kitér a non-refoulement elvre, azaz, hogy az érkező menekültöt kérelem benyújtása esetén nem lehet visszaküldeni származási országába, vagy olyan területre, ahol üldöztetésnek lenne kitéve (CSERESNYÉS F. 1999).

A dokumentum 1. cikkének A(2) pontja tartalmazza a már fentebb ismertetett menekült fogalmat (4.ábra). Az Egyezmény viszont ekkor még csak azokat ismerte el menekülteknek, akik 1951. január 1-je előtt bekövetkezett esemény miatt kényszerültek menekülésre. [3] Valamint a B(1) pontban két lehetőség állt az aláíró felek között. Vagy alkalmaztak földrajzi korlátozást, ebben az esetben csak Európában történt eseményeket vettek figyelembe, vagy a bárhol máshol történetekre is érvényesítették az Egyezményt. Az időbeli, és a földrajzi korlátozást az 1967. évi new yorki Jegyzőkönyv szüntette meg. [4]



**4. ábra: A menekültek definíciójának elemei a Genfi Konvenció alapján
Saját szerkesztés (2014)**

E két dokumentumra alapozva az ENSZ Menekültügyi Főbiztosának Hivatala (UNHCR) 1977-ben adott ki egy kézikönyvet, melyben a menekültüggyel kapcsolatos fogalmakat, az eljárás követelményeit írja le (CSERESNYÉS F. 1999). A Kézikönyv három fontos pontot (okot) rögzít a menekültkénti elismerés kapcsán. Ezek a pozitív (inkluzív), a megszüntető, valamint a negatív (kizáró okok) [5].

A Kézikönyv részletesen kifejti a Konvenció által a menekültről hozott definíciót. Az Egyezmény fogalma szerint „*üldözéstől való megalapozott félelem*” esetén beszélhetünk menekültről. A Kézikönyv szerint ennek meghatározásába szubjektív, és objektív elemek is kerülnek. A félelem egy szubjektív elem (mindenkinek más-más a tűrési képessége), így elfogadása is szubjektív. Ennek vizsgálatakor csak másodlagos a származási országban kialakult helyzet, de természetesen a „*megalapozottság*” objektív elemeket is megkövetel. A kérelmező akkor tekinthető szavahihetőnek, ha az egy kiemelt félelmet okszerűen alátámasztja [5]. A félelemnek viszont nem feltétlenül kell személyes tapasztaláson alapulnia, elég, ha egy illetőt érint a családban, vagy az azonos csoportba tartozók közül. Viszont a vizsgálat során a kérelmező személyiségét, szókimondóságát, „hírességét” egyaránt figyelembe kell venni [5].

Üldözés lehet bármilyen élet-, vagy szabadságellenes tevékenység az egyén ellen (faji, vallási, nemzeti hovatartozás, politikai meggyőződés, bizonyos társadalmi csoporthoz tartozás miatt), valamint az emberi jogok súlyos megsértése szintén. Az üldözéshez kapcsolódik még két fontos fogalom, amelyekre a Kézikönyv is kitér. Ezek közül az egyik a diszkrimináció. Szűk a határ a kisebb megkülönböztetés, - amely minden társadalomban előfordul [5], - és a komoly, az üldözés szintjét elérő megkülönböztetés között. A másik fogalom a büntetés. Hiszen alapvetően nem tekinthető menekültnek az a személy, aki valamely országban elkövetett köztörvényes bűncselekmény okán járó büntetés elől menekül, viszont más a helyzet abban az esetben, ha a Konvenció definíciójában említett tényezőkből adódóan történik ilyesmi. Például egy személy illegális vallásoktatásban részesít valakit a saját országában, és ami miatt akár el is ítélik otthon. Ez már minősülhet üldözésnek [5].

A Kézikönyv megemlíti a különbséget a gazdasági okokból vándorlók és a menekültek között is. Amennyiben valaki tisztán gazdasági okokból hagyja el országát, gazdasági vándorról beszélünk. Viszont nem lehet közöttük éles határt húzni, hiszen a gazdasági intézkedések között húzódhat vallási, politikai, vagy faji indok is. Például súlyos, magasabb adóterhek, kereskedelmi jog megvonása, stb. Ilyen körülmények között a látszólag „gazdasági menekült” a valóságban is gazdasági menekültté válhat [5].

A definícióban használt *faj* szót is a legszélesebb értelemben kell venni, „amely gyakran magában foglalja a közös leszármazás szerinti sajátos társadalmi csoportot, mint a nagyobb populáción belüli kisebbséget” [5]. A *vallási* üldözésnek is számos formája lehet, viszont ezek kevésbé szorulnak magyarázatra. Ilyenek például annak

tiltása, hogy valaki egy bizonyos vallás gyakoroljon, vagy éppen tanítsa azt és ennek következtében velük szemben súlyos következményekkel járó intézkedéseket hajthatnak végre [5]. *Nemzeti hovatartozás* alatt sem lehet kizárólag állampolgárságot érteni. Lehet ez bizonyos etnikai, vagy nyelvi csoporthoz tartozás is [5]. A *meghatározott társadalmi csoporthoz tartozás* hasonló gondolkodású, szokású, háttérű csoportot jelöl. Így átfedésben lehet az előzőleg felsorolt kategóriákkal is [5].

Politikai meggyőződésről abban az esetben beszélünk, ha a hatóságok nem tolerálják azt, hogy az állam polgára kritikus a hatóságok módszereivel az állam politikájával kapcsolatban. Viszont fontos momentum, hogy a meggyőződését nem feltétlenül kellett az anyaországában nyilvánosságra hoznia, a félelemtől akár el is titkolhatta azt, valamint mérlegelni szükséges azt is, hogy ha a kérelmező büntető eljárásnak van kitéve az országában, az mennyire ölt politikai öltözetet. Ebben az esetben több tényezőt is figyelembe kell venni, például a kérelmező személyiségét, politikai meggyőződését, az indítékát, a cselekmény jellegét, a büntetőeljárás természetét, a törvényeket [5].

Általános elv, hogy a menekült a származási országának joghatóságán kívül tartózkodjon, amikor kérelmét benyújtja, de nem kell teljesülni annak, hogy a megalapozott félelem az anyaországában alakuljon ki [5]. Ez külföldi tartózkodás alatt is történhet, ebben az esetben beszélünk „utóbb menekültté válókról”, azaz *sur place* refugee-ről [5].

A III. fejezet a megszüntető klauzulákat tárgyalja. Eszerint a menekültstátusz megszűnik, ha a kérelmező önkéntesen visszatér hazájába, vagy megszűntek a menekülés okai, esetleg új állampolgárságot szerzett [5].

A IV. fejezet pedig a kizáró klauzulákat veszi sorba, azaz azokat az eseteket, amikor a kérelmező semmiképp sem kaphat menekültstátuszt. Ők a háborús bűnösök, köztörvényes bűncselekményt elkövetők, valamint aki vét az ENSZ alapelveivel kapcsolatban.

A VI. fejezet a család egységének elvéről is ír, amellyel a Konvenció nem foglalkozott. Különösen fontos szempont ez, ha a családfő megfelel a menekültkénti elismerés kritériumainak. Ebben az esetben a család többi tagját is menekültént kell elismerni. Az elv minimálisan a házastársa, és a kiskorú gyermekekre vonatkozik, de a gyakorlatban a menekült idős szüleire is alkalmazzák, ha egy háztartásban élnek.

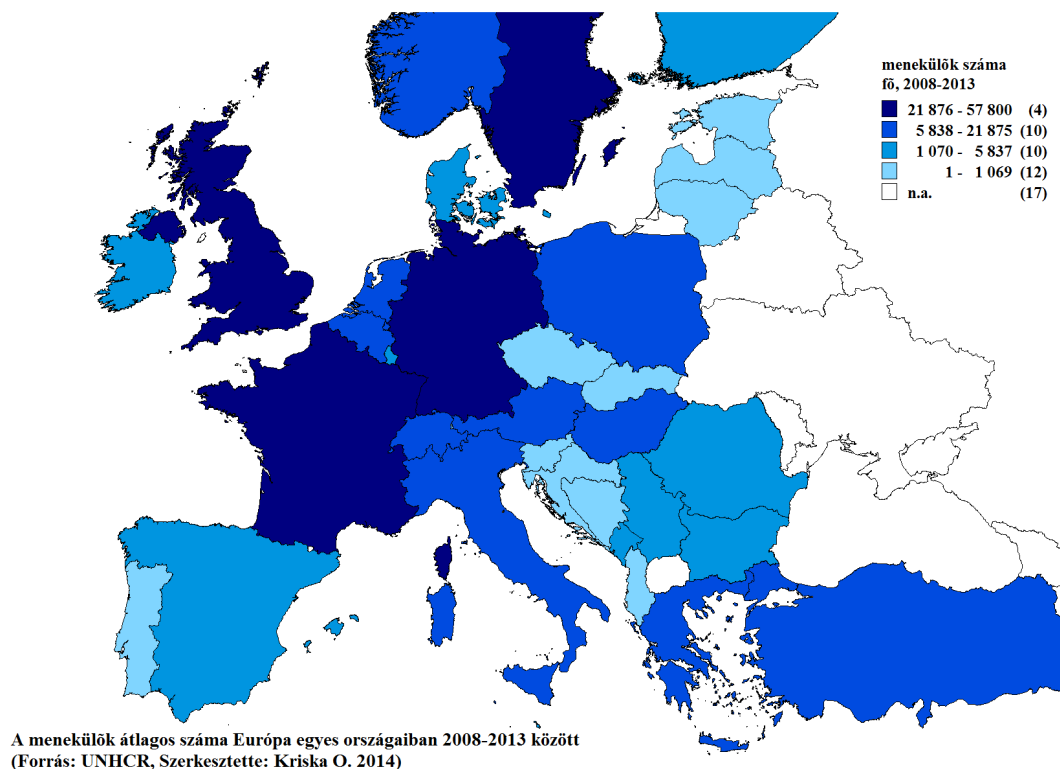
A Kézikönyv második része foglalkozik a menekültügyi eljárásokkal. E tekintetben a kérelmező köteles igazat mondani, és együttműködni a hatóságokkal, a hatóság pedig

köteles megadni a lehetőséget a bizonyítékok ismertetéséhez, felmérni a kérelmező szavahihetőségét.

A Kézikönyv az 1951. évi Konvenció valamint az 1967. évi Jegyzőkönyv tapasztalatai alapján ad segítséget, és iránymutatást a menekültként való elismeréshez, az értelmezésekkel kapcsolatos kérdésekkel kapcsolatban. Így a menekültügyben dolgozók, a hatóságok, szervezetek számára mindenképp hasznos dokumentumnak bizonyul, ám semmilyen kötelező érvénye nincs, az egyes esetekben akár el is térhetnek, ki is bővíthetik a Kézikönyv értelmezését.

4. 2. AZ EURÓPAI UNIÓ MENEKÜLTPOLITIKÁJA

Az Európai Unióról szóló Maastrichti Szerződés, amely 1993. november 1-jén lépett életbe, foglalkozik a menekültüggyel is. Létrehozta az Unió három pillérjét, a menekültpolitika a bevándorlással együtt pedig a harmadik pillérbe került. (CSERESNYÉS F. 1999). A menekültügy viszont nem maradt sokáig a harmadik pillérben. Az Unió felismerte, hogy ez szélesebb körű egyeztetéseket és megoldásokat sürgető probléma és, hogy az ügy az egész Unió területét érinti, hiszen és elsősorban a nyugati országok a menekülők egy fontos célterülete (5. ábra).



5. ábra: A menekülők átlagos száma Európa egyes országaiban (2008-2013)

Forrás: UNHCR. Saját szerkesztés (2014)

4.2.1. A Közös menekültügyhez vezető legfontosabb sarokkövek

A bevándorlásügy az 1990-es évektől egyre nagyobb hangsúlyt kapott a politikai pártok programjában és a közgondolkodásban a nyugat-európai országokban. A jobboldali pártok előretörése véget vetett a korábbi liberális bevándorláspolitikának, amellyel csökkent ugyan a menedékkérők, megnőtt viszont az illegális bevándorlók száma (JAGUSZTIN T. – BODNÁR G. 2008). Ebben az időszakban született meg néhány új, menekültügyhez kapcsolódó, szigorító jogszabály (6. ábra).



6. ábra: A közös menekültügy kialakulásának állomásai. (Saját szerkesztés)

A dublini rendeletet (Dublin I) 1990 júniusában írták alá. A célja hivatalosan a rövidebb várakozási idő biztosítása a kérelmezőknek, valamint megakadályozása annak, hogy egy menedékkérő több államban is kérelmet nyújtson be (CSERESNYÉS F. 1999). Az egyezmény az eljárásban illetékes ország meghatározásának rendjét tartalmazza. A kérelem elbírálásában az az állam lesz illetékes, amely területén a kérelmező rendelkezik családtaggal, vagy azon ország, amelyben a kérelmező tartózkodási engedéllyel rendelkezik, vagy az a tagállam mely területére szabálytalanul érkezett, vagy az az ország, ahol benyújtja kérelmét, vagy, amely humanitárius okokból elvállalja az eljárás lefolytatását. Az állam kijelölése az előzőekben ismertetett pontok sorrendjében történik (CSERESNYÉS F. 1999). Magyarország szemszögéből ez mindenképp fontos jelenlegi Unión belüli földrajzi helyzetéből adódóan, hiszen külső

határral rendelkező országgént a menekülők jelentős számban itt érintkeznek először az EU területével szabálytalanul átlépve a határt.

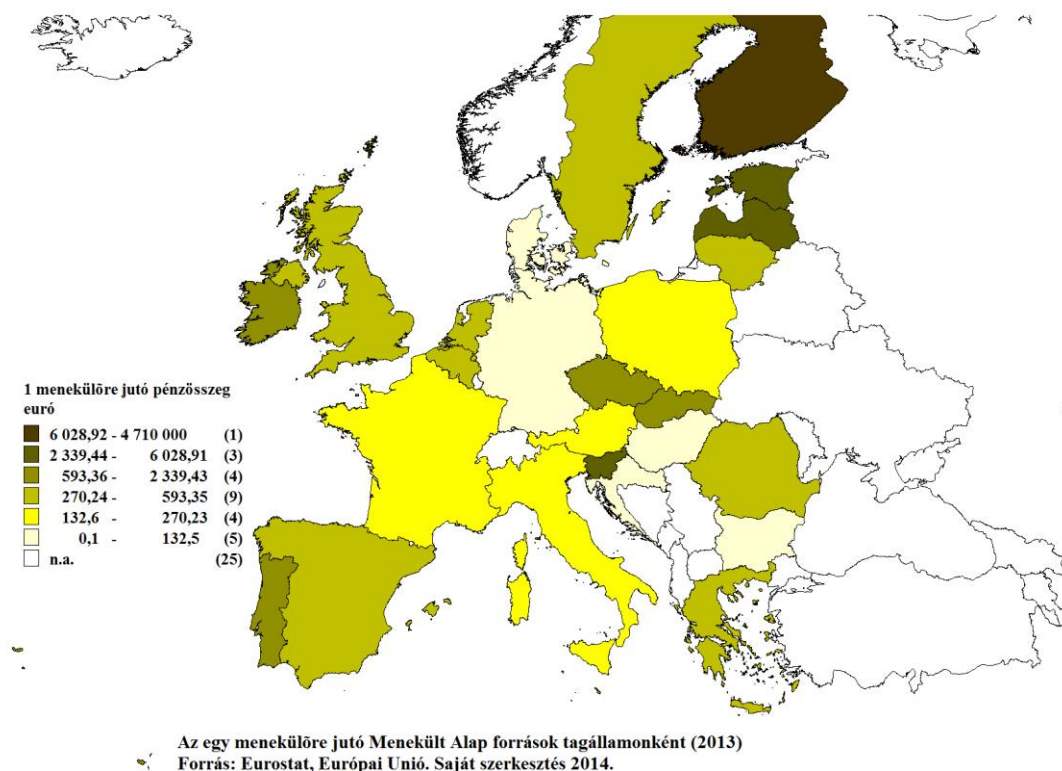
A „londoni határozatok” 1992 novembere és decembere között a migrációért felelős miniszterek tanácskozásán született meg (CSERESNYÉS F. 1999). A túl sok menedékkérő, és az emiatt túlzottan hosszas eljárás okán a határozat összegzi a nyilvánvalóan megalapozatlan kérelmeket. Így létrehozza a gyorsított menedékjogi eljárást. Az eljárás során nem a teljes körű tartalmi felderítésre törekszik az elbíráló, hanem a megalapozatlanság tényére. Nyilvánvalóan megalapozatlannak tekinthető egy kérelem, ha az elmondottak nem állnak összefüggésben az anyaországban lévő helyzettel, hiteltelen, hiányos kérelem, amelyben nincs utalás a félelem, üldöztetés meglétére, illetve nem tartalmaz egyéni körülményeket, vagy csak az ország egy bizonyos részén megjelenő üldöztetésre hivatkozik (ez esetben elvárható lenne, hogy az ország más, biztonságos területére meneküljön). Okmányhamisítás, hamis tények erőltetése, indokolatlanul későn beadott kérelem (pl. a kiutasítási eljárás során) szintén megalapozatlanná teszik a kérelmet (CSERESNYÉS F. 1999). A londoni határozatok foglalkozik a biztonságos harmadik ország elvével is. Biztonságos országnak számít az, ahol az élethez és a szabadsághoz való jog nem sérül, ahol az illető nem lenne kitéve embertelen és durva bánásmódnak, valamint amely ország tiszteletben tartja a vissza nem térítési elvet (non-refoulement elv) [6].

A következő fontos állomás az Amszterdami Szerződés megszületése volt, amelyet 1997 októberében írtak alá, és 1999. május 1-jén lépett hatályba. Ez a szerződés emelte be a bevándorlásügyet, és a menekültpolitikát az első pillérbe, és tette az uniós jogrend részévé a schengen-acquist. (CSERESNYÉS F. 1999).

Az Amszterdami Szerződés aláírása után, 1999-ben az Európai Tanács elfogadta a Tamperei Programot az 1999 – 2004 közötti időszakra [7]. A program lefektette a közös menekültügy alapjait, és elhatározta a Közös Európai Menekültügyi Rendszer (KEMR) létrehozását. Kimondták, hogy az illegális és a legális migráció csak együtt kezelhető, és szükséges a harmadik országok polgáraival szemben a tisztességes bánásmód, az integrációjuk, valamint az együttműködés a kibocsátó és a tranzit országokkal [8].

A következő ötéves program a Hágai Program volt (STEPPER P. 2014)., amelyet az Európai Tanács 2004 novemberében fogadott el és vele megkezdődött a Közös Menekültügyi Rendszer második szakasza. Az első szakasz irányelveket tartalmaz, a második szakasz pedig egységes eljárást és egységes menedékjogi jogállást ír elő [8]. A Program célja az volt, hogy a második szakasz 2010 vége előtt elfogadásra kerüljön [9].

A Hágai Program a migrációs áramlás igazgatásának négy fő összetevőjét határozta meg, amelyet később a Bizottság egy közös programba sorolt a 2007-2013 közötti időszakra. Így jött létre a Szolidaritás és a migrációs áramlások igazgatása, röviden Szolid Alapok. Amely 4 pillérből állt: Európai Integrációs Alap; Európai Visszatérési Alap; Európai Menekültügyi Alap (7. ábra); Külső Határok Alap [10]. Ennek értelmében 2009 decemberében hatályba lépő Lisszaboni Szerződés célja szintén immáron az, hogy a minimumszabályok helyett egységes szabályokat, eljárásokat tartalmazó rendszer kerüljön kialakításra. [9]



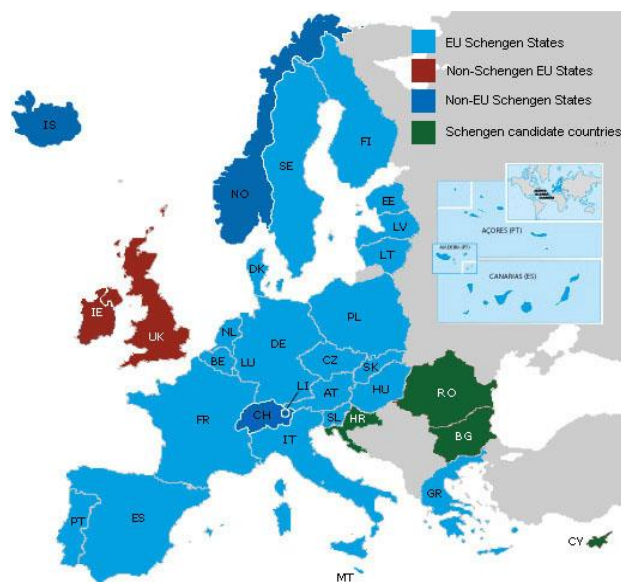
7. ábra: A Menekült alap forrásai egy menekülőre számolva (2013)
Forrás: Eurostat, EU. Saját szerkesztés (2014)

A 2010 – 2014-es időszakra szóló Stockholmi Program negyedik prioritása foglalkozik a szigorú határellenőrzés, és az illegális migráció ügyével, az ötödik prioritás pedig kiemeli a KEMR létrehozásának szükségességét. [8]

Az Európai Unió menekültügyéhez igen szorosan kapcsolódik a már korábban is említett, de részletesen nem ismertetett Schengeni Egyezmény. Az egyezményt 1985-ben írta alá a luxemburgi Schengenben öt állam (Belgium, Hollandia, Luxemburg, Franciaország, Német Szövetségi Köztársaság). Az egyezmény a közös határszakaszok fokozatos megszüntetéséről rendelkezik, emellett célja a közrend, közbiztonság védelme, a határon átnyúló bűnözés elleni fellépés, illetve az illegális bevándorlás

megakadályozása is. Az 1990-ben aláírt Schengeni Végrehajtási Egyezmény (SVE) pedig életképessé tette, meghatározta a megvalósításának folyamatát (CSERESNYÉS F. 1999). Az egyezmény értelmében a belső határok bárhol átléphetők, a külső határokat pedig szigorúbb ellenőrzés alá vonják, ezáltal a „zöldhatár” ellenőrzését is meg kell erősíteni (CSERESNYÉS F. 1999), viszont a szükséges létszámot, a felhasznált technikát, ismerve a főbb tendenciákat a tagállamok maguk döntik el (LUKÁCS É. – KIRÁLY M. szerk. 2001). A külső határok ellenőrzését a tagállamok nemzeti hatáskörben és saját jogszabályaik szerint végzik. Az ellenőrzés hatékonyságába bele tartozik viszont az is, hogy a tisztességes szándékkal érkezők minél kevesebbet tapasztaljanak az ellenőrzések viszontagságaiból. Amennyiben az ellenőrzés nem zajlik hatékonyan, akkor a belső határokon az ellenőrzés akár vissza is állítható (LUKÁCS É. – KIRÁLY M. szerk. 2001). Viszont ez más esetekben is megtehető, hivatkozva a közrendre, közbiztonságra, de például a 2008-as osztrák-svájci közös rendezésű labdarúgó-Európa-bajnokság idején Ausztria ideiglenesen visszaállította a határellenőrzést (8. ábra) [11].

Ma az Egyezmény tagja több nem EU-s tagállam is (Norvégia, Izland, Svájc, Liechtenstein), illetve több tagállam még nem tagja a zónának (Horvátország, Bulgária, Románia, Ciprus), valamint két ország (Írország, Egyesült Királyság) csak a rendőri együttműködésben vesz részt [12].



8. ábra: A Schengeni övezet országai
(Forrás: ec.europa.eu)

Az Egyezmény említett céljainak tökéletes kiszolgálója a Schengeni Információs Rendszer (Schengen Information System – SIS). Amelynek kiépítése több mint 160 millió euróba került a térségben [13]. A SIS egy hatalmas zárt informatikai rendszer,

működését pedig 1995. március 26-án kezdte (JAGUSZTIN T. – BODNÁR G. 2008). Három részből áll: a kommunikációs hálózathoz, a központi rendszerből, és a nemzeti rendszerből.

A SIS második generációja (SIS II) 2013. április 9-én kezdte meg működését, amely már ujjlenyomat, fénykép kezelésére is alkalmas [13].

Szintén fontos momentum a Frontex (Európai Unió Külső Határain Való Operatív Együttműködési Igazgatásért Felelős Európai Ügynökség) 2005. május 1-jei létrejötte. A Frontex varsói székhelyű intézmény, és a külső határokkal rendelkező tagállamok számára nyújt operatív támogatást bizonyos helyzetekben. Részt vesz a nemzeti határőrök kiképzésében, közös képzési szabványokat határoz meg. Az ügynökség felelősségébe tartozik a gyorsreagálású határvédelmi csapatok (RABIT – Rapid Border Intervention Teams) felállítása, és tagjai számára képzés, gyakorlatok megszervezése. Amennyiben a tagállam nem tud hatékonyan fellépni, úgy kérésre a Frontex RABIT egységet küld bizonyos időtartamra az érintett határrészre (JAGUSZTIN T. – BODNÁR G. 2008).

Mind a Schengeni Egyezmény, mind a Frontex igen fontos szerepet játszik a menekültek, valamint az irreguláris határátlépők esetében is. Előbbi kettős tekintetben, hiszen a schengeni övezet külső határain megerősített határőrizettel néz szembe az szabálytalanul belépni készülő, ami nagyon megnehezíti a sikeres átlépést a „zöldhatáron”. Viszont, aki sikeresen átjutott vagy elismert menekült-státusszal rendelkezik már, számára a schengeni határok szinte korlátlan utazást kínálnak az Unió nyugati tagállamai felé, amellyel a migráns tartózkodása sokszor nehezen követhető.

Fontosnak tartom mindemellett hangsúlyozni az illegális migráció, valamint a legális bevándorlás közötti összefüggést. 2009 után miután egyes balkáni országok vízumkötelességét eltörölték az Unió felé, egyre többen érkeztek menedékkérellel. Válaszul a hatóságok meggyorsították a kérelmek elutasítását, ezzel viszont a valódi menekültek kerültek negatív helyzetbe (ÖRDÖG I. 2013). Más a helyzet, ha a legális beutazási követelmények szigorítása következik be. Ez a tiltott határátlépések számát növeli, és ez által megnő a menedékkérők száma, - hiszen ilyen módon „legalizálhatják” tartózkodásukat az országban, legalább az eljárás idejére – már a nemzetközi szakirodalom is megemlíti (BÖCKER, A. – HAVINGA, T. 1998). Tehát a legális bevándorlás szorosan összefügg az irreguláris bevándorlással, amely viszont a menekültekkel áll szoros kapcsolatban. Változtatás az egyik területen változást indukálhat a másik szakpolitikában.

Az ismertetett intézmények, programok, és jogszabályok és tények fontos szerepet játszottak a menekültpolitika mai helyzetének kialakításában.

4.2.3. A Közös Európai Menekültügyi Rendszer napjainkban

A menekültpolitikát érintő legfontosabb jogszabályok a közelmúltban megváltoztak, vagy a közeljövőben változnak meg, így fontos változásokon megy keresztül az Unió e tekintetben.

A 439/2010/EU rendelettel 2010. május 19-én létrehozta az Európai Parlament és az Európai Unió Tanácsa az Európai Menekültügyi Támogatási Hivatalt máltai székhellyel (STEPPER P. 2014), azzal a céllal, hogy hozzájáruljon a KEMR megvalósításához, közelítse a tagállamok gyakorlatát egymáshoz, valamint segítséget nyújtson a különösen nagy terhelésnek kitett tagállamoknak, illetve segítséget nyújt minden olyan jogszabály kidolgozásához, amely a menekültügyet érinti. Segíti a tagállamok közötti információcserét, és a legjobb gyakorlatok azonosítását, terjesztését. Pártatlan, és releváns információkat nyújt a származási országok helyzetéről, valamint támogatást nyújt a tagállamok menekültügyben illetékes hivatalai állományának képzésében.

2013. június 26-án elfogadott 2013/32/EU irányelv a menekültügyi eljárásokról szól, és 2015. július 21-én lép életbe. Az előző irányelv szabályai nem voltak egyértelműek, lehetővé tette a tagállamok számára saját szabályaik megtartását, még ha ez nem is volt elég az irányelvek teljesítéséhez. Az új irányelv egyértelmű szabályokat fektet le, hogy a menedékkérő gyors és hatékony kérelmet tudjon beadni, és az eljárás sem lesz hosszabb, mint 6 hónap. Az Unió tervei szerint ez megtakarítást jelent majd az államháztartások számára, és egy hatékonyabb rendszert jelent majd mind a hatóságoknak mind a kérelmezőknek [14].

A befogadási feltételekről szóló irányelv (2013/33/EU) szintén 2015. július 21-től alkalmazandó. Az egyik legfontosabb eredménye, hogy először szabályozza részletesen a menedékkérők őrizetbe vételének szabályait. Felsorolja az őrizetbe vétel lehetséges okait, valamint korlátozza a kiskorúak fogva tartását. Ezeket a szabályozásokat már az UNHCR is kifogásolta korábban, és javasolta az EU-nak a szabályok módosítását [14].

A kvalifikációs irányelv meghatározza a nemzetközi védelem biztosításának feltételeit. Az előző irányelv (2004/83/EK) minimumszabályai túl általánosak voltak, így kérelmek elismerésében nagy különbségek mutatkoztak. Erre az ENSZ Menekültügyi Hivatala is felhívta a figyelmet, néhány beszédes adattal. 2009-ben a

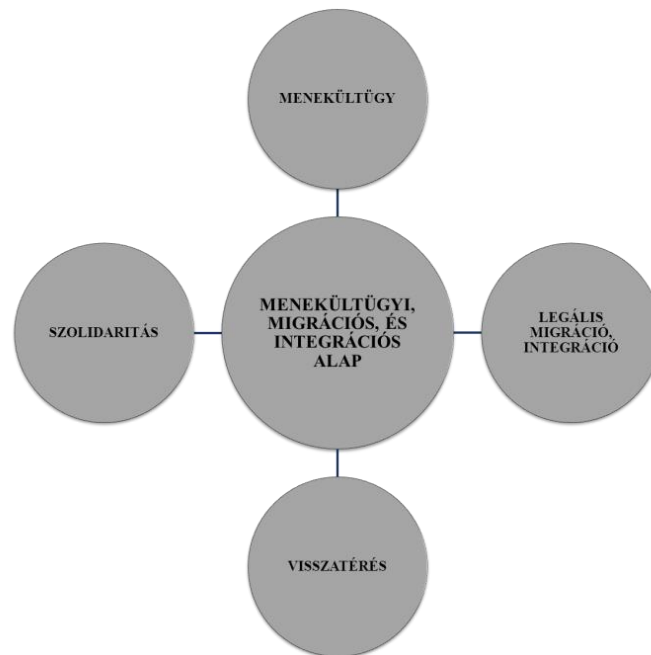
szomáliai menekültek befogadási rátája 4% és 93% között mozgott! Az afgán menekültek esetében a két legnagyobb befogadójuk esetében ez a ráta az Egyesült Királyságban 41%, míg Görögországban 1% volt. Javasolta az UNHCR azt is, hogy a menekültként elismertekhez hasonlóan, az ideiglenes, kiegészítő védelmet szerzett egyéneknek is joguk legyen a munkavállaláshoz, integrációs programokhoz, valamint felhívta a figyelmet, hogy az esetükben is hosszabb időtávban fennállhat az a tény, és ok, ami miatt elhagyni kényszerültek hazájukat (UNHCR, 2010). Részben ezekre reagálva lépett életbe 2013. december 21-én az új kvalifikációs irányelv (2011/95/EU). Amely nagymértékben közelíti a nemzetközi védelem kedvezményezettjeinek (menekültek, illetve kiegészítő védelemben részesítettek) biztosított jogokat, lehetőségeket a munkavállaláshoz, egészségügyi ellátáshoz, valamint meghosszabbítja a kiegészítő védelmet szerzett személyek tartózkodási engedélyét is.

2014. január 1-jén lépett hatályba a 604/2013/EU rendelet, amely a kérelem megvizsgálásáért felelős tagállam meghatározásáról szól. Ez a Dublin III rendelet, és a 343/2003/EK rendeletet (Dublin II rendelet) váltja fel. A rendelet garantálja, hogy a visszafordítást elrendelő határozat ellen fellebbezési lehetősége van a kérelmezőnek, és amely fellebbezés elbírálásának időtartamára az adott személy az érintett ország területén maradhat, és őrizetbe is csak akkor vehető, ha a szökés veszélye áll fenn. Az UNHCR megjegyzése szerint, Unió szerte a kérelmek végkimenetelének eredményessége változik, nem egységes. Valamint az egyes országok sem rendelkeznek ugyanolyan kapacitásokkal az elbíráláshoz. Javaslat szerint fel kell függeszteni a Dublini Rendeletet, és mellette segíteni a tagállamokat a saját rendszerük fejlesztésére egy közös, standard szintre (UNHCR, 2010).

Az új Eurodac-rendelet 2015. július 20-tól alkalmazandó, és a 2725/2000/EK rendeletet váltja fel. Az Eurodac megkönnyíti a kérelem elbírálásáért felelős tagállam meghatározását, azzal, hogy amikor valaki menedékkérelmet nyújt be, akkor minden országban ujjlenyomatot vesznek tőle, amit egy központi rendszer tárol [14].

A 2014-2020-as finanszírozási ciklusban a korábbi Szolidaritás és a migrációs áramlások igazgatása keretében létrejött alapokat felváltja a Menekültügyi, Migrációs és Integrációs Alap (Asylum, Migration and Integration Fund – AMIF). Keretében összesen 3,137 milliárd euró áll rendelkezésre, melyből 2,752 milliárd euró a tagállamok nemzeti programjaiban használható fel [15]. A tagállamoknak a pénzeszegek 20%-át a legális migráció népszerűsítésére, és a bevándorlók integrációjára kell fordítani, míg további 20%-ot a menekültügyi cselekvésekre kell

elkülöníteniük, és ettől csak részletes és alapos indoklással térhetnek el [15]. Az Alap 4 fő specifikus céllal rendelkezik (9. ábra). Az első a menekültügy, amely a KEMR erősítéséhez, és fejlesztéséhez járul hozzá. A következő a legális migráció és integráció, a harmadik a visszatérés, a re-migráció, a negyedik pedig a szolidaritás, amely azon tagállamokat érinti, akik menekültügyi rendszere különös terhelésnek van kitéve. [16] A támogatás projektalapon tárfinanszírozással történik, az alapból hozzáférhető összegek pedig a kérelmezők száma alapján kerülnek folyósításra (ERDEI N. – TUKA Á. 2011).



9. ábra: A Menekültügyi, Migrációs, és Integrációs Alap specifikus céljai
(Forrás: ec.europa.eu), Saját szerkesztés, 2014

Szintén az aktuális ciklus egyik fontos forrása hazánk szempontjából a Belbiztonsági Alap (Internal Security Fund – ISF), és annak is a Határok aleszköze (ISF-Borders). Ugyanis ez az a pénzeszköz, amely a külső határok ellenőrzését, védelmét támogatja, és amelyben összesen 2,76 milliárd euró áll rendelkezésre a tagállamok számára. [17]

Az elmúlt évek új irányelvei és rendeletei által a 2013-2015 közötti időszak egy fontos pont a Közös Európai Menekültügyi Rendszer szempontjából. Hiszen beépültek a Rendszerbe olyan elemek, amelyeket egy külső, független szervezet, az UNHCR javasolt, valamint a KEMR egyre jobban meghatározza, és egyre szűkülő keretet ad a nemzeti szabályozás számára, így egyre kisebb a mozgástér, a tagállamok közötti különbség a menekültügyi rendszerek között. Viszont fontos megemlíteni, hogy az eljárás, és a döntéshozatal még mindig tagállami kézben van, amely továbbra is jelentős

különbségeket takarhat (ÖRDÖG I. 2013). Más-más kezelést igényel egy célország a menekültügyet illetően, és mást egy tranzitország (ÖRDÖG I. 2013). E kettő viszont szorosan összefügg, így emiatt is indokolt a rendszer további ám némileg differenciált egységesítése. Illetve ami ezzel nem változik számottevően, az a tagállamok bérszínvonala, az életszínvonal, és a befogadó készség. Ezek pedig szintén igen erősen meghatározhatják a menekültek végső célországát.

5. MENEKÜLTÜGYI RENDSZER MAGYARORSZÁGON

A mai magyar társadalom zöme 1988-ban találkozhatott először nagy számban menekülőkkel, amit a romániai diktatúra brutális magyar üldözése indukált (RONTÓ R. 2008). Magyarországból hirtelen menekült befogadó ország lett (ZÁVECH T. 1992). A romániai események következtében közel 40 000 magyar menekült ekkor az ország területére, akiket a kommunista hatalom be is fogadott.

1989-ben az év elején pedig Magyarország, földrajzi korlátozással ugyan, de csatlakozott a Genfi Egyezményhez, valamint létrejöttek az első befogadó állomások Bicskén, Békéscsabán és Hajdúszoboszlón (RONTÓ R. 2008). Majd a rendszerváltás után 1993-ban a Belügyminisztérium alatt hozták létre a Menekültügyi és Migrációs Hivatalt. Ekkor kapott a rendőrség eljárási jogkört az idegenrendészeti ügyekben, amelyek közé tartoznak a tiltott határátlépések, irreguláris migránsok is.

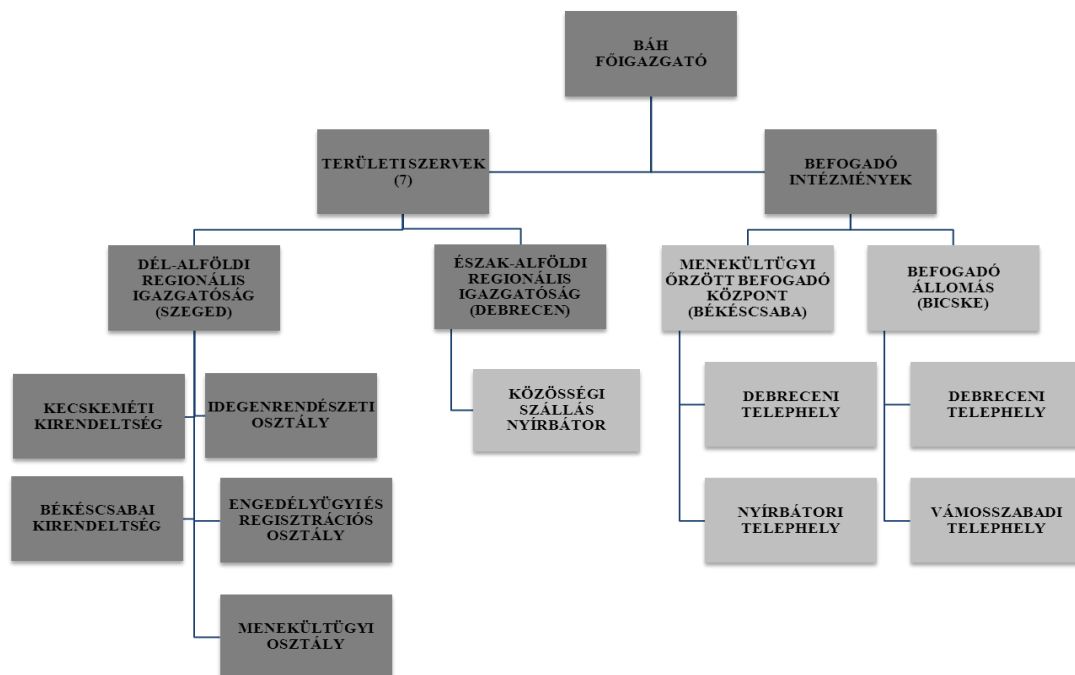
A menekültügyben ekkorra már igen terjedelmes mennyiségű jogforrás született mind Magyarországon, mind nemzetközileg (PÓCZIK SZ. 2008a), idehaza viszont nem volt még egységes törvény ezzel kapcsolatban (RONTÓ R. 2008), így ennek megsmegalkotása időszerűvé vált. 1997-ben született meg a menedékjogi törvény, melynek jelentősége túl azon, hogy összeszedte a korábbi hazai és nemzetközi jogszabályokat, és megpróbálta egy törvényben egyesíteni azokat, az is, hogy feloldotta a korábban alkalmazott földrajzi korlátozásokat. Ezáltal minden külföldi személynek garantálta a menedékjogi eljárást (PÓCZIK SZ. 2008 a).

A kormány 2000. január 1-jei hatállyal hozta létre az új bevándorlásban és menekültügyben illetékes hivatalt - a Belügyminisztérium alá rendelve - a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatalt (BÁH) (10. ábra).

Az ENSZ Menekültügyi Főbiztosságának (UNHCR) 2012. áprilisi jelentése alapján Magyarország széleskörűen, és kellően ültette át a Közösségi és a nemzetközi

irányelveket, elvárásokat a saját jogrendszerébe, a problémák pedig elsősorban a rendelkezések végrehajtása során mutatkoznak [18].

A Hivatal saját weboldalán fellelhető információk szerint évente 1,2 millió ügyel kapcsolatban járnak el 7 regionális központban, és 24 kirendeltségben [19]. A területi szervek központjai az egyes régiók központjaiban helyezkednek el. Itt működnek az Idegenrendészeti Osztályok, az Engedélyügyi és Regisztrációs Osztályok, valamint három régióban (Dél-Alföld, Észak-Alföld illetve a Budapesti és Pest megyei igazgatóság) Menekültügyi Osztály is működik. Ide tartoznak még az egyes kirendeltségek is, a Dél-Alföldön a szegedi igazgatóság mellett működik még egység Békéscsabán és Kecskeméten is. Külön szervezeti egységként működnek a befogadó intézmények [19].



10. ábra: A BÁH szervezeti felépítésének részlete
(Forrás: bmbah.hu), Saját szerkesztés, 2014

5.1. A MENEKÜLŐK ELHELYEZÉSE

A menedékkérő kerülhet őrzött befogadó központba, őrzött szállásra, vagy befogadó állomásra. A befogadó állomásokat a Bevándorlási Hivatal tartja fenn. Ilyen nyílt befogadó állomások működnek az országban 5 településen, körülbelül 1450-1500 fő elszállásolására alkalmasak. A legnagyobb a debreceni, amely 773 fő befogadására alkalmas, viszont ez van az egyik legrosszabb állapotban. Az UNHCR jelentésében

közli, hogy a menedékkérők szerint gyakran nincs meleg víz, és a vécék, zuhanyzók is nagyon rossz állapotban vannak [18]. A legfiatalabb a vámosszabadi telephely, amelyet 2013-ban nyitottak meg és tiltakozások is voltak ellene [20]. A bicskei tábor korábban a már elismertek számára nyújtott integrációs szállást, a balassagyarmati pedig azoknak a kérelmezőknek volt a „félig nyitott” szállása, akiket már nem lehetett őrizetben tartani. Szintén 2013-ban nyitották meg az Algyőhöz közeli Nagyfán a menekültek számára egy ideiglenes nyitott befogadó állomást, ezt pedig 2014-ben megismételték. Az intézkedés a helyiek erős nemtetszését váltotta ki [21]. Fóton pedig a kísérő nélküli kiskorúaknak van befogadó állomásuk.

Őrzött befogadó központ Debrecenben, Békéscsabán, és Nyírbátorban található. Köztük a legellentmondásosabb a debreceni, hiszen a nyílt táboron belül helyezkedik el. Ez pedig mind fizikai, mind mentális feszültségeket, konfliktusokat vet fel [18].

Az idegenrendészeti őrzött szállások Nyírbátorban, Kiskunhalason, Győrött, és a budapesti repülőtéren találhatóak. Utóbbi elsősorban a dublini eljárások keretében Magyarországra kerülő, vagy elkerülő kérelmezők esetében fontos. Az őrzött szállások fenntartója a másik fontos állami szervezet, mellyel a menekülők kapcsolatba kerülnek, a rendőrség. Ugyanis 2008. január 1-je óta a határ szabályszerű átlépésének ellenőrzése a rendőrség feladatává vált (KAROLINY E. – MOHAY Á. 2007).

5.2. A HATÁRRENDÉSZET INTÉZMÉNYI HÁTTERE

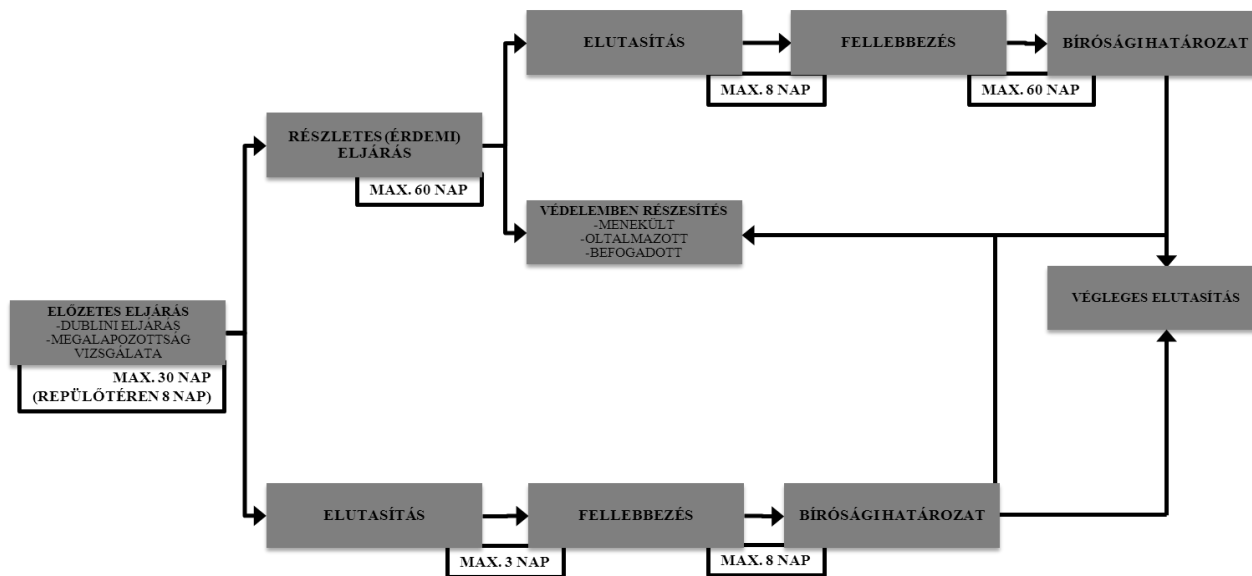
A rendőrség szervezeti felépítése is igen bonyolult rendszer, így csak a tanulmány szempontjából fontos egységeket emelem ki. Közvetlenül az Országos Rendőrfőkapitány alá tartoznak a Megyei Rendőr-Főkapitányságok. A Csongrád megyei Rendőr-Főkapitányságon belül helyezkedik el a Rendészeti Igazgatóság, azon belül pedig a Határrendészeti Szolgálat. Ez pedig további három osztályra tagozódik, úgymint Határrendészeti Osztály, Idegenrendészeti Osztály, illetve a Mélységi Migrációs Osztály. Valamint tartozik még a Csongrád megyei rendőr-főkapitánysághoz három határrendészeti kirendeltség is, Nagylakon, Kiszomboron, és Szegeden [22].

A rendőrség által őrzött határátlépéssel a 2007. évi LXXXIX. törvény foglalkozik, és tartalmazza a szabályszerű átlépés feltételeit. Eszerint az államhatár csak a nemzetközi szerződésben és a törvényben meghatározott feltételekkel, és az erre alkalmas, megnyitott helyen lehetséges. A 2012. évi II. tv. a szabálysértésekről mondja ki, hogy a határ tiltott átlépése szabálysértésnek minősül, és velük szemben idegenrendészeti kiutasítást kell elrendelni. Az idegenrendészeti eljárást a 48.§

értelmében a menedékjogi eljárás idejére meg kell szüntetni, amennyiben az illető az első kérelmét nyújtotta be [23].

5.3. A MENEKÜLTÜGY HAZAI JOGSZABÁLYI HÁTTERE

10 évvel az első menedékjogi törvény után, az Uniós jogharmonizáció, valamint a jog végrehajtása során szerzett tapasztalatok alapján megalkották az új menedékjogi törvényt (2007. évi LXXX. tv.) (WINDT SZ. 2010). A törvény alapján a magyar eljárási rendszer kétszintű (11. ábra). Az első szint az előzetes vizsgálati eljárás, melynek során a kérelmezőt személyesen meghallgatja az ügyintéző. A vizsgálat során az első, hogy megállapítják mely tagállam az illetékes a kérelem lefolytatására a már korábban említett dublini eljárás keretében. Amennyiben Magyarországnak kell elbírálni a kérelmet, akkor a következő momentum, hogy a megvizsgálják a kérelem elfogadhatóságát, megalapozottságát. Az előzetes eljárás maximum 30 napig tarthat, kivéve, ha a kérelmet repülőtéren nyújtották át, ebben az esetben 8 nap. Elutasító határozat esetén a kérelmezőnek 3 nap áll rendelkezésre a fellebbezésre. A bíróságnak pedig 8 napja van a döntésre, de ez gyakran több időt is igénybe vesz (MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG – UNHCR, 2013.). A részletes (érdemi) vizsgálati eljárás során pedig a kérelmezőt akár többször meghallgathatják, ahol minél részletesebben kell elmondania, hogy miért kényszerült hazájának elhagyására. Az eljárási határidő 60 nap. Az eljárás eredményeként az illetőt elismerheti a BÁH menekültként, befogadottként, vagy oltalmazottként.



11. ábra: A menedékjogi eljárás fázisai a 2007. évi LXXX tv. alapján
Saját szerkesztés, 2014

A törvény III. fejezete foglalkozik a *menekültekkel*. A 6.§ hivatkozik az Alaptörvényre, amelyben rögzítve van, ki ismerhető el menekültként. Így az Alaptörvény Szabadság és Felelősség című részének XIV. cikke alapján menedékjog biztosítandó azon nem magyar állampolgárok számára, akik származási országukban vagy szokásos tartózkodási helyükön faji, vallási, nemzeti hovatartozásuk, meghatározott társadalmi csoporthoz tartozásuk, illetve politikai meggyőződésük miatt üldöznek, vagy ettől való félelmük megalapozott. Az Alaptörvény e pontja tehát összhangban van a Genfi Egyezmény 1. cikkével, melyet a menedékjogi törvény 7. § is kimond [24]. A 10.§ szerint a menekültként elismerteket ugyanolyan jogok és köteleességek illetik mint a magyar állampolgárokat. A menekült státusz határozatlan időre szól, a menekültként elismertek 3 év folyamatos magyarországi tartózkodás után kérhetik a magyar állampolgárságot is (MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG-UNHCR, 2013).

Oltalmazottként ismeri el Magyarország azt a személyt, aki nem felel meg a menekültkénti elismerés feltételeinek, azaz a Genfi Egyezmény értelmében nem menekült, viszont fennáll a veszélye, hogy ha származási országába visszatérne, akkor súlyos sérelem érné, vagy e veszélytől tartva nem kíván visszatérni hazájába. Ilyen sérelem alapulhat olyan eseményeken is, amely az után következett be, hogy a személy elhagyta származási országát [24]. Sérelem lehet például kínzás, bántalmazás vagy embertelen bánásmód, halálbüntetés kiszabása is [25].

Az oltalmazottként elismert egyéneket ugyanolyan jogok illetik meg, mint a menekülteket, viszont ők nem rendelkeznek választójoggal, és nem vonatkozik rájuk az állampolgársági törvény alapján kedvezményes honosítási eljárás [26], ugyanis az oltalmazott esetében csak 8 év után kérhető a magyar állampolgárság. Ez a státusz 5 évre szól, viszont akár rövidebb idő elteltével vissza is vonható, de meg is hosszabítható (MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG-UNHCR, 2013).

A *befogadottak* esetében a származási országban lévő üldözés általános, és nem egyéni indíttatású. Az ő esetükben fennáll a visszaküldés tilalma, azaz a non-refoulement elve. Ez a státusz egy évre szól, és meghosszabítható. Munkát csak a harmadik országbeli állampolgárokra vonatkozó szabályok alapján végezhetnek, [28] illetve 3 év után kaphatnak tartózkodási engedélyt (MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG-UNHCR, 2013)

Menedékesek, akik az ország területére tömegesen menekültek, és az Európai Unió Tanácsa a 2001/55/EK irányelvben rögzített eljárás alapján vagy Magyarország Kormánya ideiglenes védelemre jogosultként ismert el. A csoportba tartozó személyek esetében hazájukban polgárháború, fegyveres konfliktus, etnikai összecsapás, az emberi jogok durva megsértése (kínzás, embertelen bánásmód) miatt menekülni kényszerültek [27] [28]. Munkavégzésre, mint harmadik országbeli állampolgárok jogosultak [29]. Az ideiglenes védelem, amennyiben A Tanács által történt elismerés, abban az esetben egy év, amelyet viszont A Tanács meghosszabíthat. A Kormány által történt elismerés esetében pedig nincs kezdeti fix időpont, ezt a Kormány határozza meg, amely időponthoz vagy tényhez is igazítható, és meg is hosszabítható [30].

Amennyiben elutasító határozatot hoz a BÁH, a jogorvoslati kérelemre 8 nap áll rendelkezésre, a bíróság pedig 60 napon belül dönt az ügyben (MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG – UNHCR, 2013.).

A rendszer tehát közigazgatásilag két szintet különböztet meg, az első a BÁH, a második a bíróság szintje. Az UNHCR hazánkról szóló 2012-es jelentésében kifogásolta, hogy 2011 óta már nem csak a Fővárosi Bíróság illetékes a menedékjogi ügyekben, hanem további négy megyei bíróság is, ott viszont nem rendelkeznek tapasztalatokkal ezen a téren, másként értelmezik az egyes bíróságok a fogalmakat és rendszerint büntetőbírák hozzák a döntést. Az UNHCR ajánlása szerint tehát szükséges a bírák szakirányú továbbképzése [18].

2010-ben egy jogharmonizációs célú törvénymódosítás történt, melynek legfontosabb hatása a menedékjogi törvényre az volt, hogy beiktatta az eljárásba a biztonságos harmadik ország elvét [31]. A BÁH gyakorlata szerint Szerbia is ilyen biztonságos országnak számít, így a menedékkérők vizsgálat nélkül visszaküldhetők Szerbia területére. Viszont Szerbia biztonságos besorolását mind az UNHCR, mind a Magyar Helsinki Bizottság kifogásolja. A Helsinki Bizottság jelentése szerint ugyanis a déli szomszédunkhoz visszatoloncolt menedékkérők ki vannak téve a lánc-refoulement (sorozatos visszairányítás) veszélyének, Szerbia ugyanis minden szomszédját biztonságos országnak tekinti, így Magyarországról a macedón menedékkérő könnyen akár újra Macedónia területén találhatja magát. Szerbiában nincs lehetőség ingyenes jogi segítségnyújtásra, költségmentes tolmácsra, és nem kielégítő a Menekültügyi Hivatal személyzeti és a befogadó szállások kapacitása sem. Összesen két ügyintéző jár el az ügyekben, valamint mindössze 200 helyet tudnak biztosítani a menedékkérőknek szállásokon [32].

A Menekültügyi Főbiztosság jelentése szerint Magyarországon egyre szigorúbbá, és kiterjedtebbé vált a menedékkérők őrizetbe vétele. 2012-es jelentésében ajánlasként fogalmazta meg a törvényességet, miszerint a bezárások alkalmával az önkényesség semmilyen formában ne jelenjen meg, és csak végső esetben vegyenek valakit őrizetbe, és akkor is humánus módszert alkalmazva, „arányosan az őrizet jogalapjával”. Ugyanis idegenrendészeti őrizetbe vett menedékkérők panaszkodtak a „szigorú börtönrezsime” és az örök erőszakosságára [18].

2013-ban több jelentős törvénymódosítás volt Magyarországon. Január 1-jén eltörölték a menedékkérők idegenrendészeti őrizetét a fentebb említett külső nyomás hatására, majd törvényalkotó az év közepén megalkotta a 2013. évi XCIII. törvényt, amely rendészeti tárgyú törvényeket módosított, és létrehozta a menekültügyi őrizetet. Hiszen a két módosítás között eltelt időszakban a migránsok tömegével érkeztek az országba kihasználva azt a kis jogszabályi rést, hogy nem vehetők őrizetbe, így távozhatnak az országból.

A menekültügyi őrizet maximum 6 hónapig tarthat, és előtte a BÁH-nak meg kell vizsgálnia az óvadék lehetőségét, vagy a „rendszeres jelentkezési kötelezettséget a Hivatalnál” opció lehetőségét. A másik őrizet, ami már korábban is létezett, az idegenrendészeti őrizet. Amennyiben a kérelmező kérelmét egyszer már elutasították, akkor az újbóli kérelem nem bír halasztó hatállyal, így a kiutasításig idegenrendészeti

őrizetben tarthatják maximum 12 hónapig. Nehéz megtalálni a megfelelő egyensúlyt az engedékeny szakpolitika és a túl szigorú intézkedések között.

2014. január 1-jén egy újabb fontos változás történt a hazai menekültügyben, ugyanis bevezetésre került az integrációs szerződés. Az elismert menekülteknek 4 hónap áll a rendelkezésre az elismeréstől az aláírási szándék jelzéséig. 2014-től viszont a táborokban mindössze 2 hónapot tölthetnek. Így lehetséges olyan helyzet, hogy az illető még nem kap a szerződés értelmében támogatást, de már el kell hagynia a szállását [33]. A szerződés 2 évre szól. Erre az időtartamra a menekültnek Magyarországon kell maradnia, és 2 évig kap támogatást is. Az első hat hónapban 90000 forintot, majd minden félévben 22500 forinttal kevesebbet kap a menekült. Egy család esetében ez az első félévben maximálisan 215000 forintot tehet ki. A MigSzo Csoport viszont kritizálta a szerződést abban, hogy amennyiben a menekült vagy a család más segílyt kap (pl. családi pótlék) vagy egyéb jövedelemmel rendelkezik, ebben az esetben ezzel az összeggel csökken a támogatás mértéke is. Szerintük ez negatív diszkrimináció, hiszen az állampolgársággal rendelkező lakosok esetében ez nem áll fenn [33]. A menekülteknek egy kijelölt családsegítővel közösen kell készíteniük egy gondozási tervet, amit teljesíteni szükséges, valamint rendszeresen kell a BÁH-nál jelentkezni.

2014-ben az év közepén a BÁH egy belső normatív szabályozás értelmében megváltoztatta az elutasított kérelmezőkkel kapcsolatos eljárást. Ugyanis az elutasítást követően a kérelmezőt nyílt befogadó állomásra helyezik, ahonnan pedig bármikor szabadon távozhat (akár más országba is, persze jogellenesen). Az idegenrendészeti hatóság viszont csak az elutasítás jogerőre emelkedése, azaz 3 nap múlva veheti az illetőt idegenrendészeti őrizetbe. Így egy újabb kiskapu nyílt meg a hazánkba érkező menekülők számára, hogy szabadon távozhassanak nyugatabbra? [34]

A magyar menekültügyi rendszer egy viszonylag fiatal jogfejlődésen ment keresztül, viszont sikeresen ültette át a nemzetközi előírásokat. Elősegítette az integráció minél sikeresebb teljesítését is. A legtöbb probléma, ahogy a civil szervezetek is megjegyzik a befogadó intézmények körülményeivel, környezetével kapcsolatban, az ország területéhez való hozzáférés tekintetében (elsősorban Szerbia felől), valamint a bíróságok különböző jogértelmezésében keresendő és módosítandó.

6. AZ IDEGENELLENESÉG ÉS MEGJELENÉSE MAGYARORSZÁGON

Az idegengyűlölet (xenofóbia) a másság, a külföldiek szélsőségesebb esetben gyűlölete, kevésbé szélsőségesen az el nem fogadásuk (idegenellenesség) (NYÍRI P. 2003). Korábbi vizsgálatok alapján Magyarország azon országok közé tartozik, ahol ez a jelenség igen erőteljesen jelen van (NEMÉNYI M. – TAKÁCS J. 2005). Az idegenellenesség nem csak az egyes országok társadalmában jelenhet meg vizsgálhatóak a törvények és jogszabályok, az intézmények, és az egyes médiumok is idegenellenesség szempontjából (NYÍRI P. 2003). A menekültekkel szemben tanúsított el nem fogadás vagy gyűlölet is az idegenellenesség egy példája. Hazánk esetében törvény határozza meg kik számítanak nemzetiségi/etnikai kisebbségnek, és új kisebbség elismerésére ugyan van lehetőség, de igen nehéz ennek megfelelni, mely nehezítheti a migránsok társadalmi elfogadását, befogadását (NYÍRI P. 2003). Természetesen Magyarországon is számos területen, például a munkaügyben léteznek diszkrimináció ellenes szabályozások. Ugyanakkor, ahogy azt fentebb leírtam a nemzetközi szervezetek ajánlásaként a menekülteknek kell lenniük a legkedvezőbb helyzetben a külföldiek közül, ez viszont nem mindig teljesül Magyarországon sem. Annak kutatására, hogy ebben közrejátszik-e bármiféle idegenellenesség a kutatásom nem tért ki.

Az idegenellenességnek számos megnyilvánulási formája létezik. Intézményi idegenellenesség akkor lép fel legerőteljesebben, amennyiben a törvényi szabályozás túl széles mérlegelési jogkört hagy az eljáró, vagy az illetékes személynek (NYÍRI P. 2003). Ebben az esetben már erőteljesen közrejátszik az egyén személyes hozzáállása az idegenellenességet tekintve.

Másik fontos terület ahol az idegenellenesség megjelenhet és vizsgálendő az az írott és az online sajtó, valamint a rádió a televízió. Egy korábbi kutatás szerint Magyarországon a külföldiekkel kapcsolatban a negatív tartalmú hírek vannak túlsúlyban (NYÍRI P. 2003). Ez pedig igen erősen formálhatja és befolyásolhatja a társadalom hozzáállását és kialakuló véleményét a külföldiekkel kapcsolatban, és elsősorban feltehetőleg az idegenellenesség irányába eltolva azt. Mivel a média a kapott információkat akár el is torzítja a nagyobb hírérték érdekében (ÖRDÖG I. 2013).

A fentiekén túl, a társadalom az a terület ahol az idegenellenesség megjelenik. A felsorolt területek hatással vannak az egyén, illetve ez által a társadalom véleményére, ugyanakkor bizonyos mértékben a társadalom is hathat ezekre amennyiben nézetkülönbség áll fent közte és az érintett jogszabály (párt, kormány), intézmények (az eljáró személy) esetleg az egyes médiákkal szemben. Mindhárom esetben van

lehetősége válaszra, a gyülekezési vagy a választó jog gyakorlásával, az intézmény esetében bírósághoz fordulhat, a média esetében pedig annak mellőzésével esetleg. A menekülteket alacsony társadalmi érdeklődés övezi általánosságban, de a téma képes határozott heves indulatokat is kiváltani (ÖRDÖG I. 2013) (12. ábra)



12. ábra: Idegenellenesség Magyarországon – szalagcímek főbb internetes portálokon. Forrás: origo, hvg, index

A menekülőket tekintve pedig további fontos tényező, hogy a nyilvánvalóan megalapozatlan kérelmezők számbéli növekedése a helyi társadalomban növeli az idegenellenességet (ÖRDÖG I. 2013). Ez pedig legerősebben azokban a társadalmakban csapódhat le, amelyek érintkezhetnek velük. Így a határ mentén lévő lokális tranzitterületen élők, akikkel csak rövidebb ideig van esélyük találkozni, valamint a befogadó intézmények környékének társadalma, akikkel viszont már ugyanaz a menekülő rendszeresen, hosszabb távon is kapcsolatba léphet.

Az idegenellenességet több tényező is magyarázhatja. Ilyenek a társadalmi-demográfiai tényezők, mely szerint az idősebbek némileg elutasítóbbak, mint a fiatalabbak, vagy az iskolai végzettség és az idegenellenesség összefüggése. (TÓTH PÁL P. – TURAI T. 2003). Gazdasági tényezők melybe az egyén jövedelemszintje tartozik. A

politikai hozzáállás is befolyásolhatja az egyén idegengyűlöletét, vagy a migrációval kapcsolatos tapasztalatai, amennyiben van rokona külföldön már elfogadóbb attitűddel rendelkezhet (TÓTH PÁL P. – TURAI T. 2003). A kulturális változók pedig az egyén és a külföldi közötti kulturális különbséget jelölik. Minél nagyobbak bizonyul ez, annál nagyobb az elutasítottság is feléjük (TÓTH PÁL P. – TURAI T. 2003). Idesorolhatóak szubjektív tényezők is, mint a bevándorlók érzékelt létszáma, vagy az ország és a saját társadalmi-gazdasági helyzetének érzékelése a környezetében. Illetve a külföldiekkel történő személyes érintkezés, interakció csökkenti az idegenellenességet. (TÓTH PÁL P. – TURAI T. 2003). Valamint szintén fontos a média hatása, melynek rendszeres követése növeli a rejtett idegenellenességet (TÓTH PÁL P. – TURAI T. 2003). Az idegenellenesség kialakulása után annak fenntartásában igen fontos szerepet játszik a „szelektív észlelés” mechanizmusa (PÓCZIK SZ. 2008b). Ugyanis az egyén fogékonyabbá válik az adott társadalmi csoportra vonatkozó negatív hírek megjegyzésére, „meghallására”, amellyel alátámaszthatja saját meggyőződését.

Hazánkban a kutatások az 1980-as évek végétől kezdenek foglalkozni a bevándorlást tekintve az idegenekhez kapcsolódó attitűdökkel (TÓTH PÁL P. – TURAI T. 2003). Ebben az időszakban kezd Európában az idegenellenesség is megerősödni. (TÓTH PÁL P. – TURAI T. 2003). A European Social Survey kutatás alapján a posztcszocialista illetve a dél-európai országok kevésbé voltak elfogadók mint a többi ország van (NEMÉNYI M. – TAKÁCS J. 2005). A befogadást hátráltatja az is, amennyiben a helyi lakosok túl nagy kulturális különbséget vélnek felfedezni köztük és a bevándorlók között. Hazánk esetében pedig az etnikailag homogén terület előnyben részesítése jellemezte a válaszadókat (NEMÉNYI M. – TAKÁCS J. 2005). Fontos eredménynek bizonyul az is, hogy az idegenekkel szembeni ellenérzést csökkenti az, ha az illető ismeretségében van ilyen személy akár a barátai, akár a rokonai között van (NEMÉNYI M. – TAKÁCS J. 2005). A válaszadók leginkább gazdasági következményektől, és a bűnözés növekedésétől félték. Viszont egyetértettek abban, hogy a menekültek az elviselhetőnél nagyobb számban érkeznek országukba. Valamint viszonylag inkább azzal értettek egyet, hogy a menekülteket zárják őket táborokba az eljárás alatt. 5 változó alapján az eredmények kiértékelői 4 csoportot határoztak meg: befogadó (gazdasági fenntartásokkal), inkább befogadó (rasszista fenntartásokkal), inkább elutasító (rasszista fenntartások nélkül), elutasító (rasszista fenntartásokkal) (NEMÉNYI M. – TAKÁCS J. 2005). Ezek alapján Magyarországon a válaszadók 18% került a befogadó csoportba, 27% inkább befogadó, 28% inkább elutasító, és 27%

elutasító besorolást kapott. A társadalmi háttérrel illetően az idősebbek és az alacsonyabb iskolai végzettségűek elutasítóbbnak bizonyultak mint a fiatalabbak és a magasabb iskolai végzettségűek (NEMÉNYI M. – TAKÁCS J. 2005).

Természetesen nem egyszerű az idegenellenesség mérése, hiszen nincs egy egyezményes fogalom arra vonatkozóan, hogy ki számít idegenellenesnek és ki a befogadó. Valamint maga a mérés is befolyásolhatja a válaszadókat, a negatív kérdések növelhetik a negatív attitűd kialakulását (TÓTH PÁL P. – TURAI T. 2003). A tanulmány szempontjából az idegenellenességet elsősorban a külföldi idegenekre vonatkoztatva próbáltam meg meghatározni, akik csoportjába tartoznak a legális bevándorlók, de ugyanúgy – és a kutatásban talán ez a szempont kapott nagyobb hangsúlyt – az irreguláris migránsok valamint a menekültek is.

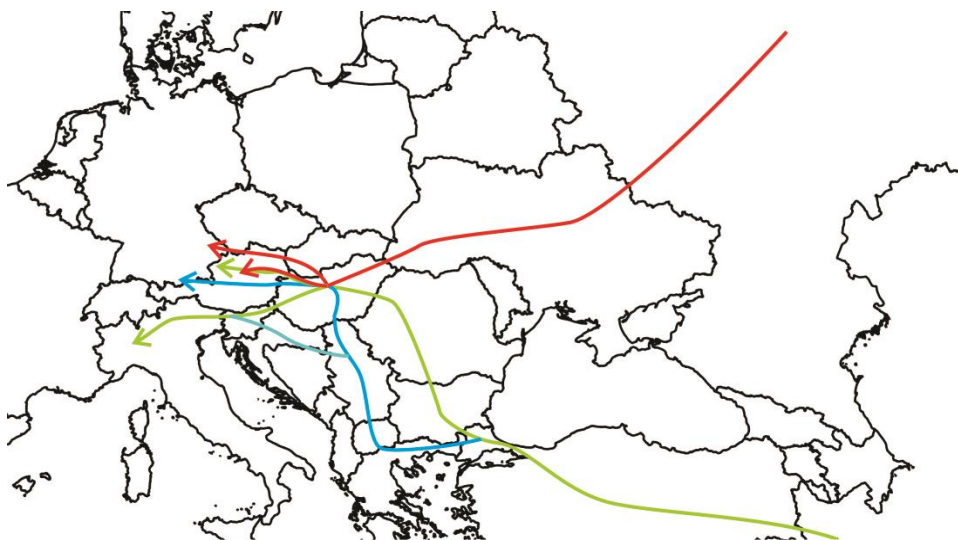
7. MAGYARORSZÁG HELYE A NEMZETKÖZI IRREGULÁRIS MIGRÁCIÓBAN ÉS A MENEKÜLTÁRADATBAN

2013-ban az ENSZ Menekültügyi Főbiztosságának adatai szerint 1989 óta, - amióta rögzített adatok rendelkezésre állnak – a legtöbben üldözés hatására hagyták el hazájukat. Ez körülbelül világszinten 51,2 millió személyt jelent. Ezen menekültek 65%-a úgynevezett belső menekült, tehát nem lépte át azt az ország határát, amelyben vagy amelynek egy részén üldözés áldozata volt (UNHCR, 2014). A legnagyobb küldő országok Afganisztán, Szíria, és Szomália voltak. E három ország adta a 2013-as év menekültjeinek 53%-át. A legnagyobb befogadó országok pedig Pakisztán 1,6 millió menekülttel, Irán több mint 800 ezerrel, valamint Libanon. A menekültek 86%-a a fejlődő országok valamelyikében talált menedéket (UNHCR, 2014). Érdekes ezeket a számokat megjegyezni, és feleleveníteni a magyarországi adatok tükrében.

Ahogy azt korábban már említettem, Magyarország földrajzi helyzetéből adódóan több szempontból is kiemelt szakpolitikai helyzetbe került az irreguláris migráció tekintetében. Mindez felerősíti az említett globális folyamatok regionális közép-európai, magyarországi kivetülését. Egyrészt Magyarország Uniós és mindemellett több schengeni külső határt is ellenőriz, amely igen nagy felelősséggel jár. Másrészt, a dublini rendelet értelmében a nyugaton elfogott migránsok visszaküldhetők Magyarországra, ha korábban említett kritériumok fennállnak.

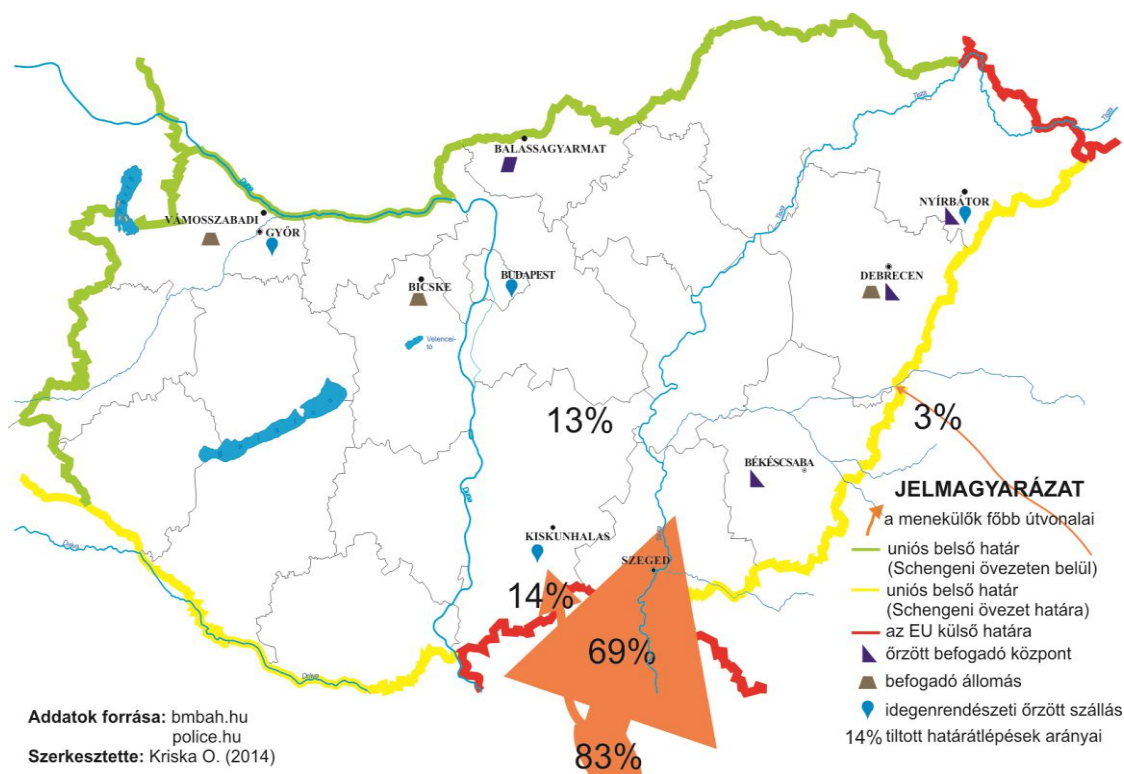
A hazánkba irányuló migrációnak három főbb irányvonala van (13. ábra) (WINDT Sz. 2010). Az egyik fő irány Oroszország illetve Ukrajna felőli és Budapestnél két ágra

szakad. Innen egyik ága Szlovákia majd Ausztria felé, míg másik ága rögtön Ausztria felé halad. Egy másik ilyen útvonal Törökország felől, Bulgáriát és Romániát érintve érkezik Budapestre. Innen szintén két ágra bontható, az egyik Szlovénia, Észak-Olaszország felé, míg a másik Ausztria, Németország, Hollandia felé irányul. A harmadik főbb útvonal szintén Törökországból kiindulva, Macedónián és Szerbián keresztül jut el Magyarországra. Ez az úgynevezett „klasszikus balkáni útvonal”. Ennek egyik alternatívája, amely Szerbia, (Bosznia-Hercegovina) Horvátország, Szlovénia, Olaszország felé halad (WINDT SZ. 2010).



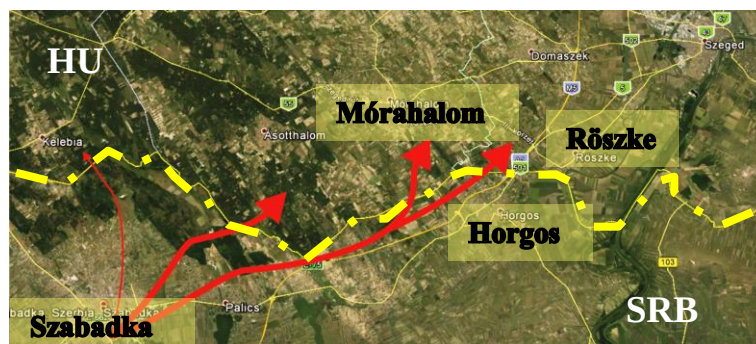
13. ábra: A Magyarországra irányuló főbb migrációs útvonalak
(Forrás: Windt Sz. 2010), Saját szerkesztés, 2014

2013-ban összesen 22 877 esetben próbálták meg tiltott módon átlépni Magyarország határait. Ez 240%-os növekedést jelent az előző évhez képest, amikor 6725 ilyen esetet regisztráltak. A „legforgalmasabb” határszakasz a szerb-magyar volt hazánkban, az illegális határátlépés eseteinek 83%-a zajlott ebben a térségben (14. ábra).



14. ábra: Az irreguláris határátlépők főbb irányvonalai, és a magyar menekültügyi rendszer főbb intézményei
 Saját szerkesztés, 2014

A szerb-magyar határszakaszt szabálytalanul átlépők nagyrészt a vajdasági Szabadka felől érkeznek (15. ábra). Itt található ugyanis a helyiek által „dzsungelnek” hívott illegális „tábor”. Azok az emberek várakoznak itt, akik még ezután próbálkoznak bejutni az Unióba, illetve azok is, akiket már egyszer, vagy többször visszatoloncoltak a magyar hatóságok [35].



15. ábra: Az irreguláris határátlépők főbb útirányai hazánk felé a szerb-magyar határtérségben
 Saját szerkesztés, 2014

A 2014. évben az év első 6 hónapjában 6951 próbálkozás volt illegális határátlépésre (2. táblázat), amely 50%-os visszaesés az előző év azonos időszakához

képest, de jelentős növekedést 2012-höz képest. Amennyiben viszont az első 11 hónapot tekintjük, akkor már 37%-os növekedésről beszélhetünk, és amely már messze több mint a tavalyi éves érték! Ehhez pedig feltehetően hozzájárulhatott a BÁH jogértelmezési módosulása 2014. nyár végén. A 2014. év első 11 hónapjában a szerb határszakasz részesedése 84%. Megyei bontásban tekintve Csongrád megye 67%-os ezen kívül Bács-Kiskun megye, ami 19%, tehát 10% feletti részesedéssel rendelkezik. A fentebb említett három főbb irány közül, a Törökországon Európába lépő, Szerbián átvezető útvonalnak van tehát gyakorlatilag kizárólagos szerepe. Ha pedig kiszámoljuk, megkapjuk, hogy Csongrád megye Szerbiával határos részére jut az országos illegális migrációs érték 65%-a.

2013-ban az irreguláris határátlépők 45%-a koszovói állampolgár volt. 2014-ben az első 6 hónapban viszont 34% afgán (3335 fő), 21% szír (1452 fő), és 15% koszovói állampolgár. Érdekes a pakisztániak helyzete, hiszen esetükben 2013 első 6 hónapjához képest 96%-os visszaesés tapasztalható. Amennyiben újra 11 hónapot tekintünk, már más arányokat kapunk érdekes módon: 32% koszovói, 27% szír, 23% afgán. Elmondható tehát, hogy ahogy egy kis jogi rés keletkezik a rendszerben, a koszovóiak száma jelentősen megugrik.

Tiltott határátlépést 2014 első 6 hónapjában 80%-ban férfiak követtek el, de a férfiak száma csökkent az előző évhez képest, míg a nők 20%-kal, azaz 192 fővel többen próbálkoztak szabálytalanul átlépni a határt. 11 hónapot tekintve a férfiak részesedése már 84%-ot mutat! A rendőrség oldalán fellelhető további adatok alapján elmondható az is, hogy a hét napjait tekintve kevesebben érkeznek hétfőn, kedden és vasárnap, legtöbben pedig szombatonként, illetve péntekenként érkeznek. A napszakok szerinti megoszlás viszont nem mutat különös különbségeket, a legtöbben este 10 és másnap reggel 10 óra között érkeznek egy éjféle, és egy reggeli 7 órás csúcsidőszakkal

Pontos adatok a BÁH honlapján erre vonatkozólag csak 2013-ra vannak, viszont ebben az évben az országba érkező menedékkérők számának 98,3%-a szabálytalanul lépett be Magyarország területére. Ez az adat természetesen hozzájárul a menekültek, és az illegálisan/irregulárisan érkezők „összemosásának”, valamint e szoros kapcsolat indokolta, hogy a tanulmány ne csak az egyik csoporttal foglalkozzon, hiszen bár két különböző jelenségről beszélhetünk, mégis szoros kapcsolatban állnak egymással.

2013-ban összesen 18 900 menedékkérőt regisztráltak, amely 776%-os emelkedés 2012-höz képest, és ebből 34,3% Európán belüli menedékkérő, 65,7% pedig Európán kívüli. A 2014-es év első félévében 5435 menedékkérőt regisztráltak, ami 53,7%-os

visszaesés a tavalyi első féléves adatokhoz képest. Viszont a 2013-as érték egy igen kiugró (az említett törvénymódosítások miatt), és átlagtól eltérő adat, hiszen a 2005-2013-as időszakban évente átlagosan 4387 menedékkérőt regisztráltak. Az állampolgársági megoszlást tekintve 2013-ban 32,8% koszovói, 16,3% pakisztáni, 12,3% afgán, 5,9% pedig algériai volt. Viszont az idei első féléves tiltott határátlépési adatokat tekintve ezek az arányok az idei évre vonatkoztatva biztosan megváltoznak. Amennyiben az utolsó 3 év átlagát nézzük, akkor 3 állam menedékkérőinek száma van 1000 fő felett, a koszovói, az afgán illetve a pakisztáni, utánuk az algériai illetve a szíriai állampolgárságúak következnek. Mind az afgán, mind a pakisztáni valamint a koszovói menedékkérők több mint 95%-a szabálytalanul lépte át az országhatárt 2013-ban.

	2013 I. félév	2014 I. félév	2014 az előző év %-ában
szabálytalanul lépték át a határt	13778 fő	6951 fő	50,45%
a leggyakoribb tiltott határátlépők	koszovói (36%), pakisztáni (15%), afgán (65)	afgán (34%), szír (21%), koszovói (15%)	———
nők aránya	7%	17%	
menedékkérők száma	11741 fő	5435 fő	45,29%
menekültként elismertek	57 fő	139 fő	243,86%
oltalmazottként elismertek	89 fő	90 fő	101,12%
visszaküldés tilalma	4 fő	4 fő	100%

**2. táblázat: 2013 és 2014 első félévének összehasonlítása tiltott
határátlépés valamint a menekültügyet illetően**

(Forrás: police.hu; bmbah.hu), Saját szerkesztés, 2014

Összesen 419-en kaptak 2013-ban valamilyen fokú védelmet. 198-an menekültként, 217-en oltalmazottként lettek meghatározva, és 4 fő esetében állapították meg a visszaküldés tilalmát. Ez azt jelenti, hogy az összes menedékkérő mindössze 2,2%-a kapott védelmet tavaly. A szíriaiak esetében ez valamivel több, mint 13%, az afgán

állampolgároknál 3,6%, a koszovóiak esetében pedig 0%. 2012-ben a kérelmezők 21,4%-a, 2011-ben pedig 12%-a kapott valamilyen fokú védelmet Magyarországtól. Tehát a 2013-as év nem csak az irreguláris migránsok, és a menedékkérelmek számát tekintve volt kiugró, hanem az elfogadott kérelmek számát tekintve is rekord alacsony év volt. Fontos viszont megjegyezni, hogy több mint 10 ezer esetben (több mint 55%) született megszüntető döntés ez 2012-ben körülbelül 40% körül mozgott. A Bevándorlási Hivatal megszüntető döntést akkor hoz, ha a kérelmező ismeretlen helyre távozott, vagy a nyilatkozattételt, ujjlenyomat-vételt megtagadja. Mivel a migránsok tranzitországgként tekintenek hazánkra valószínűsíthető, hogy a többségük egy nyugat-európai országba távozott. 2013. január 1-jén eltörölték a kérelmezők őrizetbe vételének lehetőségét, így a migránsok szabadon távozhattak az ország területéről, mely a kiugróan magas értéket okozhat a statisztikákban. Ennek meggátolására született meg a már szintén ismertetett menekültügyi őrizet lehetősége, mely csökkentheti a menekültekkel kapcsolatos megszüntető döntések számát 2014-ben.

2014 első félévében összesen 139 menekült ismertek el menekültként, majdnem annyit, mint a teljes 2013-as évben, így a tavalyi ugyanezen időszakhoz viszonyítva 144%-os növekedés könyvelhető el. Ha összehasonlítjuk a jelenleg rendelkezésre álló két utolsó teljes év adatait, láthatjuk, hogy mind 2012-ben, mind 2013-ban 18-18%-át utasították vissza a kérelmeknek részletes vizsgálati eljárás nélkül. Majd a részletes eljárás során végül a kérelmek 7,1 illetve 7,3%-a kapott menekültként elismert státuszt, amely számokban 68 illetve 173 fő. 2013-ban tehát a jóval több migráns ellenére ugyanannyi kérelmet ismertek el, ami annyit jelent, hogy a migránsok valóban az abban az évben „megnyíló” rés hatására érkeztek hazánkba, és nem pedig az esetleges valóságos üldöztetésük okán. Menekültügyi őrizetet pedig a július-december időszakban összesen 1792 alkalommal rendeltek el, legnagyobb számban a pakisztáni (537 fő), majd koszovói (351 fő), bangladesi (134 fő) kérelmezők esetében.

Magyarországot 2013-ban összesen 7770 alkalommal kereste meg érdemben más ország a dublini eljárás keretében, ebből 6526 alkalommal hazánk pozitív választ adott, vagyis fogadta volna vissza a hazánk területéről távozott menekülteket, azonban átvételre 850 alkalommal került csak sor. Legnagyobb arányban Ausztriából (33%), Németországból (23%), Svájcban (11%) és Svédországból (8%) került sor átadásra. Ezekből az adatokból feltételezhető, hogy az „ismeretlen helyre távozott” kérelmezők mégis milyen területekre utaznak tovább leginkább. Az országból kifelé történő érdemi megkeresést 316 alkalommal hajtott végre az ország, 197 pozitív válasz érkezett, és 32

átadás valósult meg. Állampolgárságuk 21%-ban koszovói, 14%-ban pakisztáni, 11%-ban afgán, 9,4%-ban algériai. Az átvállalt kérelmek 34%-a került Romániába, 21,8%-a Ausztriába, 12,5%-a Németországba, 9,3%-a pedig Bulgáriába.

Összevetve az adatokat kirajzolódik Magyarország meghatározó földrajzi elhelyezkedése az Európai Unión belül mind a tiltott határátlépést, mind a menekültügyet illetően. Ez a jelentőség a közeljövőben biztosan nem változik, hiszen a migránsok túlnyomó többsége Csongrád megye szerb határszakaszán keresztül érkezik hozzánk, Szerbia Uniós csatlakozása pedig a jelenlegi várakozások szerint 2020-2022 előtt nem következik be, a schengeni övezet tagja pedig még sokáig nem lesz, így hazánk kitüntetett szerepe mindenképp megmarad.

Magyarország eleget tett a nemzetközi és civil szervezetek nyomásának a kérelmezőket 2013. január elsejétől nem zárták be, mellyel kaput nyitottak az európába irányuló tömeges migrációnak. Ez a menekültügyi rendszer túlterheltségét idézte elő. A menekültügynek szem előtt kell tartania a menekülők minél szabadabb, és emberibb kezelését, ám nem hagyhat „túl nagy rést” az azt kijátszani szándékozók számára.

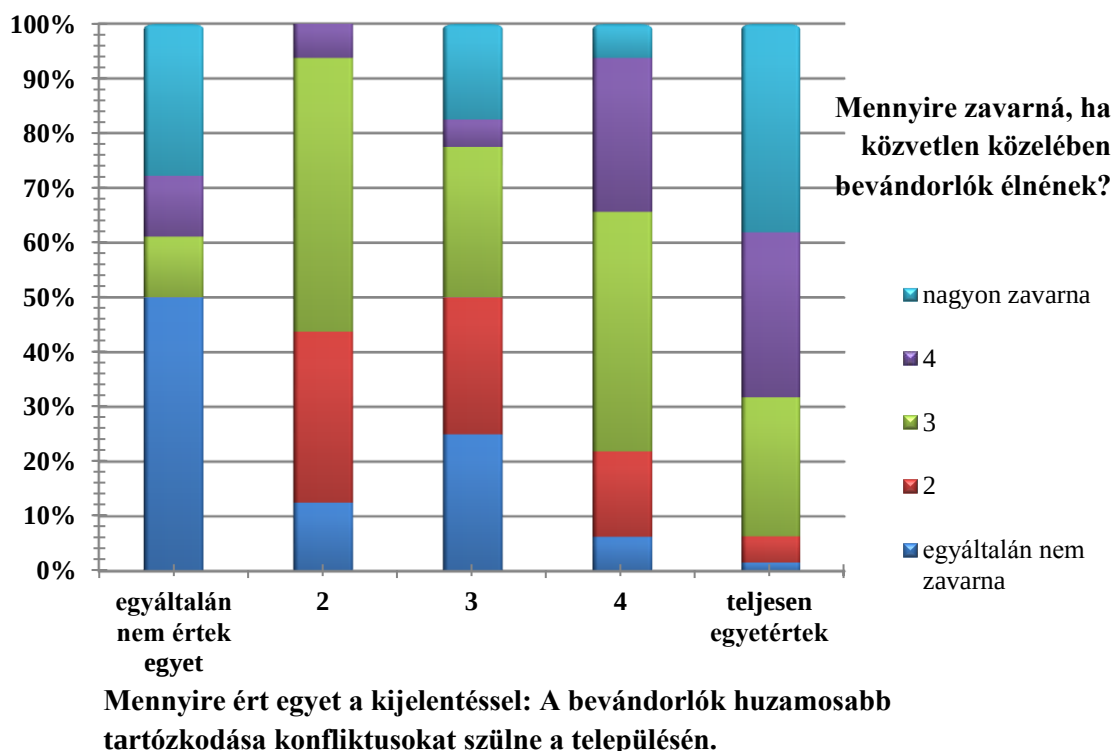
A dolgozat eddigi részében az olvasó megismerkedhetett a migráció és ezen belül is az irreguláris migráció definíciójával, nemzetközi és hazai jogi szabályozásával. A dolgozat bemutatta Magyarország EU-n belül betöltött kiemelt szerepét a migrációs folyamatokban. Azonban kevés szó esett arról, hogy ezek a globálisan és regionálisan létező és lezajló folyamatok a helyieket, a lokalitást milyen módon érintik, hogyan befolyásolják a határmenti térségek lakóinak mindennapjait. A dolgozat következő fejezetében kérdőíves kutatásom segítségével kívánom bemutatni a szerb-magyar határtérség kiválasztott mintaterületén élő lakosainak menekültekkel kapcsolatos véleményét, hozzáállását. A lakosság nyitottságát és befogadásra való hajlandóságát, valamint annak változását.

8. A KUTATÁS EREDMÉNYEI

A kérdőívek elemzésekor az elsődleges csoportot a mintaterületen készült 204 kérdőív adta. Ehhez kapcsolódva nyújtott összehasonlítási lehetőséget néhány kérdésnél a 314 darab internetes kérdőív. Valamint szintén fontos elkülönítési lehetőséget ad az A és a B típusú kérdőív már korábban említett kisebb eltérése. A kérdőív kérdéseit 3 (+1) csoportra bonthatjuk. Bevándorlásról, illegális bevándorlásról, menekültekről szóló

lennének az idegenekkel, más kultúrájúakkal szemben. Hiszen azzal a felvetéssel, hogy eltérő kultúrájú embereknek nincs helye a településünkön a kérdésre válaszadók 41,1%-a egyáltalán nem ért egyet, és ebben a kérdésben nincs jelentős eltérés a határ két oldalán, a mintaterületek között, Horgoson 41,6%, Mórahalom és Rösztke mintaterületen is 41,02% az érték.

Érdekesen megfordul az arány abban a kérdésben viszont, hogy a bevándorlók huzamosabb tartózkodása konfliktusokat szülne-e a településen? A konfliktusok hátterét nem ismerjük, erre nem tért ki a kutatás, viszont a válaszadók 47%-a inkább egyetért, vagy teljesen egyetért az állítással. Ez pedig gyenge korrelációban áll ($k=0,2$) azzal, hogy az illetőt mennyire zavarják a bevándorlók (17. ábra).



**17. ábra: Ellenérzések a bevándorlókkal kapcsolatban
Saját szerkesztés, 2014**

A kutatás eredményei alapján a válaszadók több mint 70% nem tudja, vagy nem kíván válaszolni arra a kérdésre, hogy ismer-e olyan országot ahol a megengedő bevándorlás politikának negatív hatásai vannak. A kapott válaszok 53,7% a „nem tudom” 20,2% pedig a „nem kívánok válaszolni” kategóriába tartozik. A leggyakoribb válasz Anglia illetve az Egyesült Királyság volt, amelyek összesen 13-szor jelentek meg (6,4%). Őket Franciaország követte 12 említéssel (5,9%).

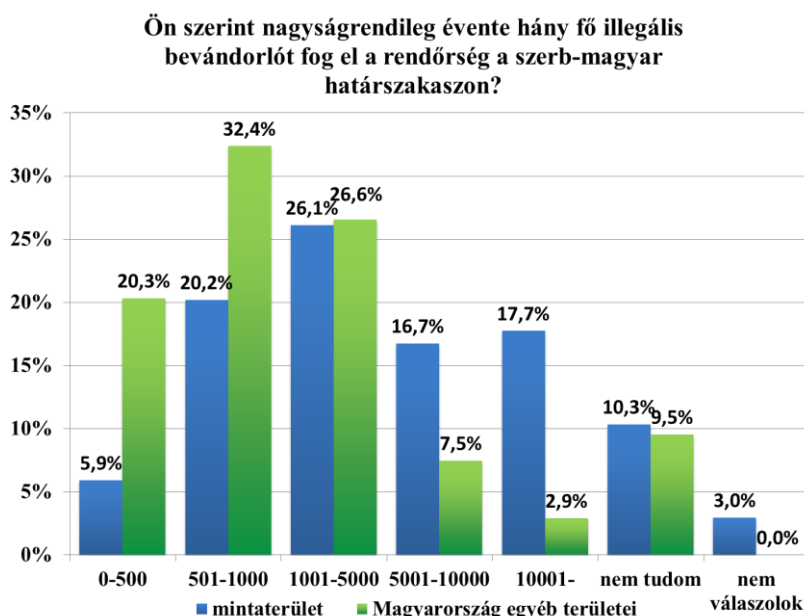
8.2. AZ ILLEGÁLIS BEVÁNDORLÁS MEGÍTÉLÉSE

A kérdőív kérdéseinek következő csoportja a bevándorlás egy szűkebb kategóriájára, az illegális bevándorlásra vonatkozott. A mintaterületen élő 203 közvetlenül megkeresett válaszadó 98%-a hallott már illegális határátlépésről környezetében, viszont csak 70,4% látott, és ezen belül 20,2% esetében az illegális határátlépő próbált már a kitöltővel kapcsolatba lépni, mely igen magas arány. Ebből is látszik, hogy a mintaterületen élők mindennapjaiban szerepet játszik a határmentiség, az illegális-legális migráció kutatásában ezért is releváns a véleményük, melyet a szakpolitikákba is érdemes lehet beépíteni. A mintaterületen kívül született magyarországi internetes kérdőív esetén mindössze 51,4% hallott illegális migrációról a környezetében, 28,6% látott már illegális határátlépőt, és 7,4%-ukkal próbált már kapcsolatba lépni. tehát szignifikáns az eltérés a térségben élők és a „kívülállók” válaszai között. A válaszadók 63% értesítene a rendőrséget, ha felmerülne a gyanú bennük, hogy „illegális” bevándorlót látnak.

Vonatkozott kérdés arra is, hogy melyik lehet az a két ország (rész) ahonnan a legtöbb „illegális” határátlépő származik. Itt fontos meghatározás volt a „származik”, hiszen attól, hogy például Szerbia felől érkezik egy migráns, még nem feltétlenül származik onnan. Az önkitöltős kérdőív hátránya ennél a kérdésnél megmutatkozott, hiszen született néhány válasz, mely a kérdés félreértéséből ered. Ilyen például „Magyarország déli része”, vagy „Bács-Kiskun megye”. A válaszadók többsége viszont egyértelműen közel-keleti, délkelet-európai illetve észak-afrikai országot jelölt meg. A legtöbb megjelölést Afganisztán (38 eset), utána Szíria (17 eset), és Koszovó (16 eset) kapta. Ez nagyjából egybeesik a statisztikák által már korábban ismertetett adatokkal, tehát a mintaterület lakossága e tekintetben tájékozottnak mondható.

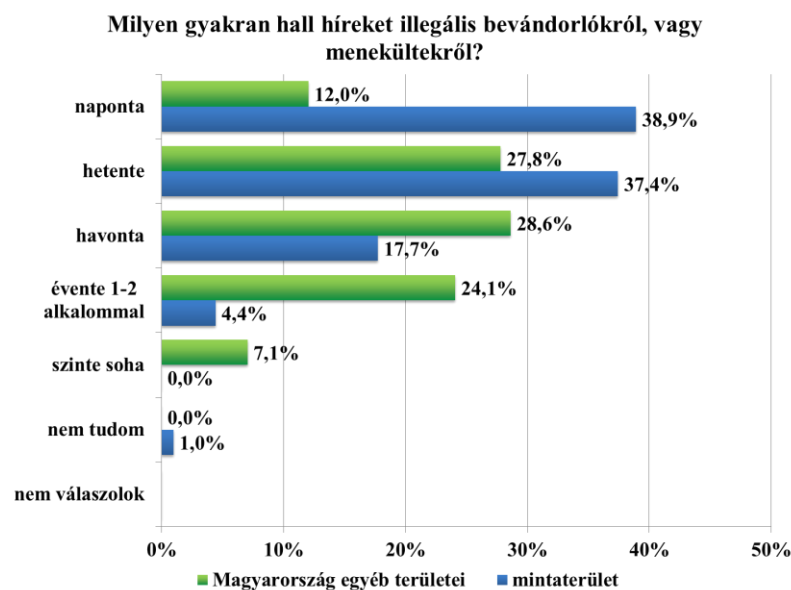
Különbség tapasztalható a mintaterületek, és az ország egyéb területei között annak megítélésében is, hogy évente hány fő illegális bevándorlót fog el a rendőrség a szerb-magyar határszakaszon (18. ábra). A Mórahalom, Röske és Horgos területeken a válaszadók 34,4%-a szerint 5001 főnél többet fog el a rendőrség, a legtöbb az 1001-5000 közötti intervallum volt (26,1%), és ezzel együtt 5000 fő alatti kategóriát a válaszadók 52,1%-a választott. Más a helyzet viszont a mintaterületen kívülről érkezett magyarországi válaszadók esetében, ahol az 5001-10000 valamint a 10001 feletti intervallumokat mindössze 10,3% választottak, és a legtöbbet megjelölést is az 501-1000 fő kapta. Ez az eredmény azt mutatja, hogy a mintaterületen élők véleménye szerint jóval több „illegális” bevándorlót fog el a határszakaszon a rendőrség, mint az

egyéb területről érkezett válaszok esetében. A fentebb taglalt statisztikai adatok tükrében tehát mondhatni a mintaterületen élők aktuálisabban, és valóságosabban érzékelik a számadatokat (2013: 22 877 fő) . Körükben az egyes kiugró évek értékei „mélyebb” nyomot hagynak mint az egyébterületeken élők esetében, mely mégjobban megerősíti azt a felvetést, hogy a közvetlenül érintettek mindennapjaira hatványozottan rányomják bélyegüket a környezetükben zajló folyamatok.



**18. ábra: Az érzékelt illegális bevándorlók területi különbségei
Saját szerkesztés, 2014**

Természetszerű különbségnek mondható szinte az is, hogy a mintaterületen élők jóval nagyobb számban hallanak illegális bevándorlókról, esetleg menekültekről. A válaszadók 39% naponta, 37,4% pedig legalább hetente kap híreket. A más területekről érkezett válaszadók esetében 28,2% havonta, 27,8% hetente, 12% naponta hall ilyen hírt, 7% szinte soha nem (a mintaterületen ezt a választ senki sem jelölte meg) (19. ábra).



19. ábra: A menekültekkel, illegális bevándorlókkal kapcsolatos hírszerzés gyakoriságának területi különbségei
Forrás: Saját szerkesztés, 2014

Az illegális bevándorlókkal kapcsolatos hírszerzés esetében fontos szempont annak forrása is. A mintaterületen élők esetében 10-ből 5 ember az ismerőseit is megjelölte, mint hírforrás. Magyarország többi részén ez csak 10-ből 2 embert jelent. Náluk egyértelműen az internet (72%) és a televízió (64,7%) dominál. Az internet dominanciáját nagyban befolyásolhatta maga a tény, hogy ők interneten töltötték ki a kérdőívet (mely az internetes vizsgálat reprezentativitását erőteljesen torzítja). A mintaterületen második legfontosabb hírforrás a tv, harmadik pedig a rádió, és csak negyedik az internet. A túlságosan egyoldalú információszerzés befolyásolhatja a menekültekről, azon belül az illegális menekültekről alkotott képet. A kérdőív további kérdései a válaszadók illegális menekültekkel kapcsolatos ellenességre vonatkozott.

8.3. A VÁLASZADÓK MENEKÜLTELLENESSÉGE

A kérdőívben szereplő 6 állítás alapján megpróbáltam felállítani a válaszadók között 5 csoportot azok alapján, hogy mennyire értenek egyet az egyes állításokkal (1 = egyáltalán nem 5= teljes mértékben). A kérdések a következők voltak:

Mennyire ért Ön egyet az alábbi kijelentésekkel:

- „Hamarosan egy befogadó állomás épül településünkön!”
- Az illegális bevándorlókat ki kell toloncolni az országból, amilyen gyorsan csak lehet.

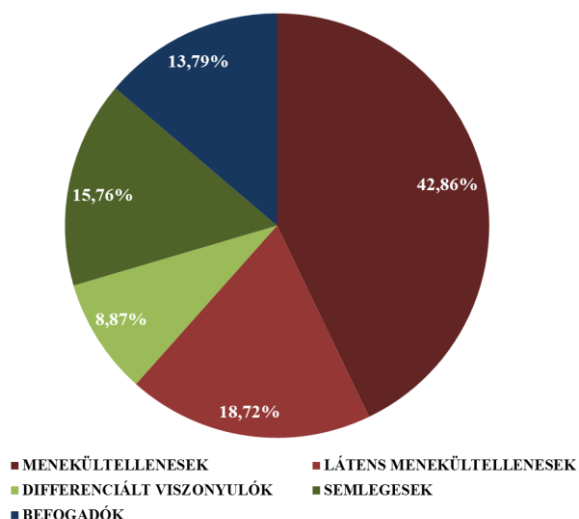
- A menekültek beilleszkedése érdekében szükséges számukra munkahelyek, és szállás biztosítása.
- A bevándorlók huzamosabb tartózkodása konfliktusokat szülne a településén.
- Az elismert menekültek ugyanolyan jogokkal rendelkeznek, mint a magyar állampolgárok.
- Az eltérő kultúrájú embereknek nincs helye a településünkön.

Az első, a harmadik és az ötödik kérdéseket nevezhetjük „pozitív” kérdéseknek is, hiszen amennyiben a válaszadó ezekkel inkább egyetért, vagy teljesen egyetért akkor kevésbé mondható idegenellenesnek. Míg a másik három kérdés esetében ez pont fordítva áll fenn. Így a „negatív” kérdések válaszainak átkódolása után 5 csoportot állítottam fel. Amennyiben az adott kérdésre nem érkezett válasz az illetőtől, vagy arra nem tudommal felelt, ezeket az értékeket töröltem az adattáblából, hogy az átlagot ne befolyásolják. Majd átlagszámítás útján, akik átlaga 1-2,49 között volt, őket helyeztem a *menekültellenesek* csoportjába. A 2,5-3,5-es átlaggal bírókat a *semlegesek* közé soroltam. Viszont az adatok elemzésekor azt tapasztaltam, hogy a válaszadók egy csoportja erőteljesen nem ért egyet a negatív kérdésekkel, ugyanakkor elutasítja a pozitív kérdéseket. Amennyiben a 3 negatív, és a 3 pozitív kérdésekre adott válaszok átlagának hányadosa nagyobb volt, mint 1,5, abban az esetben a semleges kategóriából „kiemelve” őket, alkottam meg a *látens menekültellenes* csoportot. A megmaradt semleges kategóriából azon válaszadók esetében, akik válaszaik között volt 1-es, és 5-ös (tehát a két szélsőérték is) a válaszok között alkottam meg a *differenciált viszonyulók* csoportját. Akik pedig továbbra is megmaradtak a 2,5-3,5-es átlag között alkották a semleges csoportot. A 3,51-5 közötti átlagúak pedig a *befogadó* csoportba kerültek.

Ezek alapján, a mintaterület magyarországi területén az idegenellenes kategóriába sorolható 42,86% (20. ábra), mely alátámasztja a korábbi vizsgálatok eredményét. Ami a társadalmi háttérrel érinti, az átlagéletkor az menekültellenesnek titulált kategóriában 44,5 év. Látens menekültellenes csoportba a válaszadók 18,7%-a került, az ő átlagéletkoruk 40,9 év. A differenciált viszonyulók közé 8,8%, a semlegesek közé pedig 15,7% került. A legkevesebb menekültellenes csoportba (befogadó csoport) 13,7% tartozik, az átlag életkor pedig 30,3 év. Látható tehát, hogy az idősebb korosztályra némileg jellemzőbb a menekültellenesség, amit már ismertetett korábbi vizsgálatok is alátámasztottak. Nem tapasztalható viszont jelentős különbség a csoportokban az iskolai

végzettséget illetően. Sőt, a befogadó csoportba tartozók esetében a legkisebb a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya, ez viszont magyarázható a kis elemszámmal is.

Mórahalom és Röske válaszadóinak összetétele menekültellenesség alapján



**20. ábra: A menekültellenesség megjelenése a mintaterületen
Saját szerkesztés, 2014**

Hasonló módon elvégeztem a csoportosítást Horgos, illetve Magyarország és Szerbia egyéb területeiről érkezett válaszok esetében is (3. táblázat).

Társadalmi csoport	Mórahalom, Röske	Horgos	Magyarország	Szerbia
Menekültellenes	42,86	42,55	34,58	30,56
Látens menekültellenes	18,72	10,64	14,17	13,89
Differenciált viszonyuló	8,87	19,15	7,92	18,06
Semleges	15,76	8,51	15,00	23,61
Befogadó	13,79	19,15	28,33	13,89
Átlagéletkor	41,00	32,70	26,50	31,20
Menekültellenes	44,05	35,3	24,58	34,57
Látens menekültellenes	40,95	37,57	25,39	35,38
Differenciált viszonyuló	40,53	25,83	26,53	25,23
Semleges	41,87	29,25	27,09	28,65
Befogadó	30,30	33,21	28,83	25,60

**3. táblázat: A menekültellenesség és az átlagéletkor területi összehasonlítása
(Saját szerkesztés, 2014)**

A táblázatból kiolvasható, hogy a látens menekültellenesség a határ túloldalán egy kicsivel kevésbé volt jellemző, míg a differenciált viszonyulók jóval többnek bizonyultak. A mintaterületen kívülről érkezett válaszok látszólag – különösen Magyarország esetében – pozitívabbnak tűnnek, hiszen magas a semleges és a befogadók csoportjának aránya is. Ebben viszont feltehetően erősen közrejátszik, hogy ők interneten keresztül töltötték ki a kérdőívet. Ez tapasztalható, és látható, ha az átlagéletkorokat nézzük meg, az ő esetükben ez ugyanis jóval alacsonyabb. Általánosságban viszont elmondható, hogy a fiatalabb korosztályok jóval elfogadóbbak. Mórahalom és Röske esetében ez különösen kirajzolódik, de a többi területen is érzékelhető. Kivéve Magyarország egyéb területeit tekintve, itt ugyanis meglepő módon egyfajta fordított sorrend alakult ki, és a befogadók rendelkeznek a legalacsonyabb átlagéletkorral, viszont az életkor ebben az esetben elég szűk skálán mozgott, így a válaszok mögött feltehetően más háttér áll, erre viszont a kutatás során nem derült fény.

Amennyiben újra azt a kérdést nézzük meg, hogy a megkérdezett mennyire zavarná, ha közvetlen közelében bevándorlók élnének (4. táblázat), azok alapján, hogy mely csoportokba tartoznak a papír alapú kérdőív eredményeit figyelembe véve, akkor a menekültellenes csoportban 57,9% válaszolta azt, hogy nagyon zavarná (30,6%) vagy inkább zavarná (27,2%) a menekült jelenléte. A látens menekültellenesek viszonylag vegyesen, és úgyszintén a differenciált viszonyulók is vegyesen válaszoltak a kérdésre. Fontos viszont, hogy ez egy „negatív” kérdés volt, ennek tükrében jegyezzük meg tehát a látens menekültellenesek válaszait. A semlegesek pedig erőteljesen a középső értékre helyezték a hangsúlyt. Míg a befogadó csoporton belül az egyáltalán nem zavarna válasz kapott 48,1%-ot, mely igen magas érték.

Társadalmi csoport	Mennyire zavarná, ha közvetlen közelében bevándorlók élnének?	egyáltalán nem zavarna	2	3	4	nagyon zavarna	nem tudom	nem válaszolok	összesen
Menekültellenes		6	9	18	24	27	1	3	88
Látens menekültellenes		5	8	10	4	7	2	2	38
Differenciált viszonyuló		3	3	8	1	5			20
Semleges		3	2	17	3	5			30
Befogadó		13	6	5	1	2			27
összesen		30	28	58	33	46	3	5	203

3. táblázat: A társadalmi csoportok és a menekültek elfogadása összefüggései (Saját szerkesztés, 2014)

Másik kérdést vizsgálva: „Mennyire ért egyet az alábbi kijelentéssel: Az illegális határátlépőknek elegendő a „menekült” szó kimondása, és a rendőrség már nem toloncolhatja ki.” (5. táblázat). Ez tehát egy „pozitív” kérdés, amely nem szerepelt a csoportok kialakításakor a hat kérdés között. Ha megnézzük a látens menekültellenesek válaszait, kitűnik, hogy ezt viszont igen magas arányban elutasítják, mely alátámaszthatja azt, hogy valójában látens menekültellenesek.

Társadalmi csoport	Az illegális határátlépőknek elegendő a „menekült” szó kimondása, és a rendőrség már nem toloncolhatja ki.	egyáltalán nem értek egyet	2	3	4	teljesen egyetértek	nem tudom	nem válaszolok	összesen
Menekültellenes		43	13	11	2	8	8	3	88
Látens menekültellenes		19	4	7		6	2		38
Differenciált viszonyuló		4	6	6		3	1		20
Semleges		2	5	10	3	1	7	2	30
Befogadó		8	1	4	5	5	4		27
összesen		76	29	38	10	23	22	5	203

5. táblázat: A társadalmi csoportok és az illegális határátlépés elfogadásának összefüggései (Saját szerkesztés, 2014)

Az is megállapítható, hogy a leginkább menekültellenesek némileg gyakrabban hallanak illegális bevándorlókról, 42,8%-uk naponta. Míg a legkevésbé menekültellenesek esetében ez csak 26%, náluk viszont a „hetente” 44%-ot ért el. A hírforrást tekintve nincs jelentősebb eltérés a csoportok között, a mintaterületen a legtöbben az ismerőst jelölték meg. Mindez alátámasztja azt a korábban említett elméletet, miszerint azok akiket egy folyamat jobban zavar, azok hajlamosabbak érzékenyebben reagálni, hamarabb észrevenni ezeket a folyamatokat.

A menekültellenesek valamivel többnek érzékelik, gondolják a tiltott határátlépők számát, ugyanis 37%-uk szerint 5001 főnél többet fog el a rendőrség, a befogadó csoportból ezt összesen 29% választotta. Körükben 40% gondolta úgy, hogy 1000 főnél kevesebbet, míg a menekültellenesek közül mindössze 21% választotta ezt az értéket.

A menekültellenes csoportba tartozók 54,5%-a teljesen egyetért, vagy inkább egyetért azzal, hogy a menekültek körében túl magas a szürke- és feketegazdaságban való részvétel. A befogadó csoport esetében ez csak 22%-ot jelent. A látens menekültellenesek (34,2%), valamint a differenciált viszonyulók (50%) is inkább vagy

teljesen egyetértenek ezzel a kérdéssel. A látens menekülttelenes között viszonylag magas volt az egyet nem értők aránya is (29%), a befogadók esetében pedig 40%.

Azt a kérdéspárt vizsgálva, hogy az illegális bevándorlók hány százaléka kap menekültstátuszt a későbbiekben, és hogy az elismert menekültek hány százaléka érdemli ezt valóban meg, mindkét kérdés esetében a 0-25%-os kategória kapta a legtöbb megjelölést, az előbbi kérdés esetében 41% utóbbinál pedig 45%. Ez azt jelenti, hogy a mintaterület válaszadóinak körülbelül 42-43%-a szerint az elismert menekültek csak 6,25%-a érdemelné meg azt valóban. A menekülttelenesek körében még magasabb volt az említett második kérdésre a 0-25%-os válaszolók aránya, összesen 66% választotta ezt!

8.4. A MENEKÜLTTELÉNESÉG BEFOLYÁSOLHATÓSÁGA

A kutatás során a menekülttelenség megléte mellett próbáltam megvizsgálni a válaszadók befolyásolhatóságát, „biztosságát”. Erre használtam a módszertani részben említett „A” és „B” típusú kérdőíveket, amelyek két eltérő személy leírásában különböztek (21. ábra).

„A” típusú

Ismail El-Hashem 1988-ban született. Kisgyermek volt, amikor szüleivel együtt elmenekültek Afganisztánból. Illegálisan érkezett Magyarország területére, ahol kérelmezték a menekültstátuszt, sikerrel. Ismail azóta végzett az ELTE jogi karán jogászként, valamint az egyik országos kereskedelmi üzletlánc jogi tanácsadója. Jelenleg Budapesten él és nőtlen.



„B” típusú

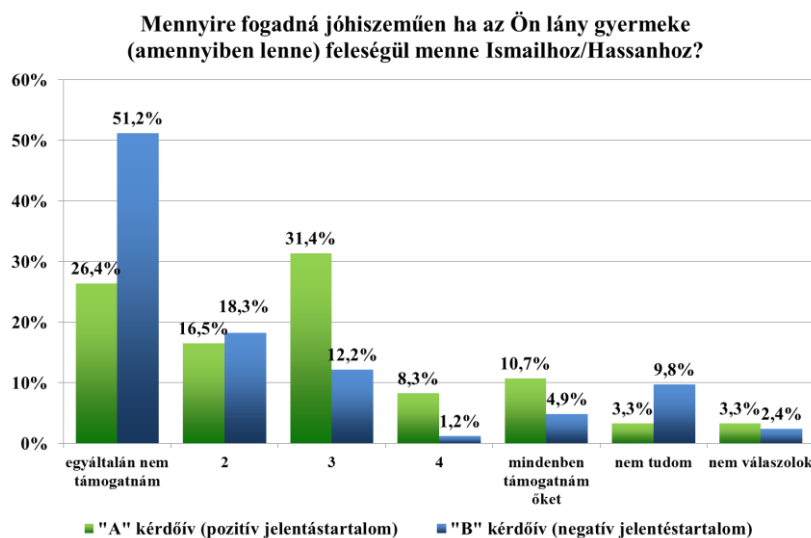
Hassan El-Ghazzawy 1988-ban született. Kisgyermek volt, amikor szüleivel együtt elmenekültek Afganisztánból. Illegálisan érkezett Magyarország területére, ahol kérelmezték a menekültstátuszt, sikerrel. Hassan jelenleg a békéscsabai befogadó állomáson lakik, nőtlen, és alkalmi munkákból él.

21. ábra: A két kérdőív eltérése

Az „A típusú” valamint az interneten használt kérdőívekben szerepelt Ismail El’Hashemi fiktív személy, aki menekültként érkezett, ma pedig jogi tanácsadóként dolgozik. A „B típusúban” pedig Hassan El-Ghazzawy szerepelt, aki menekültként érkezett az ország területére, és jelenleg alkalmi munkákból él, befogadó állomáson lakik. A személyekre vonatkozó első kérdés az volt, hogy mennyire ítéli hasznosnak az illetőt. A B kérdőív esetében az inkább hátránya származik az országnak belőle, és a csak hátránya származik az országnak belőle lehetőségek együttesen 45%-ot értek el. Az A-nál pedig pont fordítva, az inkább előnye származik az országnak belőle, és a csak előnye származik az országnak belőle összesen 45%-ot kapott. A kérdés így önmagában

nem okoz nagy meglepetést, hiszen a röviden vázolt életút alapján mondhatni természetesen, az egyetemet végzett, saját magát teljesen ellátó menekültet ítélik meg az emberek hasznosabbnak. A közös bennük, hogy mindketten menekülőként érkeztek még kisgyermek korukban, Afganisztánból, illegálisan, ezt viszont a válaszadók nem vették figyelembe. Az „A” típusú kérdőív esetében a „csak előnye származik az országnak belőle” vagy az „inkább előnye származik belőle” válaszok magasabb aránya pedig azt mutatja, hogy a korábbi menekültellenes csoportba tartozó emberek is megváltoztathatják menekültelleness pozíciójukat amennyiben az illetőben az ország esetében (vagy saját maguk esetében) valamilyen hasznót látnak. Az menekültellenesek 19,3%-a válaszolt így. Azt viszont meg kell jegyezni, hogy az „A” kérdőív esetében a menekültellenes csoport 40%-a a semleges, azaz a 3-as értéket választotta.

A kérdések a befogadás egyes fokozatait próbálták lépcsőzetesen feltárni. A következő kérdésnél a két menekült már család tagjaként szerepel (22. ábra). „Mennyire fogadná jóhiszeműen, ha az Ön lány gyermeke (amennyiben lenne) feleségül menne Hassanhoz / Ismailhoz? Ennél a kérdésnél a „B” kérdőív, vagyis a menekültet negatívan bemutató szövegrészt tartalmazó kérdőív esetében az egyáltalán nem támogatnám (az 1-es lehetőség) 51%-ot ért el. Az „A” „pozitív szövegű kérdőív” esetében ez mindössze 26%, és a közepes kapta a legtöbbet 31%. Azonban mindkét esetben szembetűnő az elutasítottság erőteljes növekedése feléjük, amennyiben már a családba történő befogadásról van szó. Különösen Ismail esetében, akit egy kérdéssel korábban sokan hasznosnak ítélték.

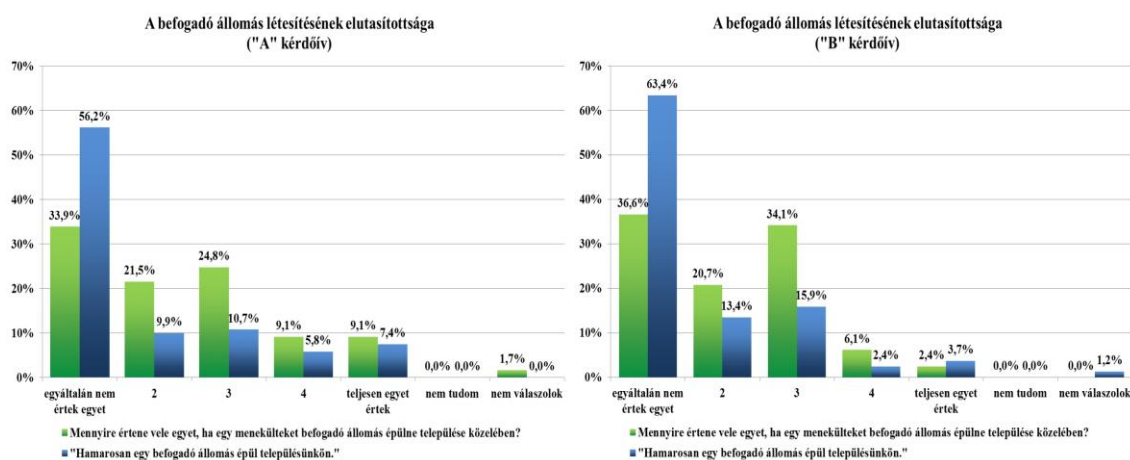


22. ábra: A menekült elutasítottsága a családba történő befogadáskor az „A” és „B” kérdőívek esetében
Saját szerkesztés, 2014

A kérdőív alapján megvizsgáltam, hogy az ismertető szöveg alapján változik-e a menekültekkel kapcsolatos hozzáállása a válaszadóknak. Egy következő kérdéspárt vizsgálva (23. ábra):

- 17. Mennyire ért Ön egyet a kijelentéssel: „Hamarosan egy befogadó állomás épül településünkön!”
- 43. Mennyire tolerálná, ha egy menekültet befogadó állomás épülne települése közelében?

Megfigyelhető, hogy mindkét típusú kérdőív esetében a sorrendben később szereplő esetében „enyhültek” a válaszadók és jóval kevésbé ellenezték a befogadó állomás megépülését. A korábban „egyáltalán nem ért egyet” válaszolók egy része a 43. kérdésnél a kettes, vagy a hármas lehetőséget választotta. Befogadó állomást egyik kérdőív esetében sem szeretnének a válaszadók a közelükben, de a szövegek elolvasása után a válaszok mégis módosultak kissé. Ez magyarázható a két állítás megfogalmazásával is. Az első esetben egy konkrét kijelentésként szerepelt az állítás, a másikkban pedig feltételes módot használtam. Így a valódi elutasítottságot inkább az előbbi kérdés esetében mondhatunk.



**23. ábra: A befogadó állomás elutasítása
Saját szerkesztés, 2014**

A továbbiakban az SPSS program segítségével vizsgáltam meg, hogy melyek azok a kérdéspárok, amelyek között a legnagyobb pozitív vagy éppen negatív korreláció van. Amennyiben a „B” és az „A” esetében jelentős különbség volt a korrelációs érték között, akkor azon kérdéspárok esetében megvizsgáltam, hogy mekkora és milyen irányú volt a válaszadók „mozgása” a válaszok között.

A korrelációs értékek segítségével megállapítható a válaszadók egyes válaszokra adott „következetessége” mennyiben, milyen szorosan vagy éppen mennyire

ellentétesen alkotnak véleményt az egyes állításokról a két különböző kérdőívtípus esetében.

A korrelációs értékek negatív irányú növekedése az ellentmondás növekedését jelentették, míg a pozitív értékek növekedése az együttmozgást erősítették tovább.

Például azok a válaszadók, akik úgy gondolták, hogy eltérő kultúrájú embereknek nincs helye a településükön (egyetértő válasz) az nem értett többségében egyet azzal a felvetéssel, hogy a menekültek az ország területén szabadon mozoghassanak (és fordítva). A korrelációs érték ekkor -0,514 volt. Az A típusú pozitív tartalmú kérdőívek esetében a korrelációs érték 0,738-ra növekedett, mely feltételezi, hogy azok, akik tagadták, hogy a nincs helye a településen idegennek biztosabban állították, hogy a településen szabadon mozoghassanak a menekültek. Míg a B kérdőív esetében azok akik azt állították, hogy nincs helye a településen idegennek sokkal kevésbé támogatták a menekültek szabadon mozgását (és fordítva) ($r = -0,325$). Az átlagokat megvizsgálva arra a következtetésre jutottam, hogy a B esetében a megkérdezettek 72% egyáltalán nem vagy nem értenek egyet azzal az állítással, hogy más kultúrájának nincs helye a településen, de kevésbé fogadják el a menekültek szabadon mozgását (33%). Az A kérdőív esetében, ahol a megkérdezettek 54%-a nem ért egyet az első állítással, azonban valamivel többen támogatják a szabad mozgást (40%) így a válaszok kevésbé szórnak, ezáltal szorosabb köztük a kapcsolat, vagyis nem a menekültellenesség csökkenéséről, hanem a válaszadás kiegyensúlyozottságáról beszélhetünk. Több kérdéspárt vizsgáltam meg hasonló módszerrel, ezek eredményét a következőkben röviden ismertetem.

A megvizsgált kérdéspárok az alábbiak voltak:

Mennyire ért ön egyet az alábbi kijelentésekkel?
1. Az eltérő kultúrájú embereknek nincs helye a településünkön. 4. Az elismert menekültek szabadon mozoghatnak az ország területén.
2. Az elismert menekültek ugyanolyan jogokkal rendelkeznek, mint a magyar állampolgárok. 5. A menekültek a magyar nemzetállam szerves részét képezik/képezhetik
2. Az elismert menekültek ugyanolyan jogokkal rendelkeznek, mint a magyar állampolgárok. 6. A menekülteket vissza kell küldeni származási országukba.
1. Az eltérő kultúrájú embereknek nincs helye a településünkön. 5. A menekültek a magyar nemzetállam szerves részét képezik/képezhetik.

3. A menekülteket őrzött befogadó állomáson kell tartani.
4. Az elismert menekültek szabadon mozoghatnak az ország területén.

6. táblázat: A megvizsgált kérdéspárok

Az 1-3-as számú kérdések a fiatalembert bemutató leírás előtt, míg a 4-6-os számúak utána szerepeltek a kérdőívben. Meghatároztam, hogy hányan válaszoltak negatívan, illetve pozitívan, majd a leírás után szereplő kérdés esetében is megnéztem az arányokat (7. táblázat), így a következő adatokat kaptam:

1-4						2-5					
	A	B		A	B		A	B		A	B
- > +	0,0	0,0	+ > -	13,6	35,1	- > +	26	22	+ > -	14,3	23,1
+ > +	74,3	38,6	- > -	93,3	57,1	+ > +	14,3	15,4	- > -	68,0	68,0
2-6						1-5					
	A	B		A	B		A	B		A	B
- > +	24,0	24,0	+ > -	0,0	30,8	- > +	0,0	0,0	+ > -	25,7	56,1
+ > +	100,0	38,5	- > -	54,0	42,0	+ > +	20,0	14,0	- > -	93,3	85,7
3-4						- > + Azon válaszadók aránya az első kérdésre negatívan válaszolók között, akik az elsőre negatívan válaszoltak, de a másodikra pozitívan. + > - Azon válaszadók aránya az első kérdésre pozitívan válaszolók között, akik az elsőre pozitívan válaszoltak, de a másodikra negatívan.					
	A	B		A	B						
- > +	30,95	17,65	+ > -	27,27	36,84						
+ > +	45,45	47,37	- > -	46,51	52,94						

7. táblázat: Az „A” és „B” kérdőív eltérései egyes kérdésekben

A táblázatot tekintve összességében elmondható, hogy az idegenellenességet a szöveg nem tudta jelentősen befolyásolni. Az „A” esetében csak az utolsó kérdéspár esetében van jelentősebb eltérés a pozitív irány felé, viszont az is jellemző, hogy az „A” jobban megtartotta a pozitív válaszadóit, mint a negatív leírású „B” kérdőív, valamint a „B” esetében erőteljesebb volt a pozitívan válaszolók negatív irányba történő elmozdulása. Leginkább a menekültellenesek, és a látens menekültellenesek változtatták meg így a válaszukat.

E társadalmi probléma tehát mélyebben gyökerezik, egy személyről szóló sikertartalmú leírás nem tudta ezt számottevően módosítani. A negatív tartalmú történet viszont egy kissé negatívabb irányba tolta el a válaszadást, mely az ezzel a témával kapcsolatos negatív tartalmú híradások kiemelt szerepére hívják fel a figyelmet.

A mintaterület magyarországi válaszainak alapján 33% véli úgy, hogy a határra érkező menekülőket vissza kellene küldeni származási országukba, így ellentmondva ezzel a non-refoulement elvének. 18% véli úgy, hogy segíteni kell a beilleszkedésüket Magyarországon, és 16% szerint Szerbiába kellene őket visszaküldeni. A határ túloldalán 11% segítené a beilleszkedésüket Szerbiában, és 33% szerint kellene visszaküldeni őket származási országukba, 20% viszont átengedné Magyarországra őket. Számottevő az „egyéb” válaszolók aránya is (10%). Akik szerint egyénenként kellene megvizsgálni, hogy kivel mi történjen, illetve egy nagyobb hányaduk szerint tovább kellene őket engedni nyugatra, ugyanis a röszei, és mórakalmi válaszolók 79,6%-a szerint a menekülőknak nem célja az országban maradni. Jól látják tehát az ország tranzit szerepét a válaszadók is.

A szabályszerű határátlépés ellenőrzése a rendőrség feladata, és a mintaterület válaszadóinak 57,4%-a szerint inkább jól végzi, vagy nagyon jól végzi a szerv e tekintetben a munkáját. 43% szerint pedig a menekülők gazdasági okokból indulnak útnak, 31% szerint faji, vallási, etnikai üldöztetés miatt, és 12,8% jelölte meg az egyéb választ, akik szinte kivétel nélkül a gazdasági, és üldöztetési okokat együttesen jelölték meg.

Összességében elmondható, hogy a mintaterület lakossága jóval többször hall, és érintkezik is az illegális bevándorlókkal, menekülőkkel, viszont emiatt jobban is zavarja őket. A válaszadók nagy része mondható menekültellenesnek, és csak egy kis része az, aki befogadó kategóriába sorolható. A menekültellenesség, jobb megismeréssel, pozitív történetek tájékoztatásával, hosszabb távon akár meg is megváltoztatható, ezt viszont a kérdőíves kutatás mutatta ki, a hosszabb távú esetleges menekültellenesség csökkentésében viszont más tényezők kellenének, hogy szerepet játszanak. A média, a televízió, az internet, a rádió, de helyben az ismerősök között is gyorsan terjed a hír. A kérdés az, hogy mi számít hírnek. A helyi társadalom, és a menekülők számára is negatív jelentéstartalommal bírók, vagy fordítva?

ÖSSZEGZÉS

A migrációra megfelelő definiálása szakterületenként eltér. A migráció földrajzi vizsgálatának létjogosultságát a fogalom két alapvető összetevője, az időbeliség, és főként a térbeliség adja. A migrációs folyamatoknál azonban nem elégséges annak meghatározása, hogy milyen időtávra szól a vándorlás, és milyen területi léptékű.

Szükséges a meghatározásokat árnyalni további tényezőkkel, például a törvényességet, önkéntességet vagy a migránsok számát tekintve.

A dolgozatomban első felében bemutattam a migrációhoz kapcsolódó főbb fogalmakat és a hozzá kapcsolódó nemzetközi és főként hazai intézmény- és jogrendszert.

A menekültek a mobilitás „fáján” több csoportba is tartozhatnak a területi léptéket, vagy éppen az időbeliséget tekintve. Vannak, akik el sem hagyják hazájukat, és belső menekültté válnak, míg mások kontinenseken át is képesek menekülni. A menekülés időbelisége alapján lehet állandó, de az államok, és nemzetközi szervezetek különböző programjain keresztül a menekülteket visszatérésre is ösztönözhetik amennyiben hazájában rendeződtek a viszonyok, így időszakos is. A tényleges menekültek önkéntesség szempontjából a kényszerű migráció kategóriáját alkotják, emellett van önkéntes vándorlás is. A migránsok lehetnek egyénileg útnak indulók, de csoportosan is érkezhetnek. Törvényesség szempontjából jellemzőbb a körükben a szabálytalan országhatár átlépés (hazánkban több mint 90%), így irreguláris/illegális határátlépőkké válnak. Az illegális migráció nagy aránya lehet az oka annak, hogy a társadalmi tudatban gyakran összemoszák a kettő elkülönült, ám mégis szorosan összefüggő fogalmat a legális és illegális migrációt.

A II. világháború után kezdődött a nemzetközi védelem biztosításának nemzetközi szabályozási rendszerének kialakítása. Ennek során létrejött 1950-ben az ENSZ Menekültügyi Főbiztossága, és 1951-ben a Genfi Menekültügyi Konvenció, amely az első olyan dokumentum volt, amiben hosszabb távra, átfogóan próbálták meg meghatározni a menekültek körét. Ennek értelmében menekültnek tekinthető az a személy, aki faji, vallási, politikai okokból nemzetiségi hovatartozás, vagy bizonyos társadalmi csoporthoz tartozás okán hazájában üldözik, vagy amennyiben oda visszatérne, úgy üldöztetésnek lenne kitéve. A Konvenció ekkor még földrajzi korlátozással csak európai menekülteket ismert el, akik 1952 előtt történt események következtében kényszerült elhagyni hazájukat. Ezt később az 1967-es new yorki jegyzőkönyv oldotta fel, mind térbeliségben mind időbeliségben.

Az Európai Unió a kezdetektől kiemelt célterületnek számít a globális migrációban, a menekültek körében, legyen az akár gazdasági-, környezeti-, vagy politikai menekülő. Így az Uniónak is egyre fontosabb céllá vált a megfelelően kialakított, hatékony menekültpolitika, és a határellenőrzés biztosítása különösen a Schengeni Végrehajtási Egyezmény következtében. A Közösségen belül igen markáns különbségek tapasztalhatók a menekültek elbírálásának, ellátásának tekintetében. Így az EU már a

Maastrichti Szerződésben foglalkozik a menekültüggyel. Ettől kezdve pedig folyamatosan igyekszik a tagállamok eljárásait, és menekültekkel kapcsolatos rendszerét közelíteni egymáshoz, kialakították Közös Európai Menekültügyi Rendszert. Az EU legfontosabb eszköze, amely hazánkra jelenlegi földrajzi helyzetéből adódóan kifejezetten nagy hatással van, az a dublini rendelet. Ennek értelmében az az ország felelős a menekülő kérelmének elbírálásáért, amelyre először érkezett szabálytalanul (amennyiben a már ismertetett más tényező nem áll fenn) a migráns.

Magyarország a rendszerváltás után kapcsolódott be intenzívebben a nemzetközi migrációt koordináló rendszerbe, csatlakozva a Genfi Konvencióhoz, megalkotva az első menedékjogi törvényét 1997-ben, majd csatlakozva az Unióhoz 2004-ben. A Schengeni övezethez történő csatlakozásával pedig különösen nagy feladat hárult az ország megfelelő határellenőrzéséhez, hiszen az Unió több külső határa egyben Magyarország határa is. Többek között ez a terület azért is kiemelt szerepű, mert a külső határok a „legforgalmasabbak”. Ezen a térségen érkeznek a legtöbben szabálytalanul a menekülők. Magyarországon a szerb-magyar határszakaszon próbál belépni az országba az irreguláris migránsok több mint 80%-a, és több mint 60% pedig Csongrád megye felé teszi ezt meg, elsősorban Szeged közelsége miatt.

Magyarország nemzetközi jelentések véleménye szerint megfelelően ültette át a nemzetközi iránymutatásokat saját jogrendszerébe, csak a végrehajtás egyes szakaszait kritizálták már korábban. Évente átlagosan körülbelül 2000-2500 menekülő érkezik Magyarországra, a kérelmezőket 80-82%-ban elutasítják. A 2013-as év ebben a tekintetben kiugró volt mind menekültek számát, mind az elutasítottak számát tekintve. A tekintetben, hogy hány kérelmet fogadnak el, igen nagy a szórás, 15-20-40% körül is mozoghat ez, amelyben természetesen a nemzetközi konfliktusok is fontos szerepet játszanak.

A szerb-magyar határtérséget kvázi „tranzitterületként” használó migránsok nagy eséllyel érintkeznek a helyi társadalom lakosaival. A dolgozat második felében 517 kérdőív eredménye alapján saját kutatásom eredményeit mutatom be. A kutatásban az általános, széleskörű migráció és az illegális migráció társadalmi megítélését tártam fel a kiválasztott mintaterületen. Vizsgáltam még a megkérdezettek migránsokkal szembeni előítéletességét. Mindehhez két típusú kérdőívet (A típusú a migránsokra nézve pozitív, B típusú a migránsokra nézve negatív tartalmat közvetített) személyes megkeresés és online úton tölttettem ki.

Akik a kutatásból kiderült, hogy a határ menti mintaterületen élő emberek jóval többnek érzékelik az illegális migránsok számát, mint a határtérségen kívül élők. A kérdések alapján a megkérdezetteket három kategóriába soroltam. Mórahalom, Rösztke, Horgos mintaterületen élő válaszadók több mint fele menekültellenes kategóriába került a kutatás során.

A kétfajta kérdőív esetében az A típusú esetében, amelyben pozitív jelentéstartalmú menekültről olvashattak leírást, jelentősen ne „enyhült” a válaszadók menekültellenessége. A B típusú kérdőív, vagyis a migránsokat negatívan bemutató kérdőív esetében viszont kis mértékben negatív irányba változott ez. A változás a kijelentések eltérő megfogalmazásából is adódhatnak, de az bizonyos, hogy pozitív irányú eltérést csak hosszabb távon, és a társadalomban mélyebben gyökerező sztereotípiák feloldására van szükség, valamint szemléletmód-váltásra, amelyben sokat jelent a környezet, döntéshozók, és a média szerepe is.

A dolgozat kutatása bizonyítja, hogy a migránsok ügye nem csupán szakpolitikai kérdés, hiszen a határ menti térségek lakosságának nagy részét napi szinten érinti. A megfelelő információ biztosításával, tájékoztatással a társadalom körében csökkenthető az irreguláris migránsokkal szembeni előítélet, a tőlük való félelem. Ezért szükségszerű lenne egy, a társadalom felé nyitottabb, átláthatóbb, a határ menti térségek közösségeit is aktívan (racionális keretek között) bevonó szakpolitika kialakítása.

A kutatás a lokális tranzitterület lakosságának véleményét, menekültellenességét mérte fel. Kiváló lehetőséget, és összehasonlítási módot nyújthat viszont a jövőben egy olyan terület kérdőíves felmérése, amelyen huzamosabb ideig tartózkodnak menekülők (Debrecen, Bicske, stb.) és esetleg azon területeké is, ahol ritkábban találkozhatnak velük. A minél objektívabb kép érdekében pedig akár az „érem másik oldalát”, a menekülőket is be lehet vonni hasonló kutatásba, hogy ők milyennek látnak minket, magyarokat, és az útjuk során velük kapcsolatba lépett más népcsoportokat.

HIVATKOZÁSOK

- [1] <http://www.unhcr-centraleurope.org/hu/informacioforrasok/egyezymenyek/menekultugyi-egyezymeny.html> (utoljára letöltve: 2014. 07. 21.)
- [2] <http://www.unhcr.org/3b73b0d63.html> (utoljára letöltve: 2014. 07. 21.)
- [3] <http://www.unhcr-centraleurope.org/hu/pdf/informacioforrasok/egyezymenyek/az-1951-es-egyezymeny-es-az-1967-es-kiegészito-jegyzokonyv.html> (utoljára letöltve: 2014. 07. 22.)
- [4] <http://www.unhcr-centraleurope.org/hu/pdf/informacioforrasok/egyezymenyek/az-1951-es-egyezymeny-es-az-1967-es-kiegészito-jegyzokonyv.html> (utoljára letöltve: 2014. 07. 22.)
- [5] http://helsinki.hu/wp-content/uploads/UNHCR_Kezikonyv.pdf (utoljára letöltve: 2014. 09. 22.)
- [6] http://europa.eu/legislation_summaries/other/l33102_en.htm (utoljára letöltve: 2014. 08. 26.)
- [7] <http://www.ittvagynk.eu/htmls/cikkek.html?articleID=34> (utoljára letöltve: 2014. 08. 26.)
- [8] <http://www.biztonsagpolitika.hu/?id=16&aid=1369&title=az-europai-unio-bevandozaspolitikaja> (utoljára letöltve: 2014. 08. 26.)
- [9] http://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/hu/FTU_5.12.2.pdf (utoljára letöltve: 2014. 08. 26.)
- [10] <http://www.solidalapok.hu/?q=node/101> (utoljára letöltve: 2014. 09. 14.)
- [11] http://www.biztonsagpolitika.hu/?id=16&aid=1044&title=EU_Figyel%C5%91_-_2011._m%C3%A1jus (utoljára letöltve: 2014. 09. 14.)
- [12] http://hu.wikipedia.org/wiki/Schengeni_egyezm%C3%A9ny (utoljára letöltve: 2014. 09. 22.)
- [13] <http://www.naih.hu/schengeni-informacios-rendszer.html> (utoljára letöltve: 2014. 09. 22.)
- [14] http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/e-library/docs/ceas-fact-sheets/ceas_factsheet_hu.pdf (utoljára letöltve: 2014. 09. 22.)
- [15] <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R0516&qid=1413616150673&from=EN> (utoljára letöltve: 2014. 09. 22.)
- [16] http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/financing/fundings/migration-asylum-borders/asylum-migration-integration-fund/index_en.htm (utoljára letöltve: 2014. 09. 30.)
- [17] http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/financing/fundings/security-and-safeguarding-liberties/internal-security-fund-borders/index_en.htm (utoljára letöltve: 2014. 09. 30.)
- [18] <http://www.unhcr-centraleurope.org/hu/pdf/informacioforrasok/jogi-dokumentumok/unhcr-kezikonyvek-ajanlasok-es-iranyelvek/magyarorszag-mint-menedeket-nyujto-oroszag-2012.html> (utoljára letöltve: 2014. 09. 30.)
- [19] http://www.bmbah.hu/index.php?option=com_k2&view=item&layout=item&id=390&Itemid=459&lang=hu (utoljára letöltve: 2014. 09. 30.)

- [20] http://hvg.hu/itthon/20130628_Gyorben_tuntettek_a_vamosszabadi_menekult/ (utoljára letöltve: 2014. 10. 02.)
- [21] http://www.delmagyar.hu/szeged_hirek/nagyfai_menekulttabor_megnyugtattak_az_algyoiek/2407193/ (utoljára letöltve: 2014. 12. 30.)
- [22] www.police.hu
- [23] 2007. évi II. tv. – a szabálysértésekről és a szabálysértési eljárásról [23] Alaptörvény, Szabadság és Felelősség, XIV. cikk, (3) bekezdés
- [24] 2007. évi LXXX. tv. 12. §
- [25] Official Journal of the EU, 2004, Chapter V., Article 15.
- [26] 2007. évi LXXX. tv. 17. §
- [27] <http://emberijogok.kormany.hu/nemzetkozi-vedelmet-kero-es-abban-reszesulo-szemelyek> (utoljára letöltve: 2014. 10. 10.)
- [28] 2007. évi LXXX. tv. 19. §
- [29] 2007. évi LXXX. tv. 22. §
- [30] 2007. évi LXXX. tv. 23-24. §
- [31] 2007. évi CXXXV. tv. – egyes migrációs tárgyú törvények jogharmonizációs célú módosításáról (utoljára letöltve: 2014. 11. 01.)
- [32] <http://helsinki.hu/wp-content/uploads/Szerbia-osszegzes.pdf> (utoljára letöltve: 2014. 11. 02.)
- [33] <http://www.migszol.com/menekuumltaacutaborok--idegenrendeacuteszeti-fogdaacutec.html> (utoljára letöltve: 2014. 11. 02.)
- [34] http://index.hu/belfold/2014/12/10/menedekkerok_menekultek/ (utoljára letöltve: 2015. 01. 03.)
- [35] <http://www.origo.hu/nagyvilag/20110914-szerbia-arab-es-azsiai-menekultek-a-szabadka-melletti-erdoben-.html> (utoljára letöltve: 2014. 11. 16.)
- [36] http://www.delmagyar.hu/szeged_hirek/a_birosagon_folytatodik_a_tiszai_tragedia/2409730/ (utoljára letöltve: 2015. 01. 03.)

IRODALOMJEGYZÉK

- BECSEI J. (2007): *Népességföldrajz*. – Ipszilon Kiadó, Békéscsaba, 350 p.
- BÖCKER, A. – HAVINGA, T. (1998): *Asylum migration to the European Union : patterns of origin and destination*. - Institut for the Sociology of Law, Nijmegen, Luxembourg, 121 p.
- CHISWICK B. R. (2005): *The economics of immigration*, Edward Elgar Publishing, Cheltenham, pp. 450
- CSERESNYÉS F. (1999): *Menekültpolitika és menedékjog az Európai Unióban: 1990-1999*. – Janus Pannonius Egyetem, Európa Központ, Pécs, 142 p.
- ERDEI N. – TUKA Á. (2011): *Az Európai Unió migrációs politikája napjainkban*. In TARRÓSY I. (szerk) – In. GLIED V. (szerk.) - KESERŐ D. (szerk.): *Új népvándorlás - migráció a 21. században Afrika és Európa között*. – IDResearch Kft./Publikon Kiadó, Pécs, pp. 243 – 257.
- EURÓPAI UNIÓ (2014): *Közös Európai Menekültügyi Rendszer*. – Az Európai Unió Kiadóhivatala, Luxembourg, 10 p.
- JAGUSZTIN T. – BODNÁR G. (2008): *Az illegális migráció elleni küzdelem jogi és politikai eszközei az Európai Unióban*. – In PÓCZIK SZ. szerk. – DUNAVÖLGYI SZ. szerk.: *Nemzetközi migráció – nemzetközi kockázatok*. – HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, pp. 149-178.
- KAROLINY E. – MOHAY Á. (2007): *A nemzetközi migráció jogi keretei*. – Itt vagyunk! – Európai Integrációs Alap Projekt, Projektazonosító: EIA/2007/3.1.1.2. http://publikon.hu/application/essay/455_1.pdf
- KOVÁCS Z. (2007): *Népesség- és településföldrajz*. – ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 239 p.
- MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG-UNHCR (2013): *Menedék Magyarországon*. – Magyar Helsinki Bizottság, Budapest, 16 p.
- NEMÉNYI M. – TAKÁCS J. (2005): *Befogadás és idegenellenesség Európában és Magyarországon*. – Esély Társadalom- és szociálpolitikai folyóirat, Budapest, 2005 (16. évf.), 5. sz. pp. 24-52.
- NYÍRI P. (2003): *Idegengyűlölet Magyarországon – regionális összehasonlítás (I.)*. – 2000 Irodalmi és társadalmi havi lap, Budapest, 2003 (15. évf.), 11-12. sz. pp. 15-25
- ÖRDÖG I. (2013): *Menekültügyi mítoszok, féligazságok*. – Fundamentum, 2013 (17. évf.), 2. sz. pp. 74-77.
- PÓCZIK SZ. (2008a): *A bevándorlás intézményrendszerének alakulása Magyarországon a 20. században*. – In. PÓCZIK SZ. szerk. – DUNAVÖLGYI SZ. szerk.: *Nemzetközi migráció – nemzetközi kockázatok*. – HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, pp. 149-178.
- PÓCZIK SZ. (2008b): *A nemzetközi migráció tendenciái a 20. és 21. században elméleti és történelmi nézőpontból*. – In. PÓCZIK SZ. szerk. – DUNAVÖLGYI SZ. szerk.: *Nemzetközi migráció – nemzetközi kockázatok*. – HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, pp. 31-119.
- RÉDEI M. szerk. (2007): *Mozgásban a világ: a nemzetközi migráció földrajza*. – ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 568 p.

- RONTÓ RÓBERT (2008): *A magyar menekültügy rövid története, valamint az előintegrációs feladatokat ellátó állomás fő feladatai.* - Afrika tanulmányok, 2008 (2. évf.), 3. sz. pp. 98-99.
- TÓTH J. (1994): *Menedékjog – kérdőjelekkel.* – Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 272 p.
- TÓTH PÁL P. – TURAI T. (2003): *A magyar lakosság külföldiekhez való viszonyáról szóló szakirodalom összefoglalása.* – Szociológiai Szemle, Budapest, 2003 (13. évf.), 4. sz. pp. 107-132.
- UNHCR, (2008): UNHCR and the European Union. – ENSZ Menekültügyi Főbiztosságának Hivatalam Brüsszel, 20 p.
- WINDT SZ. (2010): A menekültügyi szabályozás a nemzetközi és a hazai jogban. -
- ZÁMBÓ P. (2012): *Az új határőrizeti rendszer, a FRONTEX és ami utána jön...* – In TARRÓSY I. (szerk) - GLIED V. (szerk.) - KESERŐ D. (szerk.): *Új népvándorlás - migráció a 21. században Afrika és Európa között.* – IDResearch Kft./Publikon Kiadó, Pécs, pp. 259-268.
- ZÁVECH T. (1992): *Csökkenő rokonszenv.* – In SIK E. (szerk.): *Menekülők, vándorlók, szerencsét próbálók.* – MTA Politikai Tudományok Intézete Nemzetközi Migráció Kutatócsoport, Budapest, pp. 49-59.

1. FÜGGELÉK

A kutatás során az alábbi tudományos módszereket alkalmaztam:

1. A témához kapcsolódó szakirodalom, kiadott könyvek, folyóirat cikkek, online dokumentumok elemzése, magyar illetve angol nyelven. Amely elengedhetetlenül szükséges volt a kutatás megkezdése előtt a téma megismeréséhez, a kutatást követően pedig annak mélyebb összefüggéseinek megértéséhez.

2. Jogszabályok elemzése, értelmezése és esetleges következményeinek feltárása. A cél a hazai és EU-s valamint nemzetközi jogszabályok, ajánlások értelmezése, a jogharmonizációs folyamat feltárása Magyarország és az Európai Unió között.

3. Kvantitatív kutatási módszer alkalmazása (N= 517 db)

3.1. Kérdőíves felmérés szisztematikus mintavételezéssel (papír alapú kérdőívezés) kérdezőbiztos segítségével (N=203): a mintavétel Mórahalom és Rösztke településeken zajlott, az összes háztartás figyelembe vételével, mely háztartások közül szisztematikusán utcák alapján, a lakosságszám figyelembevételével történt a felvételezés. A mintavételi stratégiát indokolta a reprezentativitás és a reliabilitás növelése. Horgos (Szerbia) mintaterület kutatási módszere közvetett megkeresés módszerével történt a helyi általános iskola oktatói segítségével.

3.2. Kérdőíves felmérés egyszerűen elérhető alanyok mintavételezéssel (internet alapú kérdőívezés) (N=314)

4. A statisztikai adatok feldolgozása Office Excel és SPSS programok segítségével

4.1. Korrelációs értékek számítása

4.2. Átlag és az átlagtól való értékek számítása, értelmezése

5. A kapott statisztikai adatok elemzése és értékelése

A dolgozat célkitűzése és jelentősége: A napjainkban egyre növekvő idegenellenesség, részben a nemzetközi politikai-gazdasági helyzet következtében, részben a társadalom morális válsága okán, valamint a jogalkotás elvi és gyakorlati részének elválása egymástól szintén feszültségeket generálhat. Amennyiben azonban rendelkezésre állnak ilyen kutatások, ezeket információszerzésre felhasználva, és a társadalom álláspontjának, mélyebb összefüggéseinek feltárásával egy átfogó kép szerezhető. A cél pedig éppen az, hogy átfogó, tájékoztató mű szülessen azok véleményéről, akik mindennapi életükben találkoznak azokkal a dolgokkal amikről a jogalkotók csak távolról szembesülhetnek.

2. FÜGGELÉK

MENEKÜLTÜGYI HELYZETKÉP MAGYARORSZÁGON ÉS TÁRSADALMI MEGÍTÉLÉSE A SZERB-MAGYAR HATÁRTÉRSÉGBEN

--- KÉRDŐÍV ---

1. Milyen bevándorlással kapcsolatos hatásokat tudna megemlíteni? 88. NT 99. NV	
2. Mennyire zavarna, ha közvetlen közelében bevándorlók élnének? <i>I = egyáltalán nem zavarna</i> (Kérem, a négyzetbe írja a véleményének megfelelő számot! 1, 2, 3, 4, 5) <i>5 = nagyon zavarna</i> 88. NT 99. NV	
3. Véleménye szerint mekkora a kulturális különbség a bevándorlók és a magyarok között? (Kérem, a négyzetbe írja a véleményének megfelelő számot! 1, 2, 3, 4, 5) <i>I = nem túl nagy</i> 88. NT 99. NV <i>5 = túl nagy a különbség</i>	
4.1. Hallott-e már illegális határátlépésről környezetében? (Kérem, karikázza be a válaszának megfelelő számot.) 1. igen (tovább a 4.2. kérdéshez) 2. nem (tovább az 5-ös kérdéshez) 88. NT 99. NV	
4.2. Látott-e már illegális határátlépőt, vagy Ön által annak vélt személyt? 1. igen 2. nem 88. NT 99. NV	
4.3. Amennyiben igen, próbált-e az illegális határátlépő Önnel kapcsolatba lépni? 1. igen 2. nem 88. NT 99. NV	
5. Milyen gyakran hall híreket illegális bevándorlókról? (Kérem, karikázza be a válaszának megfelelő számot.) 1. naponta 2. hetente 3. havonta 4. évente 1-2 alkalommal 5. szinte soha 88. NT 99. NV	
6. Milyen hírforrásból kap információt illegális bevándorlókról? (Kérem, max. 2-öt jelöljön meg!) 1. ismerősök 2. internet 3. rádió 4. tv 5. újság 6. sehonnan 8. egyéb: _____ 88. NT 99. NV	
7. Tudna-e említeni olyan országokat, ahol a megengedő bevándorlási politikának negatív hatásai vannak? Melyek ezek az országok?	
8. Mit tenne abban a helyzetben, ha felmerülne a gyanú Önben, hogy településén illegális bevándorlót lát? 1. nem foglalkozna vele 88. NT 99. NV 2. megpróbálna kapcsolatba lépni vele, segíteni neki 3. értesítené a rendőrséget 4. egyéb: _____	
9. Ön szerint bűnözők-e az illegális bevándorlók? 1. igen 2. nem 3. nem határozható meg egyértelműen 88. NT 99. NV	
10. Véleménye szerint melyik az a 2 ország(rész) ahonnan a legtöbb illegális határátlépő származik, és a szerb-magyar határszakaszon próbál az országba bejutni? (Kérem, maximum 2 országot/országrészt említsen!) _____ 88. NT 99. NV	
11. Ön szerint nagyságrendileg évente hány fő illegális bevándorlót fog el a rendőrség a szerb-magyar határszakaszon? 1. 0-500 2. 501-1000 3. 1001-5000 4. 5001-10 000 5. 10 001- 88. NT 99. NV	
12. Mit gondol, az illegális határátlépők hány százaléka kap a későbbiekben menekültstátuszt? 1. 0-25% 2. 26-50% 3. 51-75% 4. 76-100% 88. NT 99. NV	

13. A szabályszerű határátlépés ellenőrzése 2008 óta a rendőrség feladata. Ön szerint mennyire végzi megfelelően munkáját e tekintetben a hatóság?					
(Kérem, a négyzetbe írja a véleményének megfelelő számot! 1, 2, 3, 4, 5)				5= nagyon jól végzi; 1=nagyon rosszul	
végzi ☐				88. NT 99. NV	
14. Ön szerint az illegális bevándorlók célja-e, hogy Magyarország területén maradjanak?					
1. Igen		2. Nem		88. NT 99. NV	
15. Mit gondol, az elismert menekültek hány százaléka marad Magyarország területén a következő egy évben?					
1. 0-25%		2. 26-50%		3. 51-75%	
				4. 76-100%	
				88. NT 99. NV	
16. Az Ön véleménye szerint az elismert menekültek hány százaléka érdemli meg valóban a menekültstátuszt?					
1. 0-25%		2. 26-50%		3. 51-75%	
				4. 76-100%	
				88. NT 99. NV	
Mennyire ért Ön egyet az alábbi kijelentésekkel? 5= teljesen egyetért; 1= egyáltalán nem ért egyet (Kérem, a négyzetbe írja a véleményének megfelelő számot! 1, 2, 3, 4, 5)					
17. „Hamarosan egy befogadó állomás épül településünkön!”				☐ 88. NT 99. NV	
18. Az illegális határátlépőknek elegendő a „menekült” szó kimondása, és a rendőrség már nem toloncolhatja ki az ország területéről.					
☐				88. NT 99. NV	
19. Az illegális bevándorlókat ki kell toloncolni az országból, amilyen gyorsan csak lehet.					
☐				88. NT 99. NV	
20. A menekültek beilleszkedése érdekében szükséges számukra munkahelyek, és szállás biztosítása.					
☐				88. NT 99. NV	
21. A menekültek körében túl magas a szürke- és feketegazdaságban való részvétel.					
☐				88. NT 99. NV	
22. A bevándorlók huzamosabb tartózkodása konfliktusokat szülne a településén.					
☐				88. NT 99. NV	
23. Az elismert menekültek ugyanolyan jogokkal rendelkeznek mint a magyar állampolgárok.					
☐				88. NT 99. NV	
24. Nem a magyar nyelv tudása/ismerete/használata tesz valakit magyarrá.					
☐				88. NT 99. NV	
25. Az eltérő kultúrájú embereknek nincs helye a településünkön.					
☐				88. NT 99. NV	
26. A menekülteket őrjöngő befogadó állomáson kell tartani.					
☐				88. NT 99. NV	
27. Ön szerint mit kellene tenni a szerb-magyar határszakaszra érkező menekültekkel?					
1. visszaküldeni Szerbiába				5. Egyéb:	
2. megtérni őket Magyarországon				88. NT	
3. visszaküldeni a származási országukba				99. NV	
4. segíteni a beilleszkedésüket Magyarországon					

28. Mely szervezetek/hatóság menekültüggyel kapcsolatos tevékenységéről hallott már? (Több válasz is megjelölhető!)

- | | |
|--|-----------------|
| 1. ENSZ Menekültügyi Főbiztosság (UNHCR) | 6. Egyik sem |
| 2. Nemzetközi Migrációs Szervezet (IOM) | 7. Egyéb: _____ |
| 3. Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal (BÁH) | 88. NT |
| 4. Magyar Helsinki Bizottság | 99. NV |
| 5. Menedék Migránsokat Segítő Egyesület | |

SZEMÉLYES KÉRDÉSEK

29. Az Ön neve: 1. férfi 2. nő 99. NV	30. Az Ön életkora: 99. NV
31. Legmagasabb iskolai végzettsége: 1. általános iskola kevesebb mint 8 osztálya 2. általános iskola 3. érettségi 4. felsőoktatási diploma 99. NV	32. Hozzávetőlegesen havonta mennyi forintból gazdálkodik? 88. NT 99. NV
33. Állandó lakhelye (település): 88. NT 99. NV	



Ismail El-Hashem 1988-ban született. Kisgyermek volt, amikor szüleivel együtt elmenekültek Afganisztánból. Illegálisan érkezett Magyarország területére, ahol kérelmezték a menekültstátuszt, sikerrel. Ismail azóta végzett az ELTE jogi karán jogászként, valamint az egyik országos kereskedelmi üzletlánc jogi tanácsadója. Jelenleg Budapesten él és nőtlen.

34. Ön szerint mennyire hasznosak Magyarországnak Ismail El-Hashem és a hozzá hasonló személyek?

(Kérem, karikázza be a véleményének megfelelő számot!)

- | | | | | | |
|---|---|---|---|---|--------|
| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 88. NT |
| az országnak csak hátránya származik belőle | | | | az országnak csak előnye származik belőle | 99. NV |

35. Mennyire fogadná jóhiszeműen ha az Ön lány gyermeke (amennyiben lenne) feleségül menne Ismailhoz? (Kérem, karikázza be a véleményének megfelelő számot!)

- | | | | | | |
|----------------|---|---|---|---------------------------|--------|
| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 88. NT |
| nem támogatnám | | | | mindenben támogatnám őket | 99. NV |

Mennyire ért Ön egyet az alábbi kijelentésekkel? 5= teljesen egyetért 1= egyáltalán nem ért egyet
 (Kérem, a négyzetbe írja a véleményének megfelelő számot! 1, 2, 3, 4, 5)

36. A menekültek gazdasági terhet jelentenek Magyarország számára.	☐	88. NT	99. NV															
37. A menekülteket vissza kell küldeni származási országukba.	☐	88. NT	99. NV															
38. A Szerbiából érkező koszovói menekülteket vissza kell azonnal toloncolni Szerbia területére.	☐	88. NT	99. NV															
39. Bizonyos menekültek kedvezményesen jussanak állampolgársághoz.	☐	88. NT	99. NV															
40. A menekültek a magyar nemzetállam szerves részét képezik/képezhetik.	☐	88. NT	99. NV															
41. Az elismert menekültek szabadon mozoghatnak az ország területén.	☐	88. NT	99. NV															
42. Ön szerint milyen okok miatt indulnak leginkább útnak a menekültek? 1. gazdasági 88. NT 2. faji, vallási, etnikai üldöztetés 99. NV 3. környezeti (sivatagosodás, stb.) 4. egyéb: _____																		
43. Mennyire tolerálná, ha egy menekülteket befogadó állomás épülne települése közelében? <u>(Kérem, karikázza be a véleményének megfelelő számot!)</u> <table border="0" style="width: 100%;"> <tr> <td style="text-align: center;">1</td> <td style="text-align: center;">2</td> <td style="text-align: center;">3</td> <td style="text-align: center;">4</td> <td style="text-align: center;">5</td> </tr> <tr> <td colspan="4">egyáltalán</td> <td>maximálisan</td> </tr> <tr> <td colspan="4">tolerálnám</td> <td>tolerálnám</td> </tr> </table>				1	2	3	4	5	egyáltalán				maximálisan	tolerálnám				tolerálnám
1	2	3	4	5														
egyáltalán				maximálisan														
tolerálnám				tolerálnám														
44. Ön szerint áldozatok-e az illegális határátlépők? 1. igen 2. nem 88. NT 99. NV																		

Ezzel a kérdőív végére ért! Köszönöm még egyszer a segítségét!

Amennyiben kérdése van, vagy csak felkeltette érdeklődését a téma, forduljon nyugodtan hozzám!

3. FÜGGELÉK

Korrelációs adattáblák az „A” és a „B” típusú kérdőívek esetében

	Mennyre ért Ön egyet az alábbi kijelentésekkel [17. "Hamarosan egy befogadó állomás épül településünkön!"]	Mennyre ért Ön egyet az alábbi kijelentésekkel [18. Az illegális határátlépőknek elegendő a „menekült” szó kimondása, és a rendőrség már nem toloncolhatja ki.]	Mennyre ért Ön egyet az alábbi kijelentésekkel [19. Az illegális bevándorlókat ki kell toloncolni az országból, amilyen gyorsan csak lehet.]	Mennyre ért Ön egyet az alábbi kijelentésekkel [20. A menekültek beilleszkedése érdekében szükséges számukra munkahelyek, és szállás biztosítása.]	Mennyre ért Ön egyet az alábbi kijelentésekkel [21. A menekültek körében túl magas a szürke- és feketegazdaságban való részvétel.]	Mennyre ért Ön egyet az alábbi kijelentésekkel [22. A bevándorlók huzamosabb tartózkodása konfliktusokat szülne a településén.]	Mennyre ért Ön egyet az alábbi kijelentésekkel [23. Az elismert menekültek ugyanolyan jogokkal rendelkeznek mint a magyar állampolgárok.]	Mennyre ért Ön egyet az alábbi kijelentésekkel [24. Nem a magyar nyelv tudása/ismerete/használata tesz valakit magyarrá.]	Mennyre ért Ön egyet az alábbi kijelentésekkel [25. Az eltérő kultúrájú embereknek nincs helye a településünkön.]	Mennyre ért Ön egyet az alábbi kijelentésekkel [26. A menekülteket őrzött befogadó állomáson kell tartani.]	Mennyre ért Ön egyet az alábbi kijelentésekkel [27. A menekültek gazdasági terhet jelentenek Magyarországra számára.]	Mennyre ért Ön egyet az alábbi kijelentésekkel [28. A Szerbiából I érkező koszovói menekülteket vissza kell küldeni származási országukba.]	Mennyre ért Ön egyet az alábbi kijelentésekkel [29. Bizonyos kedvezményesen jussanak állampolgársághoz.]	Mennyre ért Ön egyet az alábbi kijelentésekkel [30. Bizonyos kedvezményesen jussanak állampolgársághoz.]	Mennyre ért Ön egyet az alábbi kijelentésekkel [31. Bizonyos kedvezményesen jussanak állampolgársághoz.]	Mennyre ért Ön egyet az alábbi kijelentésekkel [32. Bizonyos kedvezményesen jussanak állampolgársághoz.]
Mennyre ért Ön egyet az alábbi kijelentésekkel [17. "Hamarosan egy befogadó állomás épül településünkön!"]	1	,125	-,348**	,466**	-,123	-,324**	,411**	-,095	-,285**	-,155*	-,269**	-,271**	-,175*	,235**	,476**	,324**
		,104	,000	,000	,123	,000	,000	,211	,000	,045	,000	,000	,018	,001	,000	,000
	190	171	181	180	160	161	167	175	182	167	181	182	182	181	166	179
Mennyre ért Ön egyet az alábbi kijelentésekkel [18. Az illegális határátlépőknek elegendő a „menekült” szó kimondása, és a rendőrség már nem toloncolhatja ki.]	,125	1	-,227**	,129	,008	-,116	,359**	,161*	-,044	-,018	-,162*	-,054	-,181*	,164*	,130	,180*
	,104		,003	,092	,918	,151	,000	,039	,568	,823	,036	,484	,018	,033	,104	,020
	171	176	171	171	156	155	156	165	170	159	168	170	171	169	157	167
Mennyre ért Ön egyet az alábbi kijelentésekkel [19. Az illegális bevándorlókat ki kell toloncolni az országból, amilyen gyorsan csak lehet.]	-,348**	-,227**	1	-,421**	,214**	,437**	-,037	-,035	,548**	,282**	,344**	,414**	,386**	-,155*	-,311**	-,364**
	,000	,003		,000	,006	,000	,630	,643	,000	,000	,000	,000	,000	,037	,000	,000
	181	171	190	184	165	164	172	177	183	170	182	187	184	182	168	182
Mennyre ért Ön egyet az alábbi kijelentésekkel [20. A menekültek beilleszkedése érdekében szükséges számukra munkahelyek, és szállás biztosítása.]	,466**	,129	-,421**	1	-,170*	-,231**	,350**	,070	-,387**	-,317**	-,341**	-,461**	-,289**	,308**	,445**	,438**
	,000	,092	,000		,029	,003	,000	,356	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000
	180	171	184	190	165	166	170	178	184	169	182	184	186	182	169	180
Mennyre ért Ön egyet az alábbi kijelentésekkel [21. A menekültek körében túl magas a szürke- és feketegazdaságban való részvétel.]	-,123	,008	,214**	-,170*	1	,448**	-,044	,017	,061	,074	,179*	,106	,193*	-,036	-,063	-,100
	,123	,918	,006	,029		,000	,587	,831	,440	,354	,022	,173	,013	,648	,438	,204
	160	156	165	165	169	150	153	161	163	160	164	166	167	164	152	162
Mennyre ért Ön egyet az alábbi kijelentésekkel [22. A bevándorlók huzamosabb tartózkodása konfliktusokat szülne a településén.]	-,324**	-,116	,437**	-,231**	,448**	1	-,005	,224**	,186*	,185*	,266**	,073	,281**	-,017	-,195*	-,114
	,000	,151	,000	,003	,000		,948	,004	,016	,021	,001	,355	,000	,825	,016	,151
	161	155	164	166	150	172	157	160	166	156	166	164	167	163	153	161
Mennyre ért Ön egyet az alábbi kijelentésekkel [23. Az elismert menekültek ugyanolyan jogokkal rendelkeznek mint a magyar állampolgárok.]	,411**	,359**	-,037	,350**	-,044	-,005	1	,196*	-,208**	-,187*	-,377**	-,297**	-,134	,236**	,414**	,367**
	,000	,000	,630	,000	,587	,948		,011	,006	,018	,000	,000	,082	,002	,000	,000
	167	156	172	170	153	157	176	166	173	159	171	172	171	168	160	170
Mennyre ért Ön egyet az alábbi kijelentésekkel [24. Nem a magyar nyelv tudása/ismerete/használata tesz valakit magyarrá.]	-,095	,161*	-,035	,070	,017	,224**	,196*	1	-,064	,018	,051	-,152*	,131	-,026	-,007	,055
	,211	,039	,643	,356	,831	,004	,011		,392	,821	,501	,043	,079	,731	,929	,469
	175	165	177	178	161	160	166	185	181	167	179	177	180	179	166	177
Mennyre ért Ön egyet az alábbi kijelentésekkel [25. Az eltérő kultúrájú embereknek nincs helye a településünkön.]	-,285**	-,044	,548**	-,387**	,061	,186*	-,208**	-,064	1	,368**	,304**	,540**	,350**	-,230**	-,406**	-,514**
	,000	,568	,000	,000	,440	,016	,006	,392		,000	,000	,000	,000	,002	,000	,000
	182	170	183	184	163	166	173	181	192	171	184	184	186	184	171	183
Mennyre ért Ön egyet az alábbi kijelentésekkel [26. A menekülteket őrzött befogadó állomáson kell tartani.]	-,155*	-,018	,282**	-,317**	,074	,185*	-,187*	,018	,368**	1	,386**	,280**	,119	-,076	-,264**	-,315**
	,045	,823	,000	,000	,354	,021	,018	,821	,000		,000	,000	,122	,319	,001	,000
	167	159	170	169	160	156	159	167	171	176	172	171	171	172	160	169
Mennyre ért Ön egyet az alábbi kijelentésekkel [27. A menekültek gazdasági terhet jelentenek Magyarországra számára.]	-,269**	-,162*	,344**	-,341**	,179*	,266**	-,377**	,051	,304**	,386**	1	,516**	,252**	-,284**	-,517**	-,401**
	,000	,036	,000	,000	,022	,001	,000	,501	,000	,000		,000	,001	,000	,000	,000
	181	168	182	182	164	166	171	179	184	172	193	185	185	185	172	181
Mennyre ért Ön egyet az alábbi kijelentésekkel [28. A Szerbiából I érkező koszovói menekülteket vissza kell küldeni származási országukba.]	-,271**	-,054	,414**	-,461**	,106	,073	-,297**	-,152*	,540**	,280**	,516**	1	,427**	-,285**	-,490**	-,584**
	,000	,484	,000	,000	,173	,355	,000	,043	,000	,000	,000		,000	,000	,000	,000
	182	170	187	184	166	164	172	177	184	171	185	192	187	185	170	185
Mennyre ért Ön egyet az alábbi kijelentésekkel [29. Bizonyos kedvezményesen jussanak állampolgársághoz.]	-,175*	-,181*	,386**	-,289**	,193*	,281**	-,134	,131	,350**	,119	,252**	,427**	1	-,157*	-,217**	-,186*
	,018	,018	,000	,000	,013	,000	,082	,079	,000	,122	,001	,000		,032	,005	,011
	182	171	184	186	167	167	171	180	186	171	185	187	192	186	170	184
Mennyre ért Ön egyet az alábbi kijelentésekkel [30. Bizonyos kedvezményesen jussanak állampolgársághoz.]	,235**	,164*	-,155*	,308**	-,036	-,017	,236**	-,026	-,230**	-,076	-,284**	-,285**	-,157*	1	,347**	,230**
	,001	,033	,037	,000	,648	,825	,002	,731	,002	,319	,000	,000	,032		,000	,002
	181	169	182	182	164	163	168	179	184	172	185	185	186	191	173	185
Mennyre ért Ön egyet az alábbi kijelentésekkel [31. Bizonyos kedvezményesen jussanak állampolgársághoz.]	,476**	,130	-,311**	,445**	-,063	-,195*	,414**	-,007	-,406**	-,264**	-,517**	-,490**	-,217**	,347**	1	,566**
	,000	,104	,000	,000	,438	,016	,000	,929	,000	,001	,000	,000	,005	,000		,000
	166	157	168	169	152	153	160	166	171	160	172	170	170	173	175	170
Mennyre ért Ön egyet az alábbi kijelentésekkel [32. Bizonyos kedvezményesen jussanak állampolgársághoz.]	,324**	,180*	-,364**	,438**	-,100	-,114	,367**	,055	-,514**	-,315**	-,401**	-,584**	-,186*	,230**	,566**	1
	,000	,020	,000	,000	,204	,151	,000	,469	,000	,000	,000	,000	,011	,002	,000	
	179	167	182	180	162	161	170	177	183	169	181	185	184	185	170	189

**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

	Mennyre ért Ön egyet az alábbi kijelentésekkel [17. "Hamarosan egy befogadó állomás épül településünkön!"]	Mennyre ért Ön egyet az alábbi kijelentésekkel [18. Az illegális határátlépőknek elegendő a „menekült” szó kimondása, és a rendőrség már nem toloncolhatja ki.]	Mennyre ért Ön egyet az alábbi kijelentésekkel [19. Az illegális bevándorlókat ki kell toloncolni az országból, amilyen gyorsan csak lehet.]	Mennyre ért Ön egyet az alábbi kijelentésekkel [20. A menekültek beilleszkedése érdekében szükséges számukra munkahelyek, és szállás biztosítása.]	Mennyre ért Ön egyet az alábbi kijelentésekkel [21. A menekültek körében túl magas a szürke- és feketegazdaságban való részvétel.]	Mennyre ért Ön egyet az alábbi kijelentésekkel [22. A bevándorlók huzamosabb tartózkodása konfliktusokat szülne a településén.]	Mennyre ért Ön egyet az alábbi kijelentésekkel [23. Az elismert menekültek ugyanolyan jogokkal rendelkeznek mint a magyar állampolgárok.]	Mennyre ért Ön egyet az alábbi kijelentésekkel [24. Nem a magyar nyelv tudása/ismerete/használata teszi valakit magyarrá.]	Mennyre ért Ön egyet az alábbi kijelentésekkel [25. Az eltérő kultúrájú embereknek nincs helye a településünkön.]	Mennyre ért Ön egyet az alábbi kijelentésekkel [26. A menekülteket őrzött befogadó állomáson kell tartani.]	Mennyre ért Ön egyet az alábbi kijelentésekkel? [36. A menekültek gazdasági terhet jelentenek Magyarországra számára.]	Mennyre ért Ön egyet az alábbi kijelentésekkel? [37. A menekülteket vissza kell küldeni származási országukba.]	Mennyre ért Ön egyet az alábbi kijelentésekkel? [38. A Szerbiából érkező koszovói menekülteket vissza kell azonnal toloncolni Szerbia területére.]	Mennyre ért Ön egyet az alábbi kijelentésekkel? [39. Bizonyos menekültek kedvezményesen jussanak állampolgársághoz.]	Mennyre ért Ön egyet az alábbi kijelentésekkel? [40. A menekültek a magyar nemzetállam szerves részét képezik/képezhetik.]	Mennyre ért Ön egyet az alábbi kijelentésekkel? [41. Az elismert menekültek szabadon mozoghatnak az ország területén.]
Mennyre ért Ön egyet az alábbi kijelentésekkel [17. "Hamarosan egy befogadó állomás épül településünkön!"]	1	,120	-,188	,360"	-,136	-,416"	,287'	-,231'	-,221	-,070	-,443"	-,202	-,103	,107	,556"	,328"
		,307	,100	,001	,272	,001	,017	,049	,050	,561	,000	,076	,369	,353	,000	,003
	81	74	78	76	67	66	69	73	79	71	76	78	78	78	66	78
Mennyre ért Ön egyet az alábbi kijelentésekkel [18. Az illegális határátlépőknek elegendő a „menekült” szó kimondása, és a rendőrség már nem toloncolhatja ki.]	,120	1	-,397"	,040	-,104	-,252'	,251'	,090	-,039	-,008	-,223	-,178	-,291'	,080	,219	,236'
	,307		,000	,735	,413	,047	,042	,464	,743	,948	,066	,132	,013	,507	,087	,046
	74	74	74	74	64	63	66	68	73	66	69	73	73	71	62	72
Mennyre ért Ön egyet az alábbi kijelentésekkel [19. Az illegális bevándorlókat ki kell toloncolni az országból, amilyen gyorsan csak lehet.]	-,188	-,397"	1	-,422"	,237	,485"	,263'	,116	,538"	,262'	,362"	,356"	,546"	-,078	-,300'	-,273'
	,100	,000		,000	,054	,000	,029	,334	,000	,030	,002	,002	,000	,506	,017	,018
	78	74	78	76	67	66	69	71	77	69	73	77	77	75	63	75
Mennyre ért Ön egyet az alábbi kijelentésekkel [20. A menekültek beilleszkedése érdekében szükséges számukra munkahelyek, és szállás biztosítása.]	,360"	,040	-,422"	1	-,370"	-,307'	,195	-,074	-,458"	-,291'	-,453"	-,511"	-,390"	,325"	,522"	,475"
	,001	,735	,000		,002	,014	,114	,546	,000	,017	,000	,000	,001	,005	,000	,000
	76	74	76	76	65	64	67	69	75	67	71	75	75	73	63	73
Mennyre ért Ön egyet az alábbi kijelentésekkel [21. A menekültek körében túl magas a szürke- és feketegazdaságban való részvétel.]	-,136	-,104	,237	-,370"	1	,284'	-,190	,034	,261'	,324"	,338"	,496"	,361"	-,306'	-,267'	-,237
	,272	,413	,054	,002		,031	,146	,787	,035	,010	,007	,000	,003	,013	,045	,055
	67	64	67	65	67	58	60	64	66	63	63	67	67	66	57	66
Mennyre ért Ön egyet az alábbi kijelentésekkel [22. A bevándorlók huzamosabb tartózkodása konfliktusokat szülne a településén.]	-,416"	-,252'	,485"	-,307'	,284'	1	,158	,525"	,417"	,388"	,318'	,168	,289'	-,122	-,225	-,211
	,001	,047	,000	,014	,031		,221	,000	,001	,002	,011	,181	,019	,339	,096	,097
	66	63	66	64	58	66	62	60	65	61	64	65	66	63	56	63
Mennyre ért Ön egyet az alábbi kijelentésekkel [23. Az elismert menekültek ugyanolyan jogokkal rendelkeznek mint a magyar állampolgárok.]	,287'	,251'	,263'	,195	-,190	,158	1	,105	-,009	-,075	-,390"	-,159	,080	,215	,239	,297'
	,017	,042	,029	,114	,146	,221		,410	,943	,561	,001	,194	,518	,082	,069	,015
	69	66	69	67	60	62	69	64	69	63	67	68	68	66	59	67
Mennyre ért Ön egyet az alábbi kijelentésekkel [24. Nem a magyar nyelv tudása/ismerete/használata teszi valakit magyarrá.]	-,231'	,090	,116	-,074	,034	,525"	,105	1	,035	,202	,028	-,257'	-,032	-,030	,086	,091
	,049	,464	,334	,546	,787	,000	,410		,772	,104	,822	,031	,791	,804	,505	,443
	73	68	71	69	64	60	64	73	73	66	69	71	71	72	63	73
Mennyre ért Ön egyet az alábbi kijelentésekkel [25. Az eltérő kultúrájú embereknek nincs helye a településünkön.]	-,221	-,039	,538"	-,458"	,261'	,417"	-,009	,035	1	,307"	,289'	,461"	,469"	-,083	-,278'	-,325"
	,050	,743	,000	,000	,035	,001	,943	,772		,010	,013	,000	,000	,475	,026	,004
	79	73	77	75	66	65	69	73	79	70	74	76	76	76	64	76
Mennyre ért Ön egyet az alábbi kijelentésekkel [26. A menekülteket őrzött befogadó állomáson kell tartani.]	-,070	-,008	,262'	-,291'	,324"	,388"	-,075	,202	,307"	1	,412"	,208	-,021	-,034	-,283'	-,181
	,561	,948	,030	,017	,010	,002	,561	,104	,010		,000	,088	,862	,780	,027	,134
	71	66	69	67	63	61	63	66	70	71	69	68	68	70	61	70
Mennyre ért Ön egyet az alábbi kijelentésekkel? [36. A menekültek gazdasági terhet jelentenek Magyarországra számára.]	-,443"	-,223	,362"	-,453"	,338"	,318'	-,390"	,028	,289'	,412"	1	,561"	,360"	-,435"	-,535"	-,342"
	,000	,066	,002	,000	,007	,011	,001	,822	,013	,000		,000	,002	,000	,000	,003
	76	69	73	71	63	64	67	69	74	69	76	74	73	74	66	73
Mennyre ért Ön egyet az alábbi kijelentésekkel? [37. A menekülteket vissza kell küldeni származási országukba.]	-,202	-,178	,356"	-,511"	,496"	,168	-,159	-,257'	,461"	,208	,561"	1	,523"	-,229'	-,455"	-,512"
	,076	,132	,002	,000	,000	,181	,194	,031	,000	,088	,000		,000	,048	,000	,000
	78	73	77	75	67	65	68	71	76	68	74	78	77	75	64	75
Mennyre ért Ön egyet az alábbi kijelentésekkel? [38. A Szerbiából érkező koszovói menekülteket vissza kell azonnal toloncolni Szerbia területére.]	-,103	-,291'	,546"	-,390"	,361"	,289'	,080	-,032	,469"	-,021	,360"	,523"	1	-,328"	-,112	-,073
	,369	,013	,000	,001	,003	,019	,518	,791	,000	,862	,002	,000		,004	,380	,536
	78	73	77	75	67	66	68	71	76	68	73	77	78	75	64	75
Mennyre ért Ön egyet az alábbi kijelentésekkel? [39. Bizonyos menekültek kedvezményesen jussanak állampolgársághoz.]	,107	,080	-,078	,325"	-,306'	-,122	,215	-,030	-,083	-,034	-,435"	-,229'	-,328"	1	,193	,013
	,353	,507	,506	,005	,013	,339	,082	,804	,475	,780	,000	,048	,004		,121	,911
	78	71	75	73	66	63	66	72	76	70	74	75	75	78	66	77
Mennyre ért Ön egyet az alábbi kijelentésekkel? [40. A menekültek a magyar nemzetállam szerves részét képezik/képezhetik.]	,556"	,219	-,300'	,522"	-,267'	-,225	,239	,086	-,278'	-,283'	-,535"	-,455"	-,112	,193	1	,568"
	,000	,087	,017	,000	,045	,096	,069	,505	,026	,027	,000	,000	,380	,121		,000
	66	62	63	63	57	56	59	63	64	61	66	64	64	66	66	66
Mennyre ért Ön egyet az alábbi kijelentésekkel? [41. Az elismert menekültek szabadon mozoghatnak az ország területén.]	,328"	,236'	-,273'	,475"	-,237	-,211	,297'	,091	-,325"	-,181	-,342"	-,512"	-,073	,013	,568"	1
	,003	,046	,018	,000	,055	,097	,015	,443	,004	,134	,003	,000	,536	,911	,000	
	78	72	75	73	66	63	67	73	76	70	73	75	75	77	66	78

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

